

1

69

1979
SAUSIS-JANUARY
Nr. 1

KARYS

KARYS

1979
Nr. 1 (1548)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:
S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajame
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės Žinios"
Leidžia:
L.V.S. RAMOVĖ N.Y. SKYRIUS

TURINYS

KARIO rėmėjas Antanas S. Kenstavičius — V. Žiliaus projektas	viršelis
A. Vakselis — Lietuvis karys Tėvynės sargyboje	1
Z. Raulinaitis — Prūsų parama Mozūrų ir Pamarėnų laisvės kovose	6
Mjr. J. Černius — Lietuvos Karo Mokyklos I laida	9
O. Urbonas — Lietuvis Rusijos Piliетinio karo sukuriuose	13
J. Nrt. — Nepriklausomybė ar vergija	16
A. Tyruolis — Lietuvių žygis į Estiją	21
TREMTIES TRIMITAS	24
KARINĖS ŽINIOS	36
KRONIKA	37

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — K. JUŠKAITIS, Australia — V. ŠALKŪNAS

JUNGTINĖSE AMERIKOS

VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Baly's Radio & Television
CLEVELAND, OH — F. Eidimtas
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
OMAHA, NB — Pr. Kovas
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas

ANGLIJOJE

"Dainora" — 14 Priory Road; Kew, Surrey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair Athol
5084, SA
S. Pačėsa, 13 Orchid Road, Guildford,
NSW, 2161

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$11.00, pusmečiui U.S. \$6.00, atskiro nr. U.S. \$1.50

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription U.S. \$11.00 per year. Single copy U.S. \$1.50 — Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y. Publication No. 291500

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 1 (1548)

SAUSIS — JANUARY

1979

LIETUVIS KARYS TĖVYNĖS SARGYBOJE

60-tąją Lietuvos Kariuomenės atkūrimo sukaktį minint

ALEKSANDRAS VAKSELIS

Lietuvio kario istorija yra beveik tiek pat sena, kaip pati lietuvių tauta. Lietuvos vardą rašytinėje istorijoje randame jau 1009 metais. Trumpas įrašas vokiečių kronikoje, Kvedlinburgo analais vadinamoje, tada pranešė: "1009 m. Šventas Brunas, vadinamas Bonifacijum, arkivyskupas ir vienuolis, vienuoliktas į vienuolius įstojimo metais, Rusios ir Lietuvos pasienyje, pagonių nukirsdintas, kartu su 18 saviškių palydovų, kovo 9 d. pakilo į dangų". Senovėje, kaip toliau pamatysite, kario ir kariuomenės sąvokos nebuvo tokios, kokias šiais laikais priimta suprasti. Tačiau jų funkcijos buvo tos pačios.

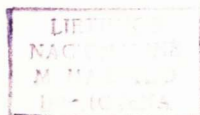
Gilioje senovėje kariuomenės nebuvo. Tik kilus reikalui buvo šaukiama bajorija į kariuomenę, o vėlesniais laikais pėstininkais buvo imami ir ne bajorai. Lietuvos kariuomenėje daugumoje buvo raiteliai. Jau Vytauto Didžiojo laikais, bajorams pavargus, buvo pradėta samdyti kariuomenę. Tai buvo nelietuvių kilmės kariai. Vėlesniais amžiais, samdiniai — algininkai buvo pakeisti nuolatine tautine kariuomene. Tačiau vienas ir bene svarbiausias lietuvių kario-kovotojo bruožas visais laikais buvo stovėti savo šeimos, genties, kunigaikštystės, karalystės ir pagaliau valstybės sargyboje. Lietuvio kario gyvenimas visuomet buvo pašvęstas ne sau, bet savo tautai ir valstybei. Jo kraujo auka buvo tam, kad jo tauta galėtų laisva ir nepriklausoma gyventi. Šita lietuvių kario savybė matoma visais Lietuvos istorijos laikotarpiais: ar tai prieš Lietuvos kunigaikštystės įsikūrimą, ar Lietuvos kunigaikštelių ir karaliaus Mindaugo laikais, žinoma, įskaitant ir naujųjų laikų istoriją. Šia proga reikėtų pastebėti, kad nepagrįsti kaltinimai Lietuvos kariuome-

nei ir lietuviui kariui buvo daromi Lietuvoje dėl nepasipriešinimo bolševikinei invazijai 1940 metais. Šiandien mes galime tiems priekaištaujantiems tik pasakyti, kad jeigu nebūtų lietuvių kario, nebūtų tokio didžiulio partizaninio karo Lietuvoje visų okupacijų laikotarpiais, nebūtų to gilaus, kol kas pasyvaus, pasipriešinimo okupuotoje Lietuvoje ir išeivijos patriotinės veiklos tokio masto, kokio ji šiandien yra.

Nelemtų sąjungų ir įvairių politinių įvykių išdavoje lietuviui kariui nevisuomet teko stoti grynai savo tautos ar valstybės interesus ginti. Istorijos bėgyje mes matome lietuvių karį kovojantį lenkų, rusų, vokiečių ir kitų svetimųjų pusėje. Tačiau, lietuvių kario prigimtas nujautimas ir gili tėvynės meilė, Rusijos caristinei valdžiai baigiant savo dienas, liepė organizuoti karines jėgas numatomai kovai už Lietuvos valstybės atstatymą. Lietuvos išsivadavimas iš caristinės priespaudos dar nebuvo pilnai pribrendęs, bet lietuvis karys jau 1917.VI.7-11 d.d. Rusijoje įkuria Lietuvių Karių Sąjungą. Vitebske susiburia apie 150 lietuvių karių; Smolenske apie 500, Rovne apie 700. Sibire įkuriamas Lietuvių Vytauto Didžiojo batalionas su apie 500 karių. Bolševikams revoliucijos keliu paėmus valdžią Rusijoje, visi minėti lietuvių daliniai buvo išformuoti. Tačiau lietuvis karys, kur jis bebūtų, jis visuomet liko ištikimu savo tautos interesams.

1918.II.16 Vilniuje buvo paskelbta Lietuva nepriklausoma valstybe. Bolševikai, lenkai ir bermontininkai rimtai grasė tą tik pražydušį Nepriklausomos Lietuvos žiedą sunaikinti. Lietuvos kariuomenės reikalas buvo gyvybinis.

Lietuviai kariai pradėjo grįžti iš Rusijos į

Lietuvą ir vokiečiams draudžiant, ėmė slapta organizuotis. Pirmieji 11 savanorių padarė pradžią būsimai Lietuvos kariuomenei. Tai įvyko 1918.X.11 d. Vilniuje. 1918.XI.1 pradėjo steigtis pirmasis pėstininkų pulkas. 1918.XI.23 laikoma Lietuvos Kariuomenės įsteigimo data. Tą dieną buvo išleistas pirmas Lietuvos Kariuomenei įsakymas.

Šiandien mes švenčiame 60-tąją Lietuvos Kariuomenės atkūrimo ir 969-tąją Lietuvos kariuomenės sukaktis. Iš bolševikų, lenkų ir bermontininkų niokojamos Lietuvos kėlėsi Lietuvos kariuomenė. 1918.XII.29 laikinoji Lietuvos vyriausybė paskelbė atsišaukimą: *“Nelaukdami toliau nei valandos, kas myli Lietuvą, trokšta jai laisvės, kas pajėgia valdyti ginklą, stokime visi į Lietuvos Apsaugą”*. Tas atsišaukimas, kaip sausros metu ugnis prerijoje, uždegė visos Lietuvos jaunimą. Iš kaimų ir miestelių, nuo žagrių ir įstaigų, iš mokyklos suolų ir sodybų plaukė vyrai į Kauną. Stoją Lietuvos kariuomenėn, stoją Lietuvos ginti. Pradžia buvo ypatingai sunki: du trečdaliai Lietuvos buvo priešų rankose, stoka ginklų, aprangos ir lėšų trukdė jos formavimą. Tai tačiau nei kiek nemažino lietuvių entuziazmo — jie girdėjo Tėvynės balsą.

Pradant totoriais, kryžiuočiais, rusais, vėliau lenkais, lietuvis karys liejo savo kraują, gindamas Lietuvą. Jis niekad nedvejojo ir neklusė kodėl? Neieškojo priežasčių nestoti kovon. Neieškojo gerųjų priešų bruožų, kad išvengtų kovos. Jis visuomet teisingai suprato savo paskirtį, ėjo ginti tėvynės save tautos labai paaukodamas.

Nepriklausomybės karas, pareikalavęs iš lietuvių karių-savanorių didžiausios kraujo aukos ir pasišventimo, užtruko apie dvejus metus. Per tą laiką Lietuvos kariuomenė sustiprėjo ir jau 1920 metų pabaigoje Lietuvos priešai didžiuoju buvo išvyti iš Tėvynės.

Kaip paprastai yra ir mūsų tautoje, Lietuvai keliantis nepriklausomam gyvenimui, buvo atsiradę išgamų: tai bolševikiniai generolai Ubarevičius, Putna, Gruodis ir naujausias išdavikas Pranas Petronis. Šis pastarasis ir šiais laikais vadovaudamas, taip vadinamai, *“Tėviškės”* draugijai ir sovietiniam laikraštपालाikiui *“Gimtąjam Kraštui”*, mėgina dvasiniai nuodyti mūsų lengvatikius, pacifistus, taip vadinamus liberalus ir nepasiruošusį mūsų jaunimą.

Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės organizacija buvo defenzyvinio pobūdžio. Ji buvo dislokuota visame krašte. 1921-1924 metų laikotarpyje, Nepriklausomybės kovoms pasibaigus, Lietuvos kariuomenė buvo sumažinta, panaikinant

10, 11, 12 ir 13 pėstininkų pulkus, gudų batalioną ir trečiąjį dragūnų (kavalerijos) pulką. Liko iš viso 9 pėstininkų pulkai, 4 Artilerijos pulkai, 2 kavalerijos pulkai, aviacija ir technikos daliniai. Tik 1935 metais, Europos tarptautinei padėčiai reikalaujant, Lietuvos kariuomenė buvo padidinta trečiuoju dragūnų pulku, priešlėktuvine apsaugos rinktine, ir raitosios artilerijos grupe.

1939-1940 metų laikotarpyje Lietuvos kariuomenėje buvo karininkų apie 1100, liktinių puskarininkų — 1200, būtinos tarnybos kareivių tarp 16,000 ir 24,000 ir civilinių tarnautojų apie 500. Karo atveju karių skaičius galėjo būti pakeltas iki 200,000.

1940 metais Lietuvą okupavo bolševikai. Lietuvos kariuomenė buvo pavadinta *“liaudies kariuomene”*, o tais pačiais metais, rugpiūčio mėnesį, *“liaudies kariuomenė”* buvo performuota į 29-tą teritorinį sovietų armijos korpusą. Bolševikai, valymų išdavoje, išžudė ar išvežė apie 500 karininkų ir apie 6,000 kareivių.

Tuo laiku Lietuvoje siautė teroras, areštai ir išvežimai. Tūkstančiai lietuvių buvo nužudyti ar išvežti Sibiran. Šiam kruvinam bolševikų darbui labai daug talkino žydai — politrukai ir komisarai. Bolševikiniais budeliams, laimei, nepasisekė pilnai atlikti savo kruvino darbo. Kilo vokiečių-rusų karas — 1941.VI.22. Bolševikinė armija panikoje traukėsi. Lietuviai kariai tą vokiečių žygį laikė Dievo palaima ir išgelbėjimu. Tokia padėtis sudarė palankias sąlygas Lietuvos budeliams atkeršyti. Įvyko sukilimai visame krašte ir daugelis lietuvių karių su ginklais atsipalaidavo iš savo dalinių ir būrėsi apie savo lietuvius vadus, įvairiose vietovėse, kovai su besitraukiančią sovietine kariuomene. Antibolševikinė partizaninė veikla išsiplėtė visoje Lietuvoje. To pasėkoje vokiečiams neteko kovoti užimant Kauną ir Vilnių. Lietuviai kariai-partizanai tai atliko. Vokiečių kariuomenė, užėmusi Vilnių ir Kauną sustojo, todėl į rytus nuo minėtų miestų lietuviams kariams teko laikyti savo pozicijas dar 3-4 savaites.

Vokiečiai lietuvius karius traktavo gana gerai. Į belaisvę, kaip taisyklė, neėmė. Atlikus tam tikrus kariškus uždavinius jų kariškose operacijose, lietuviams buvo liepta vykti į Vilnių.

Vokiečiams okupavus Lietuvą buvo daromos pastangos atstatyti Lietuvos nepriklausomybę. Buvo sudaryta laikinoji Lietuvos vyriausybė.

Lietuviai kariai, daugumoje atsipalaidavę iš 29-jo teritorinio korpo, pradėjo organizuotis, manydami galėsia suformuoti Lietuvos kariuomenės užuomazgą. Pradžioje vokiečiai nesipriešino,

tačiau atvykus vokiečių civilinei valdžiai į Vilnių (VII.25) betkokios savivaldos klausimas buvo neleistas ir kelti. Susiformavę lietuvių karių daliniai Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Panevėžyje ir kitur buvo paimti vokiečių karo policijos viršininko žinion.

1941.VI-VII susiformavę lietuvių karių daliniai sudarė Lietuvos Apsaugos Dalis (LAD). Šie daliniai kovojo prieš bolševikus. Čia negali būti jokios abejonės, kad lietuviai būtų kovoję už didįjį reičą, jie kovojo ir keršijo Lietuvos budeliams — bolševikams, tikėdamiesi padėti atstatyti Lietuvai laisvę ir nepriklausomybę. Vokiečiai lietuvius karius gerai vertino. Anot vieno vokiečių armijos (Wehrmachto) karininko: "Rytų fronte mačiau metant ginklus ir bėgant italų, ispanų, Balkanų tautų karius, bet aš nemačiau ir negirdėjau, kad iš mūšio lauko būtų bėgę lietuviai kariai. Nežinau jokios kitos tautos, kurioj šios vertingiausios žmonių giminės savybės būtų išsivysčiusios tokiam aukštam laipsnyje, kaip lietuvių tautoj" (Karys No. 3, 1978, 104 psl.). Taigi ir čia lietuvis karys liejo savo kraują, kovodamas su Lietuvos amžinu priešu. Lietuvos Apsaugos dalyse tarnavo apie 13,000 kareivių ir apie 250 karininkų.

1943 metų pradžioje, nepasisekus vokiečių karinei valdžiai sudaryti lietuvių SS dalinių, buvo įkurti penki Statybos Batalionai iš 3000-3500 vyrų. Šia proga minime juos, nes 1944 metais vokiečiai daugelį SB vyrų paėmė į kovos dalinius.

1944 metų pradžioje, kovai su banditizmu, geriau pasakius — su sovietiniais partizanais, buvo pradėta organizuoti Lietuvos Vietinė Rinktinė (LVR) veiksams Lietuvos teritorijoje. Į šią rinktinę buvo priimta apie 12,000 savanorių. Dar organizacinei stadijai neužsibaigus, vokiečiai sumanė paimti rinktinę savo valdžion, pareikalavdami net lietuvių jaunimo mobilizacijos. LVR štabas su tuo nesutiko ir jau 1944.V.15 LVR vadovybė, su gen. P. Plechavičium priešakyje, buvo areštuota. Toliau sekė suformuotų dalinių likvidavimas. Dauguma jų buvo išvežti į Vokietiją — aviacijos pagalbiniais darbams. Dalis LVR vyrų pasitraukė į miškus. Tačiau, pavyzdžiui S. Kalvarijoje pasitraukimas nebuvo įmanomas, nes vieną rytą visa įgula buvo SS dalinių apsupta, o įgulos ginklus tesudarė nepilnas 100 prancūziškų šautuvų be šovinių.

Kautynėms artėjant prie Lietuvos rytinių sienų, Žemaitijoje buvo suformuota Žemaičių rinktinė arba Tėvynės Apsaugos Rinktinė (TAR), kuri bolševikams slenkant į vakarus sudarė Lietuvoje besitraukiantiems vokiečių daliniams ariergardą.

Įvyko keletas kruvinių kautynių. Menkas TAR apginklavimas ir didžiulė jėgų persvara priešo naudai privertė TAR trauktis į Vokietiją.

Dar prieš 1944 metus Lietuvos Laisvės Armijos daliniai veikė Lietuvoje. Jų šūkis buvo: "Nesitraukti iš Lietuvos ir kovoti". Jie gynė Lietuvos gyventojus nuo vokiečių rekvizicijų ir neteisėtų veiksmų. Padėjo kovoje Tėvynės Apsaugos Rinktinei. 1944 metais Plateliuose, Žemaitijoje, buvo įkurtas šios karinės organizacijos štabas ir ji pasivadino Vanagais. Vokiečiams ir TAR pasitraukus, Vanagai liko vietoje — Lietuvoje. Išsiskirstė į mažus dalinius ir tęsė partizaninį karą su bolševikais.

Antroji bolševikinė okupacija privertė nemažą skaičių lietuvių, savo gyvybę gelbstint, apieisti tėvynę. Jų masė pasklido po visą pasaulį. Atrodė, kad ištirpsime, kaip tas ledo kalnas didžiamame tautų okeane ir liksime istorijos pamiršta lietuvių tautos dalis. Tačiau mums pasiekus laisvąjį pasaulį ir turėjus laimę išlikti gyviems ir sveikiems, teko didelė atsakomybė:

1. tęsti per amžius vedamą kovą dėl Lietuvos ir lietuvių laisvės;
2. išlaikyti lietuvių ne tik mūsų pačių, bet ir ateities kartose;
3. kovoti visomis priemonėmis, kad Lietuva atgautų valstybinę nepriklausomybę;
4. išlaikyti ir visomis išgalėmis remti visas lietuviškas parapijas ir lietuviškas mokyklas, ir
5. niekad nepamiršti ir jaunajai kartai įskieptinti mūsų tautos priešų pažinimą.

Kruvinoms kovoms ginklu bent šiuo tarpu užsibaigus, mes lietuviai likome karo stovyje, nes mūsų kovos už Lietuvos laisvę dar toli gražu neužsibaigė. Mūsų broliai ir seserys, likę sovietijos tautų kalėjime, laukia iš mūsų žymiai daugiau. Jie laukia, kad mes, laisvėje gyvendami, gintume jų teises; kad mes visur ir visada primintume pasauliui apie tą didžią nelaisvę ir kančią, kurią mūsų okupuotos Lietuvos broliai ir seserys turi pakelti; kad jie aiškintų ir kalbėtų mūsų lūpomis apie tą baisų gyvenimą, dvasinę ir moralinę priespaudą, kurią jie turi pakelti; kad mes savo darbais, netik žodžiais, parodytume laisvajam pasauliui, kad mes esame rimtai pasiruošę matyti "human rights" įgyvendinimą.

Didelę dalį minėtų prievolių atlieka mūsų didžiosios organizacijos, tačiau joms reikalinga mūsų visų visuotina pagalba ir supratimas. Neabejotinai yra labai svarbu gelbėti iš pavergėto nasrų kiekvieną lietuvių. Tai mes dabar plačiu mastu darome. Tačiau, sutelkti visas jėgas ir vi-

są dėmesį, užmirštant lietuvių tautą, kaip visumą, neturėtų būti leistina. Mums turėtų rūpėti lietuviška "asmens laisvė" (human rights), bet ne internacionalinė. Mes esame per maži, skaičiumi ir svoriu pasauliniu mastu, kad be lietuvių skirtume daug dėmesio ir kitų tautų kaniniams.

Mes turime visuomet atsiminti, kad mes nesame tik paprasti Amerikos gyventojai, atvykę į šį kraštą geresniam materialiniam gyvenimui siekti, mes esame kovotojai už Lietuvos ir lietuvių laisvę.

Lietuvių kalbos išmokstama savo šeimoje, bet ne mokykloje. Lietuvių kalba ir kultūra yra didžiausias mūsų turtas kurį atsivežėme iš Lietuvos, yra mūsų brangenybė, kurią paveldėjimo keliu mūsų vaikai ir anūkai turės saugoti per amžius. Lietuvių kalba yra mūsų didžiausias ginklas kovoje už Lietuvos laisvę. Neseniai teko man kalbėtis su vienu lietuviu jaunuoliu, kuris palyginti gerai lietuviškai kalbėjo. Mano nustebimui, buvau jo paklaustas, kodėl jis turįs būti lietuviu? Atsakiau: argi tamstai tėvai ir lietuviai mokytojai niekuomet to nepaaiškino? Taigi, sako, sakyk tai sakė, kad turiu būti lietuviu, bet kodėl — niekas atsakyti negalėjo. Po ilgesnio aiškinimosi, juokais pasakiau: jug gimei žmogumi, taigi negali šuneliu būti. Atrodo, šis pavyzdys labiausiai įtikino. Šiuo atveju, atrodo, istorija kartojasi, kai per skringingus DP lageriuose amerikietis skringinguotojas klausia Rusijoje gimusį lietuvi: "Jūsų tautybė", tas atsako — lietuvis, tas patrauko pečiais ir sako "Russian". "Ponas leitenante, ar viščiukas gimęs šuns būdoj yra viščiukas ar šuo?" Leitenantas, atrodo, suprato ir įrašė "lietuvis". Mūsų organizacijos, jaunimo, sporto, bendrinės ir specifinės yra tam, kad jaunimas būtų auklėjamas būti ir likti lietuviais. Mūsų lietuviškos mokyklos, kultūriniai pasireiškimai knygos yra didelė pagalba jaunimui geriau suprasti, kodėl jis turi vartoti lietuvių kalbą ir būti lietuviu. Tačiau tėvai ir tik tėvai gali ir turi sudaryti geras sąlygas lietuvybei tarpti.

Kova už nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymą yra bene sunkiausias šiuo metu uždavinys, pastatytas mums išėivijoje. Mūsų veiksniai daro viską, kad diplomatinio keliu Lietuvos klausimą palaikytų aktualų ir gyvą. Tačiau, bene svarbiausias veiksnys kovoje už Lietuvos valstybės atstatymą esame mes patys. Jei mes sugebėsime palaikyti tikėjimą į Lietuvos geresnę valstybinę ateitį ne tik mumyse, bet ir mūsų jaunime, Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė nušvis vieną dieną. Lietuvos nepriklausomybės at-

kūrimas šiuo metu yra daugiau dvasinis — akademinis dalykas. Tam reikalui plačiąja prasme mes taip pat galime labai pakenkti. Tokių kenkėjų savo tarpe mes turime. Vienas profesorius-kultūrininkas Jungtinėse Tautose, sovietinei agentūrai suorganizavus vieno mums visiems brangaus kultūrininko minėjimą, buvo pakviestas skaityti paskaitą. Jis nieko geresnio nesurado, kaip publikoje sėdintį, tariamą okupuotos Lietuvos "ministerį", tituluoti "pone ministeri". Žinoma, sovietų akimis žiūrint, tai jau yra nuopelnas ir po, maždaug, vienerių metų, tas pats profesorius pakviečiamas į okupuotą Lietuvą būti mano pradžioje minėtos, "Tėviškės" draugijos svečiu, praleisti keleta savaitių ok. Lietuvoje. Žinoma, po to sekė sovietus liaupsinantis pasikalbėjimas "Gimtajame Krašte". Dar galima suprasti, kad nepasiruošęs jaunuolis, pabuvojęs ok. Lietuvoje, pagal savo vaikišką galvą mėgina pataikauti jį kvietusiems, bet, kad žilagalvis senelis taip žemai nukristų, neįtikėtina. Tačiau, mūsųose yra ir giliai galvojančio jaunimo. "Dirvoje" Nr. 47-10 pasikalbėjime su korespondentu, 22 metų amžiaus Vytautas Smetona paklaustas, "Kokie, Jūsų nuomone, įmanomi išėivijos lietuvių jaunimo ryšiai su okupuota Tėvyne? Ar naudinga lankyti Vilniaus Kapsuko kursų?" Jis taip atsakė: "Oficialių santykių negali būti jokių. Reikia saugotis čia iš Lietuvos atvažiuojančių su įvairiomis misijom, koncertais. Laisvai čia pavieniui važinėją yra agentai. Į Lietuvą gali važinėti tik gerai situaciją suprantą jaunuoliai, kurie žino daug daugiau, negu tik, kad "tėvai pabėgo nuo komunistų". Juokinga galvoti, kad Kapsuko kursai, kurie yra organizuojami komunistų, gali norėti mums gero. Yra tiesiog neįtikėtina, kad yra tėvų, ar net organizacijų, remiančių tokias išvykas". Nemanau, kad prie šito pareiškimo reikėtų ką nors pridėti. Gal reikėtų palinkėti, kad tą pareiškimą paskaitytų tėvai ir tie jaunuoliai, kurie vyksta į ok. Lietuvą "lietuvybės pasisemti". Kova dėl Lietuvos išlaisvinimo ateityje sunkės, nes reikės kovoti netik su Lietuvos okupantu, bet ir su Brežnevo saulės apakintais mūsų tautiečiais. Tai įpareigoja mus su didesne energija ir labiau suglaustomis gretomis dirbti Lietuvos išlaisvinimo darbą.

Lietuviškos parapijos yra lietuvybės tvirtovės. Gal tolimoje praeityje nevisuomet taip buvo, tačiau dabar lietuviškos parapijos pasidarė lietuvybės centrais ypatingai mažesnėse lietuvių kolonijose. Manau, kad dauguma esate skaitę Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką. Tai dokumentų rinkinys apie bolševikų gėdingus darbus Lietu-

voje. Ji plačiai paskleista pasaulyje įvairiom kalbom. Iš ten mes sužinome, kaip sunku būti ok. Lietuvoje tikinčiuoju. O vis dėlto, yra tūkstančiai tikinčiųjų, kurie rizikuodami savo laisve (kiek jos tenai dar likę), darbu, tarnyba, vis dėlto lanko bažnyčias, jas remia ir už jas net kovoja. Mes gi laisvėje gyvendami, nevisuomet reikiamą dėmesį joms suteikiame ir nueiname, į arčiau namų esančią, svetimtaučių bažnyčią.

Mūsų lietuviškos mokyklos yra pasiruošusios priimti kiekvieną lietuvių vaiką, tačiau nevysi tėvai rimtai žiūri į lietuvių kalbos mokymą. Esu girdėjęs kaikurias (labai retai) mamos, besisielojančias, kad lietuvių kalba pakenksianti vaiko angliškam akcentui. Mano supratimu lietuvių kalba gali tik pataisyti anglišką akcentą. Ar mūsų mokyklos pakankamai savo programose pabrėžia lietuvių kovą už savo tėvynę, yra kitas klausimas, tačiau tam yra tėvai, kurie turėtų daugiau dėmesio kreipti į lietuvių patriotų auklėjimą. Nėra abejonės, tai nėra lengvas uždavinys, tačiau, padėjus šiek tiek pastangų, pilnai įmanomas.

Gyvendami svetimame, bet kartu ir svetingame krašte, turime sutikti su tuo, kad lietuvių interesai savo tautos ir valstybės atžvilgiu, nevisuomet sutampa. Politinis bičiuliavimasis su sovietais nėra ir negali būti priimtinas lietuviui.

Tačiau iš lietuvių niekas nereikalauja ir į kalėjimą niekas nesodina, jei lietuviai turi savo atskirą nuomonę šiuo klausimu. Rusas-bolševikas visais amžiais buvo, yra ir bus Lietuvos priešus. Ar mūsų jaunimas tai pakankamai yra įsisąmoninęs. Suprantama, kad neapykantą ugdyti jauname žmoguje nedera, bet skiepyti meilę galvažudžiui irgi nereikėtų. Tie tėvai, kurie leidžia savo vaikus į komunistinius kursus, po lituanistinių kursų priedanga, turėtų rimtai pagalvoti, ar jie neišaugins tokius Ubarevičius, Putnas ir Petronius.

Lietuvos kariuomenės šventėje, kaip ir kiekvienoje didžiojoje lietuvių iškilmėje, susikaupkime ir pagalvokime: ar viską padarėme, kad palengvintume kenčiančiam Lietuvos; ar atlikome viską, kad padėtume tiems, kurie veda atkaklią kovą prieš Lietuvos okupantą; ar paliksime savo įpėdinius vertus kovotojus už Lietuvos laisvę ir valstybinę nepriklausomybę.

Baigdamas, norėčiau dar kartą, perfrazuodamas 1918 metų Laikinosios Lietuvos Vyriausybės atsisaukimą, tarti:

“Nelaukdami nei vienos valandos, kas myli Lietuvą, trokšta jai laisvės, visomis jėgomis, stokime visi į kovą už Lietuvos Nepriklausomos valstybės atstatymą”.

(Žodis, tartas Kariuomenės Atkūrimo minėjime, Waterbury, Conn., 1978 m.)

Neturėdamas duosnių bičiulių KARYS nepajėgtų tęsti savo kelionę, kas mėnesį aplankydamas plačiai visuose žemynuose pasklidusius skaitytojus. Prenumeratos mokestis ir aukos įgalina KARI atlikti jo misiją laisvajame pasaulyje.

Antanas S. Kenstavičius, gyvenantis Kanadoje, Hope mieste, iš anksto vykdydamas savo testamentinį pasižadėjimą, jau prisiuntė KARIOUI paremti antrą tūkstantinę. Šiuo įnašu jis įmokėjo du trečdalius savo testamentinio palikimo, kad KARYS nesustotų žygiavęs.

KARIO štabas nuoširdžiai dėkoja mūsų darbo rėmėjui, A. S. Kenstavičiui, už šitą didžią paramą. Tokius duosnius rėmėjus turėdamas, KARYS gali žvelgti su pasitikėjimu į tolesnį savo žygio kelią iševijoje.

PRŪSŲ PARAMA MOZŪRŲ IR PAMARĖNŲ LAISVĖS KOVOSE

Z. RAULINAITIS

Antrajam XI amž. ketvirčiui prasidedant, prūsai pajuto savo kaimynų lenkų pasienyje atlydį. Lyg ir pasibaigę pasieniniai kivirčiai ir puldinėjimai, sumažėjo įkyraus priešo — lenko, nuolat besismelkiančio per Vyslą, grėsmė. Tačiau beveik tuo pat metu, į Mozūrų kraštą ir Prūsus, ėmė veržtis ne ginkluoti vyrai, bet būriai bėglių, vyrai ir moterys, seni, jauni ir vaikai. Jie maldaavo prūsus prieglobsčio, leisti jiems pasilikti tame ramiaame ir visko pertekusiame krašte. Jie prašėsi priimami, nes bėgo nuo kilusių neramumų Lenkuose ir nuo savųjų didikų priespaudos (S. Daukantas).

Kas atsitiko, kad lenkų kaimiečiai ir miestiečiai, palikdami savo tėvynę, keliavo pas nekenčiamus pagonis, ieškoti taikos ir ramaus gyvenimo?

Karingasis lenkų valdovas Boleslovas I, pramintas Drąsiuoju, 1025 m. pasimirė. Lenkijos sostą, paveldėjimo keliu gavo jo sūnus Mieškas II. Tuo metu lenkų valstybė buvo didelė, apėmusi Boleslovo kardu prijungtus Mozūrus ir Pamarį. Boleslovo sūnus Mieškas pasirodė persilpnas valdyti tokią, dar tvirtai nesulipdytą ir nenusistovėjusią, valstybę. Kardu prijungtas žemes reikėjo kardu ir valdyti. Tačiau, anot S. Daukanto, Mieškas II buvo: "... *niekam lėtai nederąs ir tėvo įsteigtos akės* (t.y. valstybės) *nei protu, nei gudryba, nei narsybe rėdyti nesumanąs ir nei maž į tėvą nepavedus...*", tik... "*lepumuose ir gaszlu-me žlugo ir tižo*".

Silpna valstybės valdžia iššaukė Lenkijoje suirutę ir iš to kilusį naminį karą. Kaip paprastai kad būna, tokiu metu pasinaudoja nusilpusios valstybės kaimynai: ir vakariniai ir pietiniai lenkų kaimynai, čekai ir vengrai, pradėjo užiminėti Lenkijos pakraštines sritis ir griauti ten pilis. Tokia suirutė valstybėje truko, kol Mieškas II numirė 1034 m. Jo mirties metu visoje valstybėje viešpatavo visiška betvarkė ir maišatis, ir tai, netiek dėl kaimynų puldinėjimų, kiek dėl didikų nesantaikos ir jų tarpusavio kovų. Daugiausia tokiu metu kentėjo, žinoma, liaudis, kaimų ir miestų žmonės. Jiems teko išgyventi naminio karo žiaurumus, vis didėjančius mokesčius, plėšimus ir smurtą. Savųjų didikų ir sveitimųjų engiami, žmonės pradėjo bėgti už Vyslos

į Mozūrus ir Prūsus, anot Dluogošo ir S. Daukanto — net į Lietuvą.

Apie tuos sunkius lenkams laikus Gallas Anonimas taip rašė: "... *vergai sukilo prieš savo ponus, laisvieji — prieš kilminguosius... net prieš vyskupus ir Dievo tarnus... Galų gale, Lenkija priėjo prie tokios suirutės, tiek dėl savųjų, tiek dėl svetimųjų kaltės, kad beveik visai neteko visų savo turtų ir žmonių.*"

Galų gale, gelbėti ir tvarkyti beirstančią valstybę į sostą buvo pašauktas tremtinys, Vokietijoje vienuolyne gyvenęs, Mieško II sūnus Kazimieras. Nusivilkęs vienuolio abitą, jis grįžo į savo nualintą tėvynę 1039 m., vokiečių imperatoriaus Henriko II remiamas. Pagal tą patį kronikininką Gallą, grįžęs jis aptramdė sukilusius pamarėnus, apmušė čekus ir kitus kaimynus, net atsiimdamas jų laikinai užimtas sritis ir pilis ir tokiu būdu, vėl paėmė valdžią beveik visoje Lenkijoje, išskyrus Mozūrus ir dalinai Pamarį. Kronikininko paminėtų sutramdytų kaimyninių tautų tarpe, teigiama, buvus ir prūsus. Tačiau, lieka atviras klausimas, kaip Kazimieras I galėjo sutramdyti prūsus, kai nepaklusnūs Pamaris ir Mozūrai skyrė Lenkus nuo Prūsų žemės.

MOZŪRŲ SUKILIMAS

Naujo karaliaus valdžia išgalėjus Lenkijoje, netrukus ją vėl pajuto Pamaris. Tačiau mozūrai dar vis neįsileido karaliaus pareigūnų ir ruošėsi galutinai kovai prieš lenkus. Jų natūralūs sąjungininkai laisvės kovoje, buvo pamarėnai ir — prūsai.

Prūsai, jau ne kartą susidūrę su lenkais, kuriems labai rūpėjo išplėsti savo valdžią į tą turtingą gintaro kraštą, matė aiškų reikalą paremti savo kaimynus mozūrus ir pamarėnus jų kovose dėl laisvės ir nepriklausomybės. Didelė, apjungta ir atipri Lenkija prūsams reiškė didelį pavojų.

Tuo metu mozūrams vadovavo ambicingas didikas Maslavas, pats svajojęs apie Lenkijos sostą. Pradžioje, atrodo, jis jautėsi gan stiprus ir saugus mozūrų žemėje. Jam net pasisekė atmušti Kazimierui I į pagalbą žygiavusį Kievo did. kunig. Jaroslavą. Susigiminiavęs su Kazimieru I, Jaroslavas 1041 m., t.y., po dviejų metų pirmajam grįžus į Lenkiją, suruošė karo žygį į Mozūrus.

Jo kariuomenė, kurios didumo nežinome, vyko laivais, greičiausia Pripete ir Bugu. Tačiau, tas žygis Jaroslavui, atrodo, nepavyko, nes lenkų kronikos apie jį tyli, o Nestoro metraštininkai nemini žygio pasekmių. Jei tas žygis būtų pasisekęs, metraštininkas būtų nepagalilėjęs pagyrų.

Tačiau, nežiūrint to, Kazimieras I, su savo patyrusiais kovose pagrindiniais trimis pulkais (t.y., su savo palyda — kareivomis, profesionaliais kariais), pagal kronikininką Gallą, staiga įsiveržė į mozūrų žemę ir ant greitųjų išėjusių jį pasitiktį Maslavą, su žymiai didesne mozūrų kariuomene, smarkiai sumušė.

Galimas dalykas, kad tas Kazimiero I Mozūrų užpuolimas įvyko netrukus po Jaroslavo nepavykusio žygio, t.y., 1042 m., ar kiek vėliau. Maslavas atmušęs Jaroslavo užpuolimą, matyti, nebesuspėjo tinkamai pasiruošti sutikti lenkus.

Sumuštas Maslavas su savo kariuomenės likučiais pasitraukė į Prūsus. Ten, už pažadus grobio ir pinigų, prūsai sutiko šį kartą jį stipriau parenti.

Kiti senieji lenkų kronikininkai, Kadlubekas, Bogufalas ir kt., rašydami apie Maslavo vestą mozūrų kovą prieš lenkus, patiekė žinių ir apie mozūrų sukeltą kariuomenę. Anot jų, pirmąjį mūšį pralaimėjęs, Maslavas nenusiminė ir tolesniam karo vedimui ėmė telkti dar didesnę kariuomenę ir ne vien tik iš mozūrų. Jis ėmė samdyti karius iš prūsų (getų), pamarėnų ir net danų varingų (*dacorum*). Lenkų kronikininkas Miechovita Maslavo sąjungininkų tarpe mini ir jotvingius, kuriuos kronik. Grunau, ta proga, pavadino lietuviais. Pagal S. Daukantą, Maslavas lietuvių kraštuose (t.y. Prūsuoje) susamdė "*didelę kariauną*", net 30 pulkų.

Atrodo, kad šį kartą mozūrai labai įtemptai ruošėsi tęsti kovą dėl savo laisvės.

Lenkų Kazimieras I irgi suprato, kad kuo jis ilgiau dels, tuo kova bus ilgesnė ir vis sunkesnė. Tačiau, nepasitikėdamas vien tik savomis lenkų jėgomis jis ir vėl pasikvietė talkon "*savo szvoгерį Jaroslavą Didįjį, Gudų kunigaikštį*" (S. Daukantas).

Rusios metraštininkas Nestoras užrašė antrąjį Jaroslavo žygį į Mozūrus, įvykusį 1046-7 metais ir jam priskyre Maslavo nugalėjimą. Tačiau, lenkų kronikininkai, visi vienodai, paskutinį mūšį ir galutinę pergalę priskiria Kazimierui.

Ir tame antrajame lenkų-mozūrų susidūrime Kazimiero kariuomenės būta daug mažesnės. Deja, kronikininkai nepaliko mums jokių žinių, kaip buvo kautasi ir kokiu būdu lenkų mažesnės jėgos įveikė sutelktą, didžiulę, mozūrų ir sąjungi-

Prūsų kariai XII a. (Reljefas iš Gniezo katedros durų).

ninkų kariuomenę. Galime tik spėlioti, kad Kazimiero būta veiklaus, o svarbiausia būta labai greitai ir staigiai veikiančio. Kronikininkas Kadlubekas rašė, kad Kazimieras I puldavo staigiai, kaip žaibas. Be to, reikia atsiminti, jis eilę metų buvo praleidęs tremtiniu Vokietijoje, kur turėjo gerų progų prisiziūrėti Vakarų kraštų kariavimo meno ir aukštos ten karinės technikos. Gallas Anonimas rašė, kad būdamas svetur, Kazimieras nesėdėjo tylus vienuolyne, bet labai pagarsėjo vokiečių tarpe savo kariniais žygiais. Įgytą patyrimą jis sugebėjo išnaudoti galutinei pergalei, greitai sprendamas ir staigiai veikdamas. Mažesnė, tačiau vieninga, gerai apginkluota, šarvuota ir drausminga kariuomenė, kurios branduolį sudarė jo palyda — kariauna (družina), pasirodė, esanti stipresnė už didesnę, tačiau įvairiautę mozūrų ir sąjungininkų kariuomenę. Reikia turėti omenyje ir tai, kad mozūrams teko kovoti tuo pačiu metu dviejuose frontuose: pietuose — prieš lenkus ir rytuose — prieš rusinus. Be to, Kazimiero I kariuomenėje dalyvavo stiprus vokiečių šarvuotų riterių dalinys. Yra žinoma, kad jam grįžtant Lenkijon, toks vokiečių raitelių vienetas atlydėjo jį iš Vokietijos.

Kur tas mūšis įvyko nežinome, kronikininkai nenurodo mūšio vietos. Tik vienas Gallas Anonimas, tarp kitko, pamini, kad mūšio lauko būta prie upės su aukštu krantu — skardžiumi.

Kad Kazimieras I buvo apsukrus ir greitas, paliudija ir Gallas. Sumušęs mozūrus, Kazimieras, nieko nelaukdamas, pasuko savo pulkus prieš atžygiuojančius mozūrams į pagalbą, pamarėnus. Jis buvo jau įspėtas ir žinojo, kad pamarėnai eis mozūrams į pagalbą, todėl, pagal Gallą, ...“ jis protingai nusprendė iš pat pradžios atskirai sumušti mozūrus, kad po to būtų lengviau stoti kovon su pamarėnais”, kurių skaitlingesnę kariuomenę jis irgi lengvai sumušė.

Pralaimėjęs mūšį su Kazimieru I, Maslavas vėl pasitraukė į Prūsus, norėdamas dar kartą sukelti naują kariuomenę kovai prieš lenkus. Tačiau prūsai jau buvo nusivylę Maslavu. Po žiaurių kovų ir nuolatinių pralaimėjimų, jie buvo netekę daug žuvusių kautynėse ir dar daugiau sužeistų. Maslavas, iš savo pusės, irgi buvo visko netekęs. Jis nebegalėjo išmokėti prūsams pažadėto atlyginimo už talką, nekaltant jau apie lauktą grobį. Kronikininkai rašo, kad prūsai užpyko ant Maslavo už tokius patirtus didelius nuostolius. Visą kaltę už pralaimėjimą jie suvertė Maslavui. Negaudami pažadėto atlyginimo, jie suėmė Maslavą, kankino jį ir pagaliau, pakorė, anot S. Daukanto, sakydami: “Aukštai stengiaisi, aukštai ir būkie”.

Praėjus metams po mozūrų sukilimo žlugimo Kazimieras I paruošė žygį į Prūsus. Jis norėjo atkeršyti mozūrų rėmėjams prūsams, kovojusiems prieš lenkus. Tačiau, žygis neįvyko, prūsai pasiuntė taikos pasiuntinius su dovanomis ir atsipirkę, pagal S. Daukantą, liko “*begyveną pakajuje*”. Po to nelaimingo karo, Vyslos ir Uosos santakoje, prūsai pasistatė stiprią Graudenės pilį. Mat Uosa (*Ossa*), nuo senų laikų, buvo

Lenkų šarvuotas raitelis ir prūsų pėsčias karys (abu iš XII amž.).

pietinė siena tarp Prūsų ir slavų. Pilies apsaugoje prūsai išgyveno beveik 14 metų taikos, iki lenkų Kazimiero mirties 1058 metais.

Literatūra:

1. S. Daukantas, Lietuvos Istorija, Plymouth, Pa. 1893 m.
2. Joannis Dlugosii, Annales seu Cronicae... Liber III et IV, Varsaviae, 1970.
3. Gall Anonim, Chronika, Moskva, 1961.
4. The Russian Primary Chronicle (Transl. S.H. Cross), 1953.
5. Monumenta Polonia Hist. I vol.
6. Scriptorum Rerum Prussicarum, I. 1861.

Savanoriui-kūrėjui, Vyčio Kryžiaus kavalieriui

A.A. PETRUI DRAGŪNEVIČIUI

mirus, dukras Aldoną ir Birutę, sūnų Algirdą, brolių kpt. Jurgį bei jų šeimas nuširdžiai užjaučiame.

Irena ir inž. Bronius Galiniai

Ilgamečiui N. Lietuvos buv. Apskr. Policijos Vadui

A.A. JONUI ŠOSTAKUI

mirus, jo liūdinčią žmoną Oną, dukrą dr. Aldoną, sūnų Joną, jų šeimas, jo artimuosius, gausius bendradarbius ir visuomeninės veiklos bendraminčius, širdingai užjaučia ir kartu liūdi

Marijonas, Nijolė, Vytė ir Rūta Šnapščiai

Lietuvos Karo Mokyklos pirmoji laida

MJR. JUOZAS ČERNIUS

I

Lietuvos Karo Mokyklos pirmoji laida artėja prie 60 metų sukakties. Tai labai ilgas ir gražus laiko tarpas. Per tą laiką baigusiujų mokyklą skaičius labai ir labai sumažėjo. Beveik du trečdaliai jau iškeliavo į amžinybę, o likusieji pasiekė labai skaitlingą metų skaičių. Ir man jau 82 metai sukako. Laidos likusieji išsisklaidė po platųjį pasaulį.

Karo mokykla buvo suformuota 1919 metų kovo pradžioje. Priimta buvo daugiau kaip 100 mokinių. Iš jų, vėliau, keletas nubyrėjo.

Karo mokykla talpinosi Kaune, Gedimino ir Donelaičio g-vių kampiniame name, buvusiuose caro gubernatoriaus administratorių rūmuose.

Karo mokyklos viršininkas buvo kar. Galvydis (generolas). Tais laikais karininkai laipsnių dar neturėjo. Užimamas vietas atžymėjo rankštelis ant rankovės, arba ant antpečių.

Kar. Galvydis buvo puikus ir gabus karininkas. Jis buvo tikras Karo mokyklos viršininkas, turėjo autoritetą ir iššaukė pagarbą. Jis mėgo sportą, buvo geras fechtuotojas kardais, geras įrankių gimnastas. Mėgo aukšto ūgio ir stiprius vyrus. Per apžiūras, visuomet prieidavo prie mūsų, 180-187 cm ūgio vyrų, ir klausinėdavo, kiek galime pakelti, kaip toli rutulį nustumiam, kiek laiko šimtą metrų bėgam ir dar daugiau kitų klausimų užduodavo. Jis dažnai sakydavo: "Žmogus be tikybos ir kara maksla tai k... Jį tik už klyno ir pro lungų".

Mokyklos adjutantas buvo kar. Jakutis. Jis retai mums pasirodydavo. Buvo labai švariai apsirengęs, susitvarkęs ir nepaprastai mandagus. Jis dėstė topografiją. Kartą, išvedė jis mus į fortų rajonus ir uždavė padaryti vieno ar kito forto braižinį. Vienas mokinyas buvo menkas braižytojas. Bebraižydamas padarė klaidų. Norėdamas ištaisyti, jis dar blogiau "ištepčiojo". Kar. Jakutis, jo darbą tikrindamas pasakė, kad tai ne fortas, o kaž koks "kleckas". Mokinyas susigriebė ir atsakė, kad tai jis taip nubraižė ir kad joks priešas to forto neatpažins ir jo nesuras. Čia esąs ne koks "kleckas", bet tikrovė. Kar. Jakučiui šis pasakymas taip patiko, kad jis susiriesdamas juokėsi. Darbas buvo priimtas!

Majoras Juozas Černius

Kuopos vadas buvo kar. Tvaronas. Visuomet susierzines ir nervingas. Jis mokė, dėstė taktiką. Aiškindamas vis dažnai kartodavo: "Kryptis į malūną, arba į kaimę (kaimą)". Jo mes bijodavom ir kur tik galėjom, jo vengėm. Kaž-kodėl jis vis dažnai sakydavo: "Lenkiškas gaivalas". Kodėl jis tai sakydavo, mes nesupratom. Jis buvo labai griežtas ir dažnai bausdavo. Jei pasakydavo: "Na, tai mes jį nubausim", tai čia pat ir nubausdavo. Šiaip jis buvo savo dalyko žinovas ir geras taktikas.

Pirmo būrio vadas buvo kar. Juozaitis, jis buvo ir kuopos vado pavaduotojas. Jis dėstė auklėjimą ir mandagumą. Kariūnai tose pamokose labai atydūs nebūdavo ir kartais net užsnūdavo. Jis dažnai sakydavo: "Kariūnas, toks ir toks, ar jūs žinote, kad jūs nieko nežinote?" Tuo mes jį ir pakrikštijom.

Antro būrio vadas buvo kar. Barkauskas. Jis nieku nepasižymėjo. Stengdavosi savas pamokas

atlikti ir išeidavo. Jis labai keistai, giedodamas, komanduodavo; turėjo ilgus geltonus ūsus, buvo žemo ūgio ir labai pasipūtęs. Taip mes jį "gaiduku" ir pakrikštijom. Jis dažnai kartodavo: "Sakytą buvo, sakytą buvo".

Trečio būrio vadas buvo kar. Hornas. Savas pareigas jis atlikdavo. Mes jį mėgdavom. Dažnai pasikalbėdavom ir pajuokaudavom.

Kuopos viršila buvo Vincas Šmulktys. Ramus, visuomet netriukšmingas, savas pareigas atlikdavo, mums patardavo ir padėdavo. Pirmo būrio būrininkas buvo Antanas Pranciulis. Jis buvo griežtas, bet mokėjo su vyrais sugyventi ir nemėgo kivirčių. Antro būrio būrininkas buvo Albinas Čepauskas. Jis nebuvo mėgiamas; su juo dažnai ir nesusipratimų būdavo, mat mėgdavo paskūsti-pranešinėti. Jo vengdavom ir stengėmės nesusitikti.

Kar. Stasys Dirmantas (generolas) dėstė artileriją. Jis mokėjo viską gerai ir suprantamai išaiškinti. Mes jį puikiai suprasdavome. Jį gerbdavom ir mėgdavom. Kar. Kazys Musteikis (generolas), labai malonus, švelnus, dėstė kulkosvaidį. Mokėjo gerai išaiškinti ir mes su malonumu eidavom į jo pamokas. Daug išmokom.

Jojimą mokė kar. Kalino. Tai mažesnio ūgio, labai judrus greitakalbis. Tikras kavaleristas. Dėl silpnai mokamos lietuvių kalbos jis menkai ką galėdavo paaiškinti ar pamokyti. Į pamokas dažnai pavėlindavo, o kartais ir visai neateidavo. Kai tik pradėdavo, tai pirmoje eilėje — "posadka" (sėdėjimas balne). Kalbėdavo, bet mes jo kalbos mažai ką tesupratom. Beveik nieko ir neišmokom. Taip mes jį "posadka" ir pavadinom.

Arklus gaudavome iš gusarų. Jodinėjom Vileišio aikštėje. Gimnastiką mokė prancūzai. Buvo pulkininkas Rebuoil ir du jauni karininkai. Vis tik su tais: "Vit, vit; Allez, allez..." Vis tik reikia pasakyti, kad jie daug ko ir išmokė. Naujų veiksmų!

Lietuvių kalbą dėstė Faustas Kirša. Jis labai daug kalbėdavo. Tikyba dėstė kun. Bumša. Mielai jo klausėmės. Fechtavimo mokė Jungmeisteris. Mes to sporto nemėgom. Vengėm. Į tas pamokas dažnai ateidavo ir kar. Galvydis ir mums daug to meno veiksmų parodydavo. Jis buvo tikras meisteris! Buvo ir vokiečių kalbos mokytojas, bet mes nieko neišmokom. Medicinos personalas buvo — sanitaras Petkus.

Ūkio ir administratoriaus pamokas dėstė kar. Sutkus, bet jis retai pasirodydavo. Beveik nieko ir neišmokom. Auklėjimo, mandagumo ir bendrai apsiėjimo mokytojas buvo kar. Marionas Jagučanskas. Jis labai gražiai nupasakodavo, duodavo

daug patarimų, pavyzdžių ir t.t. Buvo labai malonus lektorius.

Rikiuotės mankštą ir kita, atlikdavome Žaliamame kalne, Vileišio aikštėje. Šaudymus — Kalnicoje, šaudymo aikštėje. Taktiškus pratimus atlikdavome fortų rajonuose ir Kauno apylinkėse. Pasiekdavome Fredą, Aleksotą ir net Jurbarką.

Kartą, taktiškus pratimus vykdydami, atsidūrėm netoli Jurbarko. Pratimą baigus, kuopos vadas darė nagrinėjimą apie uždavinio pravedimą. Savąją jojamą kumelę padavė laikyti trimitininkui. Kumelė besimuistydama išstruko ir nudūmė į kaimą. Juoko užteko visiems.

Vienas iš mokinių buvo geras braižytojas. Jis padarė gražų piešinį, vaizduojantį pratimo nagrinėjimą ir kumelės pabėgimą. Apačioje užrašė: "Lenkiškas gaivalas, laikydamas kryptį į malūną, nudūmė į kaimę". Karininkai sužinojo kas tą padarė, bet pačiam kuopos vadui paslapties neišdavė. Buvo gana gardaus juoko.

Politinių temų nenagrinėjo. Net ir klausimų nebūdavo. Jautėm ir žinojom, kad vyko kokis tai komunistinis judėjimas, kažkas kėlė triukšmą, bet tai tik tiek ir tebuvo. Tiesa, keleta naktų buvo paskelbtas pavojus ir net kulkosvaidžiai išstatyti prie įėjimo durų.

Santykiai su vokiečiais buvo vidutiniški. Jų buvo gana daug. Drausmė ir nuotaika mokykloje buvo gana gera. Apranga buvo vokiška. Dar ant daugelio diržų sagčių, buvo užrašai "Gott mit uns". Jas teko pašalinti. Apranga buvo gerokai apdėvėta ir, dar tas, kad visa buvo vidutinio ūgio ir net mums, 180-187 cm. aukščio vyrams. Labai jau ankšta buvo. Ypatingai vargas buvo su kelnėmis. Jos būdavo labai ir labai ankštos ir greitai iširdavo ir plyšdavo. Kuprinės buvo visiškai naujos, kiti reikmenys, nors ir dėvėti, bet dar tiko.

Ginklai buvo irgi vokiški, bet jau gerokai išdėvėti ir pasenę. Kulkosvaidžiai — rusiški "Maksim". Jų turėjom tik keleta.

Mityba — maistas buvo geras, nors kartais ir "sušlubuodavo". Virtuvę tvarkė dvi moterys. Šeimininkė Verutė, antrosios vardo neatsimenu. Jos buvo labai malonios ir simpatingos, bet labai griežtos. Mokiniai jas labai gerbė ir labai vertino. Nesusipratimų nebuvo. Valgykla buvo didelėje, šviesioje salėje.

II

Birželio pradžioje paskelbė, kad liepos pradžioje įvyks mokyklos baigimas ir išleistuvės. Ragino būti pareigingais ir išleistuvėm pasiruošti. Egzaminų kaip ir nebuvo. Kiekvieną mokinį ver-

Lietuvos Karo Mokyklos I laida, 1919 m.

tino viso kurso elgesio metu ir žinoma, padarė atitinkamus sprendimus. Tas paskutinis laikotarpis buvo labai įtemptas. Reikalavimai ir mokymas pasidarė griežtesni. Karininkai reikalavo daugiau ir vis griežčiau. Mes gi stengėmės kuo daugiau žinių įgyti ir išmokti. Laiko buvo labai maža, o darbų buvo daug.

Pagaliau, mokslas baigėsi. Liepos pirmomis dienomis įvyko išleistuvės. Išleistuvių dieną atvyko valstybės prezidentas Antanas Smetona su savo štabu, o kartu su juo daug aukštų karininkų, diplomatų ir svetimų valstybių atstovų. Viskas buvo labai iškilminga ir įspūdinga. Po tam tikro nerviškumo ir laukimo meto, pagaliau, prezidentas perskaitė baigimo protokolą ir pakėlimą į laipsnius, į leitenantus.

Pradžioje, baigusieji buvo pavadinti karūžais, bet tas pavadinimas buvo labai nepriimtinas, tad jis ir neprigijo. Pakelti į leitenantus buvo 89 mokiniai ir į puskarininkius 7 mokiniai. Tada mes jau apsirengėm karininko-leitenanto rūbais ir tapome Lietuvos kariuomenės karininkais! Karo Mokykla baigta! Tenka su ja atsisveikinti.

Visi baigusieji buvo paskirti į kariuomenės

dalį ir dalinius. Mums buvo neaišku, kodėl mus dar bent 11 dienų laikė mokykloje. Jokių darbų, jokių pareigų tada mes negavom ir neturėjom.

Mane paskyrė į Kauno batalioną (vėliau 7 p.p.), 3 kuopą. Kuopos vadas buvo kar. kpt. Šlapikas. Tačiau, po trumpo laiko prikamandiravo, kaip instruktorių, į Inteligentų kuopą. Kuopos vadas buvo kpt. Pilipavičius. Jis retai pasirodydavo, kalbėdavo silpnai lietuviškai, o ir ant kamščio mėgo užminti. Kuopa talpinosi Ukmergės plento ir Laisvės alėjos kampiniame name. Inteligentų kuopa buvo Krašto Apsaugos ministerijos žinioje, joje buvo 120 vyrų, visi mokytai, tikrai inteligentai. Užsiiminėjome Vileišio aikštėje. Kuopa gražiai dainavo ir Laisvės alėja žygiuojant, mus sekdamas minios žmonių.

Po trumpo laiko kuopą pasiuntė į Karo mokyklą, o mane — atgal į batalioną. Batalioną radau jau performuotą. Paskirti į dalį jaunieji leitenantai, nelabai maloniai buvo sutikti, o ypačiai tų, kurie lietuviškai nekalbėjo arba silpnai susikalbėdavo. Dauguma jų buvo caro armijos karininkai. Mus jaunus leitenantus jie pavadino

“smetonovcais” — smetonininkais. Mes dėl to nesusiminėm, tuo labiau, kad kareiviai buvo mūsų pusėje. Pagaliau ir tų senųjų karininkų skaičius labai greitai tirpo.

Tai, štai, kokiose sąlygose mes pradėjom savas tarnybas! Mes buvome jauni, pilni energijos ir patriotizmo. Su maža išimtimi, mes buvome geri ir gabūs karininkai. Kartais sąlygos būdavo labai sunkios ir neaiškios, bet mes nepasimetėm! Daugelis mūsų avansavo, kilo tarnybose ir laipsniais. Turėjome iš savo tarpo generolų, pulkininkų, diplomatų ir aukštų vietų tarnautojų. Keletas iš mūsų išėjo į civilines tarnybas. Deja, frontininkai (dalyvavę kovų frontuose) labai nežy-

miai kilo. Jie buvo gabūs ir pareigingi, bet jie buvo užmiršti, negaudavo nei aukštesnių laipsnių, nei tarnybinių vadovaujamų vietų. Bet tai ne jų buvo kaltė.

Karo mokykloje mes visi buvome susigyvenę, vieni kitus gerai pažinom, buvome geri draugai ir bičiuliai. Karo mokyklą baigę, išsiskirstėme. Mūsų pažintys, draugystė pamažu šalo, menkėjo, nyko. Kartais net tapom abejingi vieni kitiems. Tie, kurie į Kauno įgulą, ar Kauno apylinkę pateko, turėjo geras ir patogias sąlygas mokytis ir lavintis, baigti aukštuosius mokslus, gauti diplomus ir titulus. Tie gi, kurie pateko į veikiančius dalinius, tų sąlygų neturėjo. Jie ir pasiliko “frontininkais”.

Lietuvos Karo Mokyklos Pirmosios laidos, (1919 metų) mokinių sąrašas

1. Antanas Pranculis — nežinoma;	37. Alb. Čepas — miręs;	73. Kazys Gudelis — nežinoma;
2. Algirdas Matulionis — nežinoma;	38. Vytautas Statkus — miręs;	74. Jurgis Kiaunė — JAV;
3. Pranas Barkauskas — miręs;	39. Juozas Gražulis — miręs;	75. Kazys Labutis — miręs;
4. Jurgis Sidaravičius — miręs;	40. Meč. Kareiva — nežinoma;	76. Juozas Makusevičius — než.;
5. Petras Daukšys — nežinoma;	41. Kazys Matulaitis — miręs;	77. Leonas Račiūnas — nežinoma;
6. Kazys Ališauskas — JAV;	42. Simonas Sidabras — miręs;	78. Juozas Skaisgiris — nežinoma;
7. Pranas Talksnyš — nežinoma;	43. Vladas Juodeika — miręs;	79. Adomas Smetona — nežinoma;
8. Jonas Matelis — nežinoma;	44. Vladas Karvelis — ok. Lietuvoje;	80. Aleksas Siliauskas — nežinoma;
9. A. Ganionis — miręs;	45. Kazys Taruška — miręs;	81. Leonas Vedeckas — nežinoma;
10. Antanas Augustaitis — miręs;	46. Leonas Šeštakauskas — než.;	82. Antanas Vosylius — nežinoma;
11. Jonas Leveris — nežinoma;	47. Kazys Jasėnas — nežinoma;	83. Juozas Vrubliauskas — než.;
12. Mikas Kivlevičius — miręs;	48. Vincas Aleksandravičius — než.;	84. Ant. Žukauskas — nežinoma;
13. Bronius Mickeliūnas — než.;	49. Kazys Rudminas — nežinoma;	85. Juozas Andrius — JAV;
14. Pranas Budreckas — nežinoma;	50. Alf. Zubrys — nežinoma;	86. Jonas Černiauskas — nežinoma;
15. Antanas Pobedinskas — miręs;	51. Kazys Kepalas — miręs;	87. Pijus Dovydaitis — miręs;
16. Antanas Kazlauskas — nežinoma;	52. Pov. Babickas — miręs;	88. Juozas Gegžna — nežinoma;
17. Aleksas Šimkus — nežinoma;	53. Aloyzas Banys — nežinoma;	89. Jonas Melys — miręs.
18. Petras Steikūnas — nežinoma;	54. Juozas Barauskas — nežinoma;	
19. Juozas Černius — Vokietijoje;	55. Juozas Bukota — nežinoma;	
20. Vincas Miškinis — nežinoma;	56. Vinc. Jasulaitis — nežinoma;	
21. Aleksandras Urbelis — nežinoma;	57. Stasys Jurgutis — nežinoma;	
22. Jonas Paliulionis — nežinoma;	58. Jul. Matulevičius — miręs;	
23. Jonas Jankus — nežinoma;	59. Povilas Meškauskas — nežinoma;	
24. Andrius Klemas — miręs;	60. Pr. Povilaitis — miręs;	
25. Jonas Steikūnas — nužudytas;	61. Jonas Rauba — JAV;	
26. Petras Ramanauskas — než.;	62. Vl. Sidzikauskas — miręs;	
27. Leonas Balzaras — miręs;	63. Jonas Stepulionis — nežinoma;	
28. Kasp. Mačinskas — nežinoma;	64. Balys Steikūnas — nužudytas;	
29. Stasys Čepas — nežinoma;	65. Dom. Steponavičius — nežinoma;	
30. Juozas Maurukas — miręs;	66. Juozas Sipelis — nežinoma;	
31. Just. Kuncaitis — miręs;	67. Vincas Šmulskštys — miręs;	
32. Pranas Budvytis — nežinoma;	68. Juozas Vėbra — JAV;	
33. Juozas Navickas — nežinoma;	69. Leonas Valkūnas — miręs;	
34. Zigmas Rumša — JAV;	70. Vincas Žilys — nežinoma;	
35. Alfonsas Baniulis — nežinoma;	71. Juozas Bačkus — miręs;	
36. Stasys Bagdonas — nežinoma;	72. Jurgis Balkūnas — miręs;	

Išleisti puskarininkiais:

1. Kazys Ambraziejus — nežinoma;
2. Stasys Čenkus — nežinoma;
3. Sarafinas Oželis — miręs;
4. Antanas Šova — JAV;
5. Edvardas Migevičius — miręs;
6. Alf. Antanaitis — nežinoma;
7. Benediktas Juškaitis — nežinoma.

Lietuvis Rusijos Pilietišio Karo Sūkuriuose

O. URBONAS *

1978 m. sukako lygiai 60 metų nuo pilietišio karo Rusijoje pradžios. Prasadėjo jis tuojau po bolševikų valdžios užgrobimo ir tęsėsi Rusijos pietuose iki 1920 metų lapkričio, o Tolimuosiuose Rytuose — net iki 1922 metų lapkričio pabaigos. Nepasibaigė tas pasipriešinimas bolševikams ir po to, kai baltosios armijos buvo priverstos palikti Rusijos teritoriją, ir kai pasireiškė visa eilė darbininkų ir ūkininkų sukilimų. 1920-tų metų pradžioje, t.y., po pilietišio karo pabaigos. Apie tą karą ir sukilimus šis tas buvo rašyta Sovietų Sąjungoje, bet, žinoma, iš apsvaigusio nugalėtojo pozicijos ir daugiau propagandos tikslams, negu patarnaujant istorinei tiesai. To pasipriešinimo apimtis, mastas ir išsivystymas buvo nutylimas. Visoje toje literatūroje negalima rasti, kad ir nereikšmingiausio istorinio dokumento, kuris paremtų rašiusio autoriaus tvirtinimus. Ta tema rašyti buvo greit uždrausta, ir beveik per 40 metų ta tema nebuvo liečiama.

Užsieniuose visas dėmesys buvo nukreiptas tik į baltųjų kovą. Apie pasipriešinimą bolševikams, nesurištą su baltųjų armijų judėjimu, čia žinių buvo maža. Palyginti plačiau buvo žinoma apie Kronštado sukilimą, apie Iževsko ir Votkinsko fabrikų darbininkų sukilimą, nes daliai jų pasisekė prasimušti pro frontą ir susijungti su Kolčako armija, taip pat — apie sukilimus Ukrainos ir Baltgudijos vakarių srityse, nes tos sritys gulėjo arti valstybinės sienos. Tačiau, apie didelius sukilimus Rusijos centrinėse gubernijose, Volgos srity, Altajaus, tadžikų ir uzbekų sukilimus Turkestane ir Kaukazo tautų sukilimus — nieko nebuvo žinoma. Dėl to užsieniuose susidarė nuomonė, kuri ir šiandien dar palaikoma ir platinama, taip vadinamos, “pažangiosios” inteligentijos ir jų pasekėjų, kad visos tautos mielu noru pasidavė bolševikams, kurie kaip tik atstovauja jų nusistatymą ir vėliau noriai pildė visus jų reikalavimus. Ir net Lenino prisipažinimas, kurį jis keletą kartų pakartojo X-tame RKP(b) suvažiavime 1921 metais, kad “smulkioji buržuazinė kontrevoliucija, be abejo, yra pavojingesnė negu Denikinas, Kolčakas ir Judeničas drauge sudėjus” ir dar aiškiau: “tai yra pavojus, kuris keleta kartų viršija visus Denikinus, Kolčakus

ir Judeničius drauge paimtus”, negalėjo tą nusi-stovėjusią nuomonę sugriauti.

Tačiau, priešingai tai įsivyravusiai nuomonei, pasipriešinimas bolševikams ir išsilaisvinimo judėjimas ir šiandien dar nenustojo savo aktualumo. Vienoje ar kitoje formoje — ar tai mokslininkų protesto formoje prieš rašytojų persekiojimą, ar tikinčiųjų grupių skundo Tautų Sąjungai dėl tikybos persekiojimo, ar nelegalių žurnalų ir laikraščių platinimo formoje — viskas tas atstovauja tas išlaisvinimo idejas ir įrodo, kad tos idėjos yra ne svajonė, bet realybė. Galų gale ir Lietuvos partizanų pasipriešinimas bolševikams po II Pasaulinio karo, yra ne kas kitas, kaip tų išsilaisvinimo idėjų reiškiny.

Rusijos “Baltojo judėjimo” pirmąsčio periodo eiga dabar kelia didelį susidomėjimą, kai bolševikų pavojus įgavo globalinį pobūdį. Ir yra ne pripuolamas faktas, kad tas beveik keturių metų kovos patyrimas šiandien sudaro kaikiurių valstybių politikų ir generalinių štabų studijų objektą. Savaiame suprantama, kad ir būsimeji istorikai atliks nemažą darbą, teisingai ir objektyviai aprašydami tą “Baltąjį judėjimą”.

Aš priklausau tai kartai — paskutinei — kuri bolševikams tik valdžią užgrobęs, su ginklu rankose stoji prieš juos kovon. Dėl to, kol iš atminties galutinai neišgaravo visi mano išgyvenimai, noriu juos aprašyti, gal kas nors ir suras juose šį tą įdomesnio.

Nežiūrint to, kad per praėjusius 60 metų daug surašyta atsiminimų, ar tai knygų, dienoraščių, atskirų straipsnių žurnaluose ir laikraščiuose formoje, kur aprašomi atskirų žmonių, ar ištisų kariuomenės dalių įvairūs išgyventi epizodai, išsamios pilietišio karo istorijos dar nėra. Nėra jos nei Sovietų Sąjungoje, nei Vakaruose. Nėra dėl to, kad užsienių žurnalistams ir istorikams Sovietų Sąjungos archyvai yra neprieinami, o Sovietų Sąjungoje ta tema ilgas metus buvo “tabu” — uždrausta. Tik paskutiniu metu Sovietų Sąjungos rašytojai gavo leidimą liesti ir šitą temą, — ir knygų rinkoje pasirodė visa eilė knygų, kuriose ta tema pradėta nagrinėti. Be daugybės maku-latūros, man teko susipažinti su dviem, mano nuomone, rimtesnėmis knygomis: rašytojo Korot-

* Šių atsiminimų autorius, buvęs Lietuvos kariuomenės inspektorius, artilerijos pulkininkas Oskaras Urbonas, gyvenęs Švedijoje, mirė 1978 m. lapkričio 5 d.

kovo "Vrangelio sutriuškinimas", kuri pasirodė 1955 m. ir skirta prisiminti 35 metų Krimo užkariavimo sukaktį ir "Sovietų Rusijos" leidyklos 1961 m. išleista "Pilietinio karo istorija". Joje išspausdinti 2172 istoriniai dokumentai, kurie duoda skaitytojui galimybę pažvelgti į tuometinės bolševikų vadovybės "užkulius". Šis veikalas susideda iš 3 tomų. Tiesa, šis pastarasis veikalas yra parašytas kaip ir visi kiti Sovietų Sąjungoje, tam tikru propagandos tikslu, bet tą propagandą atmetus, galima susidaryti pilnesnį vaizdą apie to karo eigą ir pamatyti, kodėl jis pasibaigė raudonųjų pergale.

Iš pat pradžių aš noriu atitaisyti vieną melą, kurį baltosios armijos antagonistai ir priešai, norėdami diskriminuoti visą išlaisvinimo idėją, plačiai paskleidė po visą pasaulį ir kurio jie laikosi ir šiandien. Jų tvirtinimas, kad baltosios armijos sudėtyje buvo vien tik karininkai ir buržuazijos atstovai, aristokratai ir dvarininkai, t.y., žmonės, kurie kovojo prieš demokratiją ir už Rusijoje senos tvarkos atstatymą, yra piktas melas, kuris su tikrąja būkle neturi nieko bendro. Tikrumoje, su maža išimtimi, visas generalitetas ir generalinis štabas liko pas bolševikus, ir pirmieji savanoriai, neskaitant jaunesniųjų karininkų, buvo žalias jaunimas: studentai, gimnazistai, kadetai, kilę iš įvairių sluoksnių. Kaip tik, aristokratų ir turtingesniųjų sluoksnių atstovų baltosios armijos sudėtyje visiškai nebuvo. Jiems jų gyvenimas ir asmeninė gerovė buvo per vertinga, kad rizikuotų savo gyvybe.*)

Jau pilietinio karo pačioje pradžioje, kaip generolo Aleksiejevo, Rostove prie Dono dalyse, taip ir pulkininko Drozdovskio, Jassy (Rumunijoje) — dviejuose centruose, kur susidarė baltosios armijos užuomazga — rikiuotėje, greta karininko, stovėjo studentas, kadetas, arba gimnazistas ir paprastas kareivis, o laikui bėgant, tų paprastų kareivių rikiuotėje atsirado vis daugiau ir daugiau, nes tolesnės kovos eigoje vienintelis baltųjų dalių papildymo šaltinis buvo belaisviai — raudonarmiečiai. Reikalinga pabrėžti tą stebuk-

* Tos pinigingosios buržuazijos laikyseną baltosios armijos atžvilgiu geriausiai charakterizuoja sekantis faktas: kai generolas Aleksiejevas, Rostove prie Dono, paskelbė atsisaukimą stoti savanoriais į organizuojamą kovą prieš bolševikus armiją, jis tuo pat metu kreipėsi ir į turtingus pramonininkus ir prekybininkus, su prašymu, paremti jo organizuojamą armiją pinigais. Po visos eilės prekybos ir pramonės rūmų posėdžių, kuriuose dalyvavo ir Novočerkasko ir Taganrogo atstovai, tie turtingiausi Rusijos miestai surinko 100,000 rublių. Tačiau, kai 1919 metų pabaigoje bolševikai užėmė Rostovą ir uždėjo miestui 5,000,000 rublių kontribuciją, pinigai buvo surinkti ir sumokėti per 6 valandas.

lingą permainą, kuri įvykdavo to belaisvio-raudonarmiečio asmenyje, kai jis patekdavo į savanorių gretas. Nuo jo akių lyg nukrisdavo uždanga ir raudonasis apsvaigimas išgaruodavo. Iš pasišiausio raudonarmiečio jis virsdavo ištikimu kareivių ir kovotoju už tiesą, ištikimai ir pasiaukojančiai kovojančiu už bendrą tikslą. Net mobilizuoti 1919 metų pradžioje Doneco baseino anglies kasyklų darbininkai, kurie daugiausia buvo raudono apsvaigimo užkrėsti, patekė į savanorių eiles, pasidarė ištikimiausiais kareiviais, daug kartų parodė tikrą ištikimybę. Jie buvo labai aukštai vertinami. Kaip tik iš jų buvo skiriami kareiviai į atsakomingiausias vietas — ryšininkai, žvalgai. Pilietinio karo eigoje tie buvusieji raudonarmiečiai parodė visą eilę ištikimybės pavyzdžių, kuriais galima buvo tik didžiulis. Bet kurioje armijoje jie galėtų tarnauti ištikimybės pavyzdžiais. Tie buvusieji raudonarmiečiai įrodė padorumą ir ištikimybę, kai būdami ligoninėse ir sveikstančiųjų komandose, Novorosijsko evakuacijos metu, drauge su savo karininkais, pateko pas bolševikus. Jų tarpe neatsirado nei vieno išdaviko. Jie neišdavė esančių jų tarpe karininkų ir drauge su jais buvo bolševikų paskirti į 9-tą pėstininkų diviziją, pasiųstą prieš generolo Vrangelio armiją. Pačiose pirmose kautynėse jie visi perėjo į baltųjų pusę ir tokiu būdu vėl grįžo į baltųjų eiles. Kartu sugrįžo ir buvusieji su jais karininkai. Arba, toks atvejis: Novorosijšką evakuojant, nakties metu, į krantinę atvyko puskarininkis Makarovas, atvedęs su savim visą atsargos batalioną, sudarytą išimtinai iš raudonarmiečių — belaisvių. Krantinėje buvo tik vienas, jau toli gražu virš normos perpildytas, transportinis laivas. Tačiau, tokius ištikimus kareivius divizijos vadas jokių būdu nenorėjo palikti ir įsakė, krano pagalba, nuleisti juos tiesiog ant galvų laive stovintiems žmonėms.

Vienas iš geriausių baltosios armijos vienetų buvo 1-mo Drozdovo pulko 4-ta, kapitono Petro Ivanovo, kuopa, kuri visa buvo sudaryta išimtinai iš raudonarmiečių — belaisvių. Kuopoje jaunesniųjų karininkų vietos buvo užimtos senosios Rusijos kariuomenės puskarininkių. Jis kategoriškai atsisakydavo priimti į kuopą kokį naują iš moksleivių, su tam tikra ironija sakydamas: "Koks čia kareivis, čia, dovanokite, inteligentas. Aš jau papildysiu savais žemliokais".

Kiek kartų man teko stebėti, kaip kpt. Ivanovas pasirinkdavo savo "žemliokus". Belaisviai raudonarmiečiai vieni stovėjo, kiti sėdėjo atakos metu išmintame lauke ir su baime akyse laukė kas bus toliau. Tarp jų vaikščiojo kapitonas,

neskubėdamas, apžiūrindamas iš visų pusių, jam patikusių belaisvi. Belaisvis, neretai ir basas, atsi-keldavo nuo žemės ir su baimė žiūrėdavo į kapi-toną. “Kokios gubernijos?”, paklausdavo kapitonas ir toliau paklausdavo keleta klausimų. Tai buvo, be abejo, paprasčiausi klausimai, apie kaimą, bo-bą ir vaikus ir apie darbą. Belaisvio veidas prašvisdavo. Štai, jis jau šypsodavosi, jau drąsiai atsakydavo į Ivanovo klausimus. Ivanovas iš lėto paliesdavo jo petį steku ir, lyg pašvėsdamas jį į dorus kareivius, sakydavo: “Į ketvirtą, broliuk, kuopą”. Nei kartą kpt. Ivanovas neapsiriko: iš 4-os kuopos neatsirado nei vieno persimetėlio, nei vieno dezertyro.

Tačiau kpt. Ivanovas turėjo vieną silpnybę: mėgdavo pasididžiuoti, ir dėl to niekuomet nėjo atakon pėsčias, bet visuomet raitas. Kiek po juo buvo užmuštų arklių, turbūt niekas nėra suskai-čiavęs, nes, reguliariai, po kiekvienų kautynių, jam būdavo paduodamas naujas Rosinantas. Kokie tie arkliai — sunku aprašyti. Lyginti juos galima būtų, mano nuomone, su tais žydiškais arkliais, kurie savo laiku tempė tas garsiąsias karetkas iš Marijampolės į Vilkaviškio stotį. Kuopa jį tiesiog dievino. Štai, kaip jo buvęs pulko vadas aprašo jo mirtį:

“Tai buvo 1919 metų spalio pabaigoje. Mes traukėmės atgal. Šlapias sniegas, purvas, šaltis, buvome be miego ir neretai alkani. Ties Dimitrievu 4-ta kuopa atakavo raudonųjų bateriją. Kuopa pateko į kartečių ugnį, eilinis kapitono Ivanovo “žirgas” buvo užmuštas. Kuopa turėjo nuostolių, tačiau paėmė 8 pabūklus. Mieste 4 kuopa buvo paskirta rezervan. Nakties metu raudonieji iš Sevsko pradėjo pulti. 4-tai kuopai buvo įsakyta prisijungti prie bataliono... Kapitonas Ivanovas, raitas, priartėjo su kuopa prie stoties, kai virš jo galvos sprogo šrapnelis... Pripuolamas sprogimas, tačiau kapitonas Ivanovas ir jo “žirgas”, šrapnelio kulkų subadyti, krito negyvi... Auštant mes atakavom: 4-tos kuopos ataka buvo baisi, ji neatsivedė nei vieno belaisvio, visus durtuvais subadė... Buvo įsakyta kapitoną palaidoti... Vakare pas mane atėjo kuopos delegacija: ‘Taip negalima... vyrai jokiū būdu nenori... kaip tai, mes atsitrauksim, o kapitoną paliksim... kai sustosis galutinai, tada palaidosim kaip reikalinga’. Aš sutikau, nes mačiau, kaip tie buvusieji raudonarmiečiai laikė sukančę dantis, kad sulaukytų ašaras, o ašaros taip ir riedėjo per jų veidus. Dimitrievus buvo paliktas spalio 31 d., bolševikai spaudė. Mes traukėmės savaites, ištisą mėnesį, tačiau dieną ir naktį su mūsų vora judėjo ir kapitono Ivanovo karstas, o prie jo, balti nuo sniego, arba kiaurai šlapi nuo lietaus, nuolat budėjo 4 sargybiniai su užmautais durtuvais... Beveik ištisus du mėnesius, iki pat Azovo, 4-ta kuopa nešė sargybą prie savo vado karsto. Kapitonas Ivanovas žuvo nak-

ties metu iš 30 į 31 d. spalio, palaidojom gi mes jį tik gruodžio mėnesio pabaigoj.

Tokių kaip kpt. Ivanovas baltojoje armijoje buvo daug. Virš 400 kautynių, mažesnių ar didesnių, per 3 pilietinio karo metus, 15,000 žuvusių vien divizijoje, kur man teko tarnauti, kaip ir kautynės ir aukos kitų, pilietiniame kare dalyvavusių dalių — viskas tas buvo didvyriškumo ir kraujo reiškiniai, padėti ant išsilaisvinimo nuo bolševikų aukuro. Tikėjimas į mūsų reikalo teisėtumą, lyg ir įkvėpdavo visiems drąsos, kiekvienas lyg ir virsdavo tos tiesos nešėju. Visus raudonarmiečius (su maža išimtimi), kurie patekdavo į savanorių eiles, apimdavo ta pati dvasia. Mes kiekvieną dieną aukojom savo kraują ir gyvybes, galėjom pakęsti ir griežčiausią drausmę ir dovanoti vadui jam kritišku momentu išsprūdusį stipresnį žodį, bet niekas niekam nedovanotų svyravimo ugnyje. Kai karių kuopa eidavo atakon, kuopos vadui nereikėjo atsigrįžti, kad pasižiūrėtų kaip eina vyrai. Visiėjo pirmyn, ir jei buvo duota komanda ‘grandinė pirmyn’ — visi vadai būdavo priešaky. Čia kuopos vadas, čia pat ir bataliono vadas, neretai čia pat būdavo ir pulko vadas. Atakos virto mūsų kasdienine duona. Visiems buvo žinoma, o geriausiai tai raudonarmiečiams, kad tos atakos stačiom, pilnu ūgiu, be šūvio, nublokšdavo bolševikus, kaip vėjas nubloškia sudžiūvusius lapus. Gan reti buvo atsitikimai, kad raudonarmiečiai priimdavo durtuvų smūgį. Paprastai, tokios atakos juos taip moraliai paveikdavo, kad jie mesdami ginklus, neretai net — aprangą, ir panikoje bėgdavo. Senovės graikai, puldami priešą, kalavijais daužydavo į savo varinius skydus ir dainuodavo kariškas dainas. Galima sau įsivaizduoti, kokį baisų ir grasinantį ritmą sudarė ta daina ir kalavijų žvangėjimas jų lėtam, nesustabdomam judėjimui. Mūsų gi atakos man visuomet atrodė kaip ugnis, kaip miško gaisras, kuris naikina viską, kas pasitaiko jo judėjimo kryptyje. Štai, grandinė pasikėlė, šoko pirmyn, visi bėga pirmyn. Tave lenkia žmonės, kuriuos gerai pažįsti, bet dabar jų atpažinti negali, taip jie pasikeitę, atakos dvasios apimti. Viskas nešasi pirmyn, kaip ugnies volas, vilnimi, kulkosvaidžių vežimėliai (tačankos), sanitarai su savo vežimais, šovinių vežimai...”

Dėl to ir galėjo įvykti scena, kurią man teko stebėti po kautynių ties Kromi. Kautynės buvo nepaprastai atkaklios, bolševikai labai stipriai priešinosi, pulkas, kuriam su baterija buvau priskirtas, turėjo didelių nuostolių. Ir štai, po kautynių, dar sunkiai alsuodamas, prie pulko vado prieina karininkas ir sako: ‘Pone pulkininke, prašau pašalinti mane nuo kuopos vadovavimo’. ‘Kodėl?’ ‘Neišlaikiau, atakos metu atsiguliau, dabar prie savo kuopos prisiartinti negaliu, gėda’. Ir pulko vadas jį nuo kuopos vadovavimo pašalino ir paskyrė į kitą kuopą.

Kiek kartų, lydėdamas puolančius pėstininkus su savo telefonistais, arba iššokdamas prieš ata-

NEPRIKLAUSOMYBĖ AR VERGIJA

J. Nrt.

“Kario” puslapiuose jau ne kartą buvo diskutuotas Lietuvos nepriklausomybės praradimo klausimas. Pasirodo, kad to dar neužteko. Štai, 1978 m. balandžio mėn. “Kario” 4 nr. buvo atspausdintas Juozo Petraičio parašytas straipsnis “Tautos garbė ar jos egzistencija”, kuriame autorius vėl kelia nepriklausomybės praradimo klausimą, jį svarsto ir prieina išvados, kad paskutinės dvi nepriklausomos Lietuvos vyriausybės visai išmintingai pasiėlgusios negindamos Lietuvos nepriklausomybės ir savanoriškai parinkdamos tautai vergiją (pagal J. Petraičį — egzistenciją).

Kodėl prie tokios išvados priėjo J. Petraičis, paaiškėja perskaičius straipsnio pirmą eilutę. Patarimą, kurį duodavo valstybės prezidentas, įteikdamas kardą kadro kariūnui, pakeltam į pirmą karininko laipsnį, J. Petraičis pritaikė visai lietuvių tautai. To dar neužteko. Patarime jis išskėlė tris esmines sąvokas: kardas, reikalas ir garbė, kurias jis ryškindamas rašo: “... jei pakėlęs kardą nustotum garbės, kitaip sakant, pralaimėtum, — geriau jo nekelti”.

J. Petraičiui ne vietoje pritaikius patarimą, kuris tiko jaunesniam leitenantui, bet ne lietuvių tautai, daugiau kaip septynis šimtus metų turėjusiai galingą ir nepriklausomą valstybę ir supainiojus patarimo sąvokas, iš to straipsnio išplaukia ir gana keistos išvados. Sakysime, 1919-20 m. Lietuvos nepriklausomybės atstatymo kovos, pagal J. Petraičio sąvokas, buvo tautos garbės atstatymas ir savanoriai žūdami ir liedami savo kraują, Lietuvą vadavo ne iš šimtametės

rusų vergijos (į kurią tautą nuvedė nuo lėbavimų ištižę bajorai), bet iš egzistencijos, kurioje tauta buvo beveik baigiama užsmaugti ir ištisi Lietuvos plotai rytuose ir pietuose buvo baigiami surusinti ir nutautinti. Taip pat, pagal J. Petraičio sąvoką, savanoriai, pakeldami per šimtmetį vergijos labai surūdijusį kardą, buvo tikri, kad nepralaimės, nes antraip, to kardo būtų nepakėlę.

Taip pat, pagal J. Petraičio sąvoką išeity, kad 1920 m. pakėlimas kardo prieš lenkų klastą, jiems pasiuntus Želigovskį iš pasalų užpulti Vilniaus miestą ir jo sritį, žinant, kad pralaimės prieš daug gausingesnį ir skaitlingesnį priešą, buvęs visai neišmintingas sprendimas, nes kautynės dėl Vilniaus būvę pralaimėtos ir tuo pačiu, buvo prarasta tautos garbė. Taip pat, remiantis J. Petraičio garbės supratimo sąvoka, Suomija net du kartus yra praradus savo garbę, nes du kartus, prieš keliasdešimt kartų skaitlingesnį priešą — rusišką mešką, pakėlė kardą ir du kartus pralaimėjo: turėjo milžiniškų nuostolių žuvusiais, sužeistais, neteko plotų suomiškų žemių (įskaitant Pet-samo garsiąsias kasyklas) ir užpuolikai sumokėjo milžiniškas reparacijas (apie tris šimtus milijonų dolerių 1938 m. kursu). Tačiau, suomiai apgynė savo laisvę ir pralaimėjimas prieš milžiną priešą kautynių, nė kiek nesumažino Suomijos garbės. Priešingai, tik ją padidino ir suomis šiandien išskėlęs galvą gali išdidžiai keliauti per visą pasaulį, nes pasaulis lenkia galvą prieš narsią suomių tautą.

Toliau, J. Petraičis teigia, kad paskutiniųjų dviejų metų laikotarpyje Lietuvos vyriausybei net penkis kartus tekę pasirinkti: ... “garbingas lapas tautos istorijoje, ar jos egzistencija. Mūsų politiniai vadovai, ne-

kos pradžia su savo pabūklais prieš dar tebegulinčią grandinę, aš jaučiau šimtus porų akių, kurios, klausiamai žiūrėdavo į mane: ‘Pažiūrėsim koks tu būsi ugnyje’. Mažiausias susvyravimas ilgam pakirstų pėstininkų pasitikėjimą artilerijai. Ne be pagrindo generolas Turkulas rašo:

“Niekuomet artilerija neturėjo tokių tamprių ir draugiškų ryšių su pėstininkais, kaip pilietinio karo metu: mes susirišom su ja į vieną gyvą mazgą. Visuomet su pasididžiavimu žiūrėjau į mūsų artileriją. Artilerija su nepaprastu nuėjutimu atspėdavo kiekvieną kautynių aplinkybių pasikeitimą, puikiai suprastavo iniciatyvos kautynėse reikšmę, ypatingai ugnies paleidimo staigmeną, dėl to su stebėtinu drąsumu išstumdavo savo pabūklus prieš mūsų puolančias grandines. Neretai būdavo, kad pėstininkams ir išsiskleisti nereikėdavo, viskas būdavo išsprendžiama artilerijos ugnimi. Mane, pėstininką, visuomet jaudindavo ta meilė pėstininkams, kokią jautė mums artilerija. Ją kankino tie žiaurūs nuostoliai, kokius patirdavo pėstininkai. Todėl ji iššokdavo su savo pabūklais priešakin mūsų puolančių grandžių ir dalinai perimdavo tuos

nuostolius, kurie kitaip būtų tekę mums”.

Viską, kas iki šiol yra pasakyta, aš surašiau tam, kad parodyčiau kokia dvasia vyravo baltojoje armijoje. Visi puikiai suprato, kad su bolševikais galima kalbėtis tik viena kalba — tai ginklo kalba, kas, deja, iki šių dienų daugeliui yra dar nesuprantama. Po Novorosijsko katastrofos Anglija pareikalavo sudaryti su bolševikais taiką, siūlydama savo tarpininkavimą ir grąsindama, priešingu atveju, nutraukti bet kokią pagalbą. Baltosios armijos vadovybė tą Anglijos reikalavimą, žinoma, griežtai atmetė, mes gi turėjom nemažai juokų dėl anglų naivumo. Karasėjo toliau. Lyg ir nepasitikėdamas savo atmintimi, pasiremsiu daugiausiai bolševikų paskelbtais dokumentais. Iš jų galima bus susidaryti bendrą vaizdą apie to karo eigą ir svarbiausia, atvaizduoti tuos milžiniškus sunkumus, kokius bolševikams teko nugalėti, kad visa savo mase puldami baltųjų saujelę, užbaigtų tą karą savo naudai.

(Bus daugiau)

rizikuodami tautos likimu, pasirinktų visais atvejais antrą išeičių". Toliau J. Petraitis išvardina visus penkis atsitikimus aiškindamas kiekvieno epizodo istoriją, kuri lietuvių tautai ir be jokių aiškinimų yra perkarčiai žinoma. Prie aiškinimų dar prideda savus samprotavimus kaip įrodytus ir nesugriaunamus argumentus.

Nekartojant tų istorijų, reikia sustoti ties minimais J. Petraičio atsitikimais ir į juos pažiūrėti per keturiasdešimtmečio istorinę prizmę, iškeliant tuos faktus, pro kuriuos J. Petraitis praėjo jų nematydamas.

Lenkija, įteikdama ultimatumą užmegzti diplomatinis santykius su Lietuva ir atstatyti normalų susisiekimą tarp dvejų valstybių, visai nereikalavo, kad Lietuva atsižadėtų Vilniaus ir jo krašto (išbraukti Vilnių iš Lietuvos konstitucijos kaip jos sostinę). Taip pat Lenkija nepaskelbė net mobilizacijos ir pasitenkino tik negausios Vilniaus įgulos pasirodymu ties demarklinija, kur pažvangino kardais ir visai nesiruošė žygiuoti toliau į Lietuvą. Kaip istoriniai faktai sako, tokiam ultimatumui Lietuvos vyriausybė buvo visai nepasiruošusi ir savo posėdyje visiškai nesvarstė tautos garbės ar egzistencijos klausimo. Tuometinei vyriausybei buvo aišku, kad Lietuvos nepriklausomybei negresia joks pavojus ir tuo metu įsivelti į karą su Lenkija visai nebuvo reikalo, žinant, kad kautynių lauke Lenkijos neįveiks ir Vilniaus neatgaus.

Tuo pat metu, kaip J. Petraitis teigia (ir čia reikia su juo sutikti), iš vakarų dėl Klaipėdos jau šnairavo Hitleris. Lietuvai įsivėlus į karą su Lenkija, Vokietija būtų nelaukusi ir Klaipėdos kraštą vienais metais anksčiau būtų atsiėmusi, o priedu gal ir Žemaitiją būtų prisidėjusi. O iš šiaurės tur būtų ir broliai latviai nesnaudę, kurie taip pat mėgo lietuviškas žemes, nes kai 1919-20 m. buvo progos, jie užėmė lietuvišką pajūrį su Šventąja ir Palanga, ir visą Ilukštos apskritį (žiūr. Liet. Encikl., VIII t. 421 psl. ir XXI t. 393-394 psl.). Šiuo kartu jie tikriausia būtų čiupę Mažeikių ir Biržų apskričius (žiūr. plk. Petraitis — "Mūsų Žygiai" I d.).

Kad Lietuvai įsivėlus į karą su Lenkija, Lietuvos gelbėti būtųėjusi Rusija, yra tik graži J. Petraičio fantazija, neparemta jokiais faktais. Mat, 1937 m. Stalinui išžudžius daug tūkstančių savų generolų (jų tarpe ir du aukšto rango kariškius lietuvius — Uborevičių ir Putną), daugumoje pilietinio karo veteranų, 1938 m. rusų kariuomenė buvo visai demoralizuota ir neparuošta bet kokiems karo žygiams. Taigi, dėl šito ir nebūtų kilęs pasaulinis karas.

Pagal J. Petraitį, antras atsitikimas buvęs Klaipėdos netekimas. Plačiai pakartojęs Klaipėdos krašto istoriją, autorius vėl prieina tos pačios išvados, kad Lietuvos vyriausybė pasirinkusi ne tautos garbę, bet jos egzistenciją. Toks teigimas visai neatitinka tikrovės. Tuometinė Lietuvos vyriausybė pasirinko ne egzistenciją, bet nepriklausomybę. Kai J. Petraičio taip garbinami Vakarai jau buvo davę laisvas rankas Hitleriui šeiminkauti Europoje, "nykštukui" Lietuvai (taip nekartą Lietuvą savo kalbose tais laikais Hitleris pavadino), pasipriešinti Hitlerio užmačioms, būtų

buvusi beprotybė, nes Vokietija savo ultimatumu nieko kito iš Lietuvos nereikalavo, kaip tik Klaipėdos krašto. Vokietija, užėmusi Klaipėdą, atsižvelgdama į Lietuvos interesus, uoste Lietuvai davė zoną, per kurią Lietuva galėjo varyti prekybą su užsieniu jūromis. Nusilenkimas to metu galingai Vokietijos jėgai Lietuvos garbės nesumažino.

Rašydamas apie Klaipėdos krašto netekimą, J. Petraitis teigia, jei Lietuva būtų įsivėlus į karą su Vokietija, Vokietija greičiausia būtų Lietuvą okupavusi iki Dubysos. Čia J. Petraitis nekelia klausimo, ką šituo atsitikimu būtų dariusi Lenkija. Žinoma, Lenkija būtų nežiopsojusi ir pasiėmusi tiek Lietuvos teritorijos, kiek tik pajėgusi ir suspėjusi. Kad šita galėjo atsitikti, sako ir šie faktai: Hitleriui likviduojant Čekoslovakiją, Lenkija visai nesigėdydama puolė Čekoslovakiją iš užnugario ir atsiėmė Tiesino sritį, kurioje gyveno tik keli procentai lenkų. Tuo tarpu lenkų galvosenoje buvo mintis, kad beveik 50 proc. nepriklausomos Lietuvos gyventojų yra lenkai, kuriuos labai užgniauzę laiko "litvomanai". Juk neveltui Lenkijos pasiuntinys Chrovatas Kaune, Lenkijos konstitucijos šventės proga pasakyoje kalboje pareiškė, kad būtų labai malonu pasveikinti Kauną, kaip naują Lenkijos vaivadiją...

Trečias epizodas buvęs, kai Vokietija spyrusi Lietuvą atsiimti Vilnių ir jo sritį, kuri Lietuvai priklausė nuo žilosios senovės ir pagal Maskvos (1920.VII.12) ir Suvalkų (1920.X.7) sutartis. Deja, šito atsitikimo J. Petraitis visai nenagrinėja atskiroje straipsnio dalyje, kaip kad padarė su pirmais dviem atsitikimais. Tik labai mažytę pastraipėlę šito lemiamo epizodo autorius įjungia į lenkų ultimatumą rašydamas: "Proga buvo auksinė, rezultatai garantuoti, nes patys vokiečiai pasiūlė mums atsiimti Vilnių, su jų pagalba. Lietuva už tos meškerės nesigriebė, nežiūrė, kad sliemas pats lindo į burną".

Taigi, ir pats J. Petraitis pripažįsta, kad buvo siūlomos kuo geriausios sąlygos ir tikrai buvo auksinė proga atsiimti Vilnių ir jo sritį, sujungiant visas lietuviškas žemes į vieną vienetą su daugiau kaip vienu milijonu lietuvių, kurie devyniolika metų laukė, kada nepriklausoma Lietuva juos išvaduos. Juk aštuoniolika metų buvo šaukiama: "Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim!"

Vokietija, pasiūlydama atsiimti Vilnių, visai nebuvo slieko pakabinusi ant jokios meškerės (bazių ar karinės sutarties), tik pasiūlė sustiprinti mūsų kariuomenę tankais ir lėktuvais (žiūr. "N. Viltis", 1970 m. I nr. 15 psl.). Surasti to laikotarpio slapti Vokietijos archyvai rodo, kad tuo metu Vokietija Lietuvos atžvilgiu neturėjo jokių užmačių ir pasirašydama sutartį su rusais, joje įrašė straipsnį, kad Lietuvos pretenzijas į Vilnių ir jo sritį abi valstybės respektuoja.

Gamta nemėgsta tuštumos. Vokietija pradėjusi karą su Lenkija visai nesiruošė užimti Vilniaus ir jo srities, nes buvo įsitikinusi, kad Lietuvos vyriausybė, kuri tiek metų Tautų Sąjūgoje dėl Vilniaus kovojo ir pagaliau buvo laimėjusi Vilnių net Hagos teisme,

nebus žioplą ir susidariusią progą išnaudos, karinėmis jėgomis užimdama visą tą sritį. Deja, Vokietija apsiriko. Už tat Stalinas nežiropsojo. Kai įsitikimo, kad Lietuva galutinai atsisakė atsiimti Vilnių ir jo sritį, o be to žinodamas, kad tame sektoriuje Lenkija visai neturi kariuomenės, nedelsdamas pasiuntė savo, kad ir neparuoštas kovoms ginkluotas divizijas, kurios be jokio šūvio, per dvi dienas užėmė ne tik visą sritį, bet ir patį Vilnių.

Dabar tą patį Vilniaus slieką, tik labai apgraužtą ir gana liesą, rusai pakabino ant meškerės (su įgulumis ir karine sutartimi. O priešpaskutinioji nepriklausomos Lietuvos vyriausybė, pati išprievertavo prieš kelias savaites paskelbtą neutralumo įstatymą ir su džiaugsmu, bei garbindama sovietus, slieką prarijo. Žinoma, rusams nieko kito nebeliko, kaip tik truktelėti meškerę ir užkirsti kabliuką, kad laimikis nebe-galėtų ištrūkti.

Vilnius ir jo sritis tuo metu buvo labai svarbus kozirinis tūzas nepriklausomybės ilgesniam išlaidymui ir kitokio statuso tuometinėje Europoje iškovojimui. Tokios galimybės neturėjo nei Latvija, nei Estija. (Kad vėliau Lietuvą, drauge su Lenkija ir visa vidurine Europa, taip J. Petraitis garbinami Vakarai būtų išdavę rusams, tai visai kitas klausimas).

Lietuvai atsiėmus Vilnių su jo teritorija, visiškai nebūtų buvusi pasirašyta 1939.X.10 sutartis su Maskva ir nebūtų buvę įvestos įgulos, o tuo pačiu nebūtų įvykusi ir 1940.VI.15 Lietuvos okupacija. Be reikalo J. Petraitis gąsdina baubu, kad Lietuvai Vilnių atsiėmus, Lietuvą būtų ištikęs Berlyno likimas. Tik kuria prasme — taip ir lieka neaišku: ar Lietuva tada būtų buvusi padalinta į keturias zonas ir per ją išvesta mūro siena, ar Lietuva būtų virtusi griuvėsiais? Deja, ne rusai Berlyną sugriovė; tą darbą atliko amerikiečių ir anglų bombonešiai. Kad Lietuvą būtų ištikęs Berlyno likimas, yra neįtikinantis teigimas, nes faktai sako visai ką kita. Vengrija, Rumunija ir Bulgarija, kaip vokiečių sąjungininkai, tris metus kovojo su rusais. Vėliau visus tris kraštus, su vakariečių palaiminimu užėmė rusai. Ar tuos visus tris kraštus ištiko Berlyno likimas?

Be šito, iš kur J. Petraitis ištraukė, kad po Vilniaus atsiėmimo mes būtumėm turėję kariauti su rusais. Nėra jokių įrodymų, kad Vilnių atsiėmus, rusai būtų puolę Lietuvą.

Taip pat be reikalo J. Petraitis gąsdina ir Vakarų baubu, kad būtumėm užsitraukę jų amžiną rūstybę. Tais laikais Vakarai per Tautų Sąjungą vestą Lietuvos bylą prieš Lenkiją, su Vilniaus krašto padėtimi ir Lietuvos pamatuotoms pretenzijoms į jį, buvo labai gerai susipažinę. Karui tarp Vokietijos ir Lenkijos prasidėjus, Vakarai neskatino Lietuvos laikytis neutralumo įstatymo. Šituo reikalu nebuvo gauta jokia nota nei iš Paryžiaus, nei iš Londono. Londonas ir Paryžius labai gerai žinojo, kad Lenkijos dienos sukaitytos ir tur būt stebėjosi, kodėl Lietuvos vyriausybė, tiek metų jiems kvaršinusi galvas dėl Vilniaus, jo nepasiima, nes Lietuvai neatsiėmus, Vakarams buvo

aišku, kad Vilniaus kraštas atiteks rusams. Vilnių Lietuvai atsiėmus, gal tik formalumo dėliai būtų įteikę protesto notas, tuo viskas ir būtų pasibaigę.

Iš kitos pusės, J. Petraitis taip garbindamas Vakarų, visai nepateikia nė vieno fakto, iš kurio būtų matyti, kaip per visą Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį, Vakarai būtų kuo nors pagelbėję Lietuvai. Ir Vilniaus ir Klaipėdos krašto bylose Vakarai nė piršto nepajudino Lietuvai padėti. Priešingai, kuo uoliau stengėsi pasitarnauti Lenkijai. Net Klaipėdos kraštą, kuris Versalio sutartimi buvo atskirtas nuo Vokietijos, nesistengė perduoti Lietuvai, bet kombinavo perduoti Lenkijos protektoratui. Tik Lietuvos laimei, 1922-23 m. nepriklausomos Lietuvos vyriausybė buvo daug išmintingesnė, kaip 1939 m., ir patyrusi apie Vakarų keslus, užbėgo jiems už akių: buvo suruoštas sukilimas ir Klaipėdos kraštas paimtas į Lietuvos globą. Vakarai pyko, protestavo ir gąsdino atvykusiais į Klaipėdos pajūrį karo laivais, tačiau ryžtinga Lietuvos vyriausybė to baubo neišsigando ir Klaipėdos kraštas pagaliau buvo priskirtas Lietuvai. Net ir dabar ši sritis priklauso okupuotos Lietuvos teritorijai. Jei ne 1923 m. ryžtingas nepriklausomos Lietuvos vyriausybės žygis, tai šiuo metu tenai nebūtų Klaipėdos krašto, viskas priklausytų Kaliningrado rajonui.

J. Petraitis tik keliomis eilutėmis, prie Lenkijos ultimatumo, panagrinėjęs Vilniaus neatsiėmimo priežastį, visiškai nenagrinėja ketvirto (įgulų įvedimo) ir penkto (Lietuvos okupacijos) epizodų ir vietoje jų padaro skirsnį "Ketvirtas Lietuvos padalinimas". Toks pavadinimas visai neatitinka tikrnybei, ko J. Petraitis net nemėgina įrodyti. Tai visai *nebuvo ketvirtasis Lietuvos padalinimas*, nes Lietuvos teritorijos nepasidalino nei didieji, nei mažieji kaimynai, bet ją visą *antrą kartą okupavo rusai* (pirma okupacija buvo 1795 m.).

Šioje pastraipoje ir pats J. Petraitis pripažįsta rašydamas: "Jeigu tautos garbė turėjo būti ginama jos egzistencijos sąskaiton, tai ši buvo paskutinioji progą". Tik kai J. Petraitis iš sąvokų "tautos garbė" ir "egzistencija" padaro jovalą, šis sakinyš tampa labai blankus. Tada nebuvo joks garbės ar egzistencijos klausimas, bet Lietuvos nepriklausomybės klausimas ir jos gynimas. Kai Lietuvos vyriausybės delegacija nuvykusi į Maskvą patyrė, kad Lietuvai grąžinamas tik Vilniaus miestas ir labai siauras rėžys Vilniaus krašto prie demarklinijos ir dar reikalaujama įsileisti įgulos, tada Lietuvos atsakymas turėjo būti visuotina mobilizacija. Jei tada rusai būtų mažą Lietuvą puolę, Lietuvą būtų sulaukusi ne tik Vakarų, bet ir viso pasaulio moralinės paramos, o kartu, gal ir materialinės — tokios pat, kokią sulaukė Suomija, kai atmetė rusų reikalavimus įsileisti bazes. Tiesa, Lietuva būtų turėjusi didelių aukų, tačiau priešui užėmimas kiekvienos pėdos lietuviškos žemės, būtų kaštavęs kelis kartus daugiau.

Deja, tuometinė nepriklausomos Lietuvos vyriausybė buvo nusistačiusi neginti Lietuvos nepriklausomybės ir ne Lietuvos priešai sulaužė Lietuvos neutra-

lumo įstatymą (paskelbtą 1939 m. rugsėjo 1 d.), bet pati nepriklausomos Lietuvos vyriausybė, spalio 10 d. pasirašydama sutartį įsileisti įgulas.

Iš paskelbtų buvusių tuo metu nepriklausomos Lietuvos politinių vadovų atsiminimų matosi, kad vedusi Maskvoje derybas Lietuvos delegacija neparodė jokio apdairumo ir keliaklūpsčio prieš Molotovą ir Staliną. Nė vienas iš delegacijos narių nepriminė Stalinui 1920.VII.12 Maskvos sutarties, kurią patvirtino pats Leninas, pagal kurią Lietuvai priklausau ne tik Vilnius, bet Gardinas, Lyda, Smurgonys, Svyriai ir t.t. Be jokio prieštaravimo prieš priverstiną sutartį, ją pasirašė ir dar iš Stalino rankų priėmė dovaną Lietuvos delegacijai, į "Pravdos" laikraštį įvyniotą, nepergeriausios kokybės kaukaziško vyno bonką...

Penktas epizodas, J. Petraitio straipsnyje aprašomas vos pora eilučių, dejuojant: "...Molotovas davė mums trumpalaikį, vos 12 valandų, ultimatumą". Deja, ir esant rusų bazėms Lietuvoje, paskutinė nepriklausoma vyriausybė, paskyrusi kariuomenės vadu MOPRO narį — gen. Vitkauską, visiškai nesirūpino nepriklausomybės gynimu, o tik pliauškę liežuviais, kad Lietuvos nepriklausomybė esanti labai tvirtose, vieningos vyriausybės rankose. Jei paskutinė vyriausybė nors truputį būtų buvusi apdairesnė, tai ir esant rusų įguloms, nepriklausomybės gynimas dar buvo galimas. Tik žinoma, tam reikėjo pasiruošimo ir atitinkamo kariuomenės pergrupavimo. Bet kai kariuomenei vadovavo išdavikas gen. Vitkauskas, vos tik pavasariui atėjus, jis beveik pusę Kauno įgulos, o taip pat ir iš kitų įgulų, išsiuntė į užkampį — Švenčionėlių poligoną, o rusų bazei Gaižiūnuose, atidarė vartus Kauną užimti. Gi pats, prezidentūroje susirinkusiai paskutiniam posėdžiui vyriausybei, spiovė į akis ir išskubėjo į Gudagojo stotį, kur su garbės sargyba sutiko rusų kariuomenės vadą, vykdančią Lietuvos okupaciją... Ir visa šita J. Petraitis vadina "protingu" paskutinės nepriklausomos Lietuvos vyriausybės sprendimu.

Prieš baigdamas savo rašinį, J. Petraitis atrėžia gana ilgą pastraipą ir ją pavadina "Ar istorija mus pateisins" ir beaiškindamas, pasileidžia į labai plačias lankas. Ką reiškia žodis "mus", nėra reikalo aiškinti. Tik visa nelaimė, kad J. Petraitis jį vartoja visai ne vietoje. Tautą, kaip tokią, žinoma, istorija ne tik pateisins, bet ją ir pagerbs už sudėtas milžiniškas kraujo, kančių aukas ir beviltiškas kovas su okupantais. Bet, atrod, rašydamas "mus", J. Petraitis turėjo galvoje, ar istorija pateisins paskutines dvi nepriklausomos Lietuvos vyriausybes. Istorija, turėdama visus faktus apie paskutinių nepriklausomos Lietuvos vyriausybių darbus, neraz jokių teisinančių aplinkybių, nes savanoriškai nuvesdamos nepriklausomą lietuvių tautos valstybę į vergiją, jos padarė didžiausį nusikaltimą.

J. Petraitis šioje pastraipoje prasilenkia ir su tikrove. Rašydamas apie gen. Skučą ir Povilaitį, mini, kad jie abu būvę perspėti pasitraukti. Nieko panašaus. Gen. Skučą atleidus iš ministerio pareigų ir

Povilaitį iš Saugumo Dep. direktoriaus pareigų, Ministerių Kabineto buvo įsakyta sava policijai juos abu suimti ir uždaryti į kalėjimą. Gen. Skučas buvo suimtas Žygaičiuose (VI.15), kai ruošėsi pasitraukti į Vokietiją (žiūr. L.E. XXVIII t., 101 psl., o Povilaitis (VI.16 savo tėviškėje — Pašvenčio kaime, Jurbarko valsč., besiruošiantis pasitraukti iš Lietuvos (žiūr. L.E. XXIII t., 363 psl.). Šie abu žymūs ir taurūs lietuvių tautos sūnūs buvo pirmosios okupantų aukos ir žuvo kankinių mirtimi.

Nedaug trūko, kad respublikos prezidentas A. Smetona būtų sulaukęs Skučo ir Povilaitio likimo, jei būtų pavėlinęs, kad ir nelegaliu keliu, pereiti Lietuvos — Vokietijos sieną. Mat, jau buvo užliarmuota Kybartų policija ir šauliai jo per sieną nepraleisti.

Gaila, kad J. Petraitis savo rašinyje nepriminė paskutinio "protingo" Lietuvos vyriausybės posėdžio, kur vienas iš vyriausybės narių parodė visą savo "protingumą", pavadindamas posėdyje dalyvaujančius tris generolus žodžiu prasidedančiu raide š... ir reikalaujamas, kad jie nuverstų valstybės prezidentą A. Smetoną. Niekas iš ministerių, o taip pat ir iš generolų net protesto nepareišė, kad tokią akimirka, kai rusiška meška jau leidžia nagus į nepriklausomybės kaklą, švaistomasi tokiais žodžiais...

Čia J. Petraitis, paskutinį, nors ir simbolinį pasipriešinimą prieš rusus, vadina nerealiu ir gąsdina tokiu baubu: būk tai besitraukiančią ir kovojančią su rusais Lietuvos kariuomenę vokiečiai būtų neišleidę į Vokietiją ir būtų leidę rusams ją prie sienos sunaikinti. O jeigu būtų įsileidę — tai būtų internavę ir vėliau panaudoję savo tikslams. Karui pasibaigus, mūsų kariuomenės likučius Vakarai būtų išdavę rusams, kaip kad būvę pasielgta su Vlasovo kariais. Tikrovėje, ar buvo išduoti latvių ir estų SS legionų likučiai rusams, nežiūrint, kad jie buvo vokiečių suorganizuoti? Ar buvo išduoti mūsų lietuviški Savisauogos batalionai, kurie nuo Ilmenio ežero iki Krymo kariavo prieš rusus vokiečių vadovybėje, kurie, pagaliau, buvo įjungti į vokiečių dalinius? Dalis iš mūsų, kartu su vokiečių kariais, pakliuvo į Vakarų nelaisvę ir tenai būdami, įrodė, kad esą lietuviai, tuč tuojau buvo paleisti iš nelaisvės. (Deja, nevisur ir nevisi. Red.). Taigi, faktai sako visai ką kita, kaip kad J. Petraitis parašė.

Antrojo Pasaulinio karo išvakarėse niekas Lietuvos nespardė kaip futbolo. Šiame Europos kampelyje Lietuvos padėtis buvo ypatingai išimtinė. Vokietija, kaip to meto visi daviniai rodo, "nykštuką" Lietuvą norėjo matyti truputį didesnę ir geriau ginkluotą, net norėjo mūsų kariuomenę sustiprinti tankais ir lėktuvais. Vokietijos interesas tada buvo turėti buferinę, kad ir nedidelę, bet gerai ginkluotą valstybę tarp Rytprūsių ir rusų, nes nacių partijos vadovų galvoje, tada dar nebuvo gimęs Ostlando germanizacijos planas (jis atsirado tik po sekmingų vokiečių pergalių vakaruose ir rytuose). Tada Lietuvai reikėjo tik turėti veiklią ir ryžtingą vyriausybę, kuri būtų išnaudojusi susiklosčiusią padėtį.

Netikslus yra J. Petraičio teigimas, kad tuo metu Lietuva buvusi nepakankamai ginkluota ir buvusi, tarsi, muilo burbulas palyginus su kaimynais. Lietuvos kariuomenė buvo daug geriau ginkluota kaip latvių, estų ar suomių kariuomenės. Lietuvos karo aviacija buvo skaitlingiausia moderniais lėktuvais, kaip kad aukščiau minimos valstybės. Kariuomenės paruošimas moderniam karui buvo aukščiausiam laipsnyje. Apie patriotizmą nėra reikalo nė kalbėti, nes viena karta buvo išauginta nepriklausomybėje ir gerai žinojo laisvės vertę, ką vėliau įrodė 1941 m. sukilėliai ir aštuonių metų nepaprasto didvyriškumo kovose Laisvės Kovotojai (nevadinkime jų partizanais, nes jie tokiais nebuvo. Kas yra partizanas karine prasme, žiūr. Webster'io žodynas II d., 1307 psl., 2-ra skilt.).

J. Petraitis, sumenkinęs nepriklausomos Lietuvos kariuomenės apginklavimą, toliau rašo: "O be to, negalėtumėm reikalauti, kad vienas mūsų karys stotų prieš 10 lenkų, 25 vokiečius ar 75 rusus". Pagal J. Petraičio tokį palyginimą, atrodo, kad visos buvusios nepriklausomos Lietuvos vyriausybės, o taip pat ir kariuomenės vadovybės, niekad nežinojo tokio jėgų santykio, jei per tą nepriklausomybės laikotarpį išleido daugiau kaip milijardą litų krašto gynimo reikalams. Deja, J. Petraitis užmiršo neginčijamą taisyklę — mažas kupstas ir didelį vežimą verčia, jeigi jis laiku ir vietoje panaudojamas. Tik labai gaila, kad tokias milžiniškas išlaidas padarius ir kariuomenę paruošus, ji buvo savųjų išduota priešui.

Remiantis J. Petraičio teze, esant tokiam nelygiam

jėgų santykiui, Lietuva, kaip nedidelė tauta, būdama apsupta plėšrių kaimynų, niekad ir negalės nuo jų apsiginti. Iš tokio palyginimo išplaukia ir labai reali išvada: kuriems galams atsidūrę laisvajame pasaulyje lietuviai plėšo gerkles reikalaudami tautai laisvės, jei jos ateityje ir vėl negalės apginti?

J. Petraitis vietoje gvildenęs "Tautos garbė ar jos egzistencija", būtų daug geriau padaręs pagvildendamas amžinąją taisyklę: "*Tas laisvės nevertas, kas negina jos*". 1919-1920 m. savanoriai ir kiti kariai, būdami labai silpnai ginkluoti, neapmokyti, nepakankamai aprenkti ir pusalkani, išeidami į kautynes visai neskaičiavo savo ir priešo jėgų santykio, bet kovėsi ir Nepriklausomybės kovas laimėjo. 1939 m. padėtis buvo vėl beveik analogiška, kai tarp savęs susipešė du grobuoniški kaimynai. Tik šiuo kartu Lietuva turėjo jau gerai paruoštą ir pakankamai apginkluotą kariuomenę, labai didelį rezervą paruoštų atsarginių, o užnugaryje, labai patriotiškai, ypatingai Vilniaus klausimu, nusiteikusią visą tautą, kuri be jokių sunkumų būtų pakėlusį Vilniaus ir jo krašto atgavimo našta.

Baigdamas straipsnį J. Petraitis visai bereikalo guodžia mus visus rašydamas: "Laikas, pirmiau dirbęs mūsų nenaudai, dabar pasuko kita kryptimi". O kur faktai, kad taip yra? Helsinkis? Belgradas? Holocaust?

Lietuvių tautos padėtis šiuo metu yra tokioje padėtyje, kaip kad atgimimo dainiaus Maironio, anais vergijos metais, buvo pasakyta — "Naktis be aušros".

A. A. INŽ. VYTAUTUI BIČKUI

mirus, jo žmoną radviliškietę Prudenciją, gimines ir profesinių bei visuomeninių barų bendradarbius širdingai užjaučia ir kartu liūdi

Marijonas, Nijolė, Vytė ir Rūta Šnapščiai

A. A. ANTANUI NAŠLIŪNUI

Lietuvoje mirus, Jo brolių dipl. teis. Joną Našliūną, seserį Barborą, giminaičius ir artimuosius širdingai užjaučia ir kartu liūdi

Marijonas, Nijolė, Vytė ir Rūta Šnapščiai

LIETUVIŲ ŽYGIS I ESTIJA 1218 METAIS

(Iš "Eiliuotosios Livonijos Kronikos",
eil. 1416-1552)

Bervinas iš Ventlando kryžių
paėmęs metais jau kitais,
žygiavo su riteriais, tarnais.
Su tuo būriu šauniuoju,
kur karžygių jaunų tiek jojo,
į lybių žemę leidos jis:
visiems toks mielas žygis šis.

Kai plėtės ten krikščionija,
nesidžiaugė lietuviai ja,
ir susibūrė tuo metu
jų net penkiolika šimtų:
juos vedė lyg pats nelabasis
ten per žemes tas svetimąsias,
Nes kaip jie elgės atšiauriai,

Vertė A. TYRUOLIS

nedarė taip kiti kariai.
Žiengalių traukė jie kraštu,
jų nežygiuotu dar traktu
ir nežygiuosimu, tikiu.
Jie Sirvėn leidos tuo sykiu,
vadinos Kolkos Ragas ji;
dievaitis jų Perkūnas gi
užsaldė jūrą kaip niekadoms.
Jie buvo drąsūs, be atdairos.
Patraukę link Sāremos salos,
jie grobė, degino be pagailos,
nepaisė, jei kas atgailojo.
Ir Muhu salą nuteriojo,
kur buvo jūroje greta.
Jie ką norėjo darė tą.
Žygiavo jie pilni drąsos,
jog nieks sutikt nedrįso juos.
Ir nukentėjo ten daug kas,
neatsispyrę prieš jų jėgas.
Į Lanemą jie rado kelią;
ten vieškeliai, takeliai
aplink krauju pasruvo,
ir daug žalos patirta buvo:
kur jie tiktai patraukė,
ten niekas gero jau nelaukė,
daug krito vyrų, moterų,
pabėgt nespėjusių nuo jų.
Grėsmės nepaisė jie stačiai:
į Jarvemą jie išdidžiai
ir su šturmu įpuolė;
nebuvo tokio ten turtuolio,
kuris nuo jų jų mieliau
nebūtų bėgęs kuo toliau.
Ta žemė didelė, gera,
bet joj miškų nėra,
nedaug pabėgo ten žmonių:
ne vienas krito iš šaunių
stipruolių priešui nugalėt,
kai laimę teko palydėt.
Juos ėmė baimė mirtina,
ne vienas vaikas ar žmona

*patyrė skaudžių dalių ten,
ir daugel žuvo jų tądien
ir valandą tą pačią.*

*O Nurmekundos sritį plačią
sugrįždami jie nuterčiojo,
ir kas neišbėgiojo,
tuos ietimi užtikę vėrė,
ne vieną žaizdą jie atvėrė
gerai išmiklintu kirčiu.
Nepagailėjo Sakalos sričių,
ir latvių žemėm traukdami,
nebuvo niekad turtingesni.
Po to ištiko nesėkmė
ir juos kaip dalina bausmė.
Reminę jie pasiekė tada,
grėsmė tai lybiams nelaukta:
bet pakenkė jie sau atvykę,
daug grobio turėdami tą sykį:
raguočius, arklius su žmonėm
sau varėsi linksmi perdėm.*

*Duota greit buvo žinia toji
vienam iš brolių, kurs globojo
Aizkrauklę (žinoma pilis);
geriausiai vyrus ėmė jis
ir brolių dvylika paruoštų
vaduot krikščionims iš bėdų.
Skubėjo jie negaišdami,
į Lielvardę patraukdami,
ir latviai dėjosi prie jų,
turėdami nedaug karių,
nes mūšin stojant, iš tiesų
nebuvo nė keturių šimtų.
Namo gi traukėsi lietuviai,
juos sekė broliai, ten pribuvę
su pono Liuperto mažu būriu,
vienok kovingu, atšiauriu.
Reikėjo gelbėt gimines, draugus,
nebuvo joks pavojus jiems baugus:
geriau netekt gyvybės jiems,
nei leist žmonėms likt nelaisviems.
O trečių dieną apdairiai*

*atvyko jie ten, kur kariai
pagonių buvo be apsaugos;
išvargę po antpuolių eigos,
ilsėtis geidė jie ten vien;
jau buvo nuo kotų tądien
atkalę savo ietis,
dėl ko ir teko jiems gailėtis.*

*Pagonius radęs vos tiktai,
pasakė Liupertas karštai:
“Jūs būkit, latviai, lybiai,
bendros kovos dalyviai!
Kiek matot moterų, vaikų
čia surištų tartum vergų;
geriau gulėt mums negyviems,
nei leist nelaisvėj likti jiems”.*
*Tas ryžtas jungė juos visus;
karių būrelis negausus,
bet jų kova rūsti:
lietuviai keltis per anksti
iš savo guolių ten turėjo,
ne vienas jų ir apgailėjo,
kad mirti teko jam tenai.
Ten durta, smogta mirtinai
be pasigailėjimo jokio;
iš savo pusės latviai smogė,
ne vieną ten nukaudami,
nuo lybių gi bebėgdami
iš brolių rankos galą gavo.
Ir be garbės grąžino savo
ten susigrobtąjį laimikį,
o trys skubiai išvykę,
greit nešė šitą žinią;
kas man, jei verks kas nusiminę!
Pasklidę traukės jie skubiai,
ir kai kas korės pakeleję,
o Išganytoją tada
krikščionys pagerbė malda,
vadavo surištus visus
ir vežės atimtus turtus,
gėrybes tas didžias
po to dalinos tarp savęs.*

Eiliuotoji Livonijos Kronika buvo parašyta XIII a. pabaigoje. Tai yra rimuotomis eilėmis vokiškai parašytas metraštis. Nežinomas autorius apdainuoja krikščionybės įkūrimą ir platinimą Livonijoje (dabartinėje Latvijoje ir Estijoje), kalavijuočių, vėliau virtusių kryžiuočiais, ordino žygius, latgalių, estų, žiemgalių ir kuršių nukariavimą. Kronikoje daug vietos skiriama ir kaimyninei Lietuvai ir lietuvių žygiams.

A. Tyruolis mums patiekia vertimą iš Eiliuotosios Livonijos Kronikos apie vieną lietuvių grobio žygį

į Estiją. Žygio būta nepaprastai drąsaus. Nedidelė lietuvių kariauna, 1218-19 m. žiemą nužygiavusi per Kuršą ir per užšalusią Baltijos jūrą, apiplėšė Saaremos ir Muhu salas. Iš ten ledu perėję į Estiją, lietuviai nusiaubė daug vietovių.

Apsikrovusius gausiu grobiu ir grįžtančius į namus lietuvius, užpuolė kalavijuočiai su talkininkais. Nesileisdami į didesnę mūšį, lietuviai pasitraukė palikę dalį grobio.

LIETUVIS KARYS OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Į Čikagą atvykęs (per Lenkiją ir Kanadą) Viktoras Libertis (slapyvardis), sutiko duoti pasikalbėjimą "Lietuvos Aidų" radijo programoje. Pokalby kalbama apie okupuotos Lietuvos lietuvių karius ir jų išgyvenimus.

Bal. Brazdžionis: Pirmas klausimas: kur Jūs, p. Liberti, buvote tuo metu, 1945-46 m., kai antrą kartą sovietų kariuomenė užėmė Lietuvą?

Viktoras Libertis: Turiu atsakyti taip: kai antrą kartą sovietų armija užėmė Lietuvą, buvau Vilniuje, ir mokiausi vidurinėje mokykloje.

B.B.: Kur užaugote ir gyvenote ilgiausiai?

V.L.: Daugiausia gyvenau Vilniuje, o vasaros atostogas praleisdavau Tauragėje, ten kur buvau gimęs.

B.B.: Ar okupuotoje Lietuvoje yra likusių tamstos šeimos narių?

V.L.: Taip. Lietuvoj yra likęs mano tėvelis ir sesuo.

B.B.: Jūs lankėte ir baigėte Vilniaus Universitetą, tuo metu, kai siautėjo Stalinas. Ką Jūs patyrėte tada?

V.L.: Vilniaus Universitetą aš lankiau jau Kruščevo laikais, 1960 m. Tuo laiku jau buvo palaužtas partizaninis judėjimas, ginkluotoji rezistencija, bet pasipriešinimas tęsėsi ideologine prasme. Tai yra, studentijos tarpe buvo pagrindis, įvairios grupės, studentai leisdavo pogrindžio laikraštelius bei proklamacijas. Ypatingai tas pasireiškė po Stalino kulto, kada Kruščevas išmetė Staliną į šiukšlyną, kada buvo suteiktas daugiau atskirum tautom laisvės. Per tą laiką — 1955-65, tautinis judėjimas atgijo Lietuvoj, Latvijoje ir Estijoje.

B.B.: Jūs buvote jaunas ir užaugote tame laikotarpy, kada Lietuvos partizanai vedė žūtbūtinę kovą. Matėte ir žinote kas dėjosi okupanto teriojamame krašte?

V.L.: Taip, nors buvau dar vaikas, bet labai ryškiai atsime nuos vaizdus, surištus su lietuvių tautos kova, konkrečiai, sovietinės armijos — su partizanais. Kaip jūs žinote, rezistencinis judėjimas prasidėjo 1944 m. ir tęsėsi iki 1955 m. Apie 10 metų vyko ginkluota kova. Toji kova matyti buvo aiškiau, kas gyvena provincijoje, kur veikė dideli partizanų daliniai: Tauragės, Trakų, Suvalkijos, Aukštaitijos, Zarasų apylinkėse ir kt. Aš pats, dar būdamas moksleiviui, mačiau daug partizanų. Ginkluoti, uniformuoti, pagal taisykles, vedė kovas.

prieš daug gausingesnę karinę jėgą — sovietų armiją, su MGB, garzinovais ir istrebiteliais. Tai "liaudies karšytojams" kurie padėjo rusams, KGBistams surasti partizanų bunkerius, vietas kur partizanai slėpėsi ir vedė pasipriešinimą.

B.B.: Ar Lietuvoj, tuo laikotarpiu, žmonės labai sunkiai išgyveno tuos įvykius?

V.L.: Turiu pažymėti, kad lietuvių tautai tame partizanų judėjime dalyvavo visa, 75%-80%. Tai nuosimintis aktyviųjų buvo mažesnis, sakysiu, kovos dalyvių — virš 30 tūkstančių vyrų ir merginų, apie 20 tūkst. ryšininkų-rėmėjų, iš jaunimo tarpo, tarnautojų, o kita dalis rėmė pasyviai. Tik tikrų komunistų buvo nedidelis skaičius. Bet toj kovoj padėjo partizanams nugalėti ir vaidino didelį okupacijos vaidmenį *vietiniai žydai ir rusai*, gyveną iš seniau. Jie aktyviai prisidėjo prie KGB ar istrebitelių įsigalėjimo.

B.B.: Vis tik, tie žydai, kurie liko dar Hitlerio nesunaikinti ar lietuvių išsaugoti, ėmėsi keršto prieš lietuvius?

V.L.: Taip, yra tikras faktas ir niekas negali paneigti to, kurie darė viską, kad sunaikintų lietuvių nacionalinį pasipriešinimą. Jų buvo gimnazijose, kom-sorgai, politiniuose daliniuose buvo žydai, jau nekalbant apie NGB, KGB, NVD taradytojus. Žinoma, nebūtinai Lietuvos žydai, bet atvykę iš Ukrainos, Lenkijos ar Rusijos kitų teritorijų.

B.B.: Sovietų armija nugalėjo Lietuvos partizanus. Ar verta buvo tam kariškam jaunimui ir tautai tokį pasipriešinimą išplėsti? Virš 30 tūkst. jų žuvo!

V.L.: Sunku atsakyti, juridškai ir moralškai, mano supratimu, jeigu ne tie 30 tūkst. partizanų, kurie atidavė savo *gyvybę už Lietuvos laisvę* ir nepriklausomybę, už ateities kartų laimingą gyvenimą, tai Lietuvos byla, kovos dar mažiau būtų žinomos ir dar pablogėję, sovietai būtų visus sunaikinę.

B.B.: Mes labai mažai žinojom tuo laiku apie partizanų kovas, labai sunkiai prasiskverbė Daumantas, kiti iš kovotojų. Kaip mes galėjom jiems padėti?

V.L.: Labai suprantu, Jums čia laisvėje esantiems ir buvo sunku padėti. Noriu pabrėžti, kad partizaninė kova palaidojo daug jaunų gyvybių, bet iš kitos pusės, ji palaikė dvasinę jėgą, sutelkė narsą, privertė sovietiniam genocidui kiek rimčiau pažiūrėti į globalinę kolektyvizaciją, kolonializmą. Be kovos — jie tą galėjo greitai įvesti. Aš manau, kad partizaninis judėjimas turėjo didelės reikšmės.

B.B.: Ar Tamsta tamavai Sovietų Rusijos kariuomenėje?

V.L.: Taip, tarnavau ir ne. Tarnavau, bet ne veikiantioje reguliarioje raudonojo armijos. Mano laiku buvo iš raudonosios pakeista į tarybinę armiją. Aš į reguliarią armiją nepakliuvau. Būnant universitete, kaip gal tamtos žinote, rusai įsteigė prie akademijų ir karo mokyklas. Ir kiekvienas studentas turėjo praeiti per 4 metus karinę tarnybą, kaip reguliarios kariuomenės kovotojas, uniformuotas ir ginkluotas. Vasaros metu turėjo atlikti karines pratybas prie karinių junginių. Man teko būti prie lie-tuviškos divizijos, kuri buvo išformuota tuo laiku, 6 pulke atlikau praktiką.

B.B.: Kokias pareigas turėjote tarnyboje?

V.L.: Aš, kai studijavau filologiją, literatūrą, kalbas ir tesės fakultete, buvau paskirtas į pėstininkų dalis. Baigęs kursą, kaip pėstininkas gavau leitenanto laipsnį.

B.B.: Iki kokių metų ta bolševikinė lietuvių divizija veikė Lietuvoje, atžygiavusi su frontu?

V.L.: Lietuviškoji divizija, kaip jūs žinote iš spaudos, įsikūrė Rusijoje prie Oriolo, tais sunkiais rusams karo metais, kai vokiečių vermachtas stovėjo prie Maskvos vartų. Mirties akivaizdoje, komunistų partija, su Stalinu, organizavo nacionalinius junginius, atidarė cerkves, uždėjo gražius antpečius ir leido organizuoti tautines divizijas. Lietuvių, pabėgusių į Rusiją nebuvo daug. Pavadinta 16-ta lietuvių divizija; buvo ir du latvių korpai ir estų.

B.B.: Kaip ta divizija atsirado Lietuvoje?

V.L.: Divizija ėjo nuo Oriolo iki Klaipėdos pirmoj fronto linijoje. Vilniaus užėmė, kai vokiečiai kiek dar laikėsi, tai lietuvių tankų ir pėstininkų būriai su jais kovojo. Toliau divizija nužygiavo iki Kuršo. Vokiečiai buvo nugalėti ir liet. div. daliniai sugrįžo į Vilnių. 1960 m. ta divizija buvo išformuota, paleista ir išskirstyta į rusų dalinius.

B.B.: Ar būdami Un-te, karo mokykloj gaudavot algą?

V.L.: Taip, mes buvom aprūpinti lygiai taip pat, kaip sovietų armija. 16 divizijoje buvo tik lietuviai, mažai žydų ir lenkų, dėvėjo tokias pat uniformas.

B.B.: Dabar jaunuoliai skiriami į Rusijos dalinius. Kokia tvarka jie imami?

V.L.: Į tarybinę armiją imami tokia tvarka: kiekvienais metais, pavasarį ir rudenį, jaunuoliai šaukiami į karo komisariatą ir ten daugelis tarnautojų yra lietuvių kariai veteranai. Iki buvo liet.

(nukelta į 37 psl.)

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREM TIES TRIMITAS

Brangūs Broliai, mielos Sesės,

Štai ir vėl iškilmingai ir dažnai triukšmingai sutikome Naujuosius 1979 metus. Keldami šampano taures, linkėdami vieni kitiems laimės, šokio sukuryje pamiršom valandėlei kitai rūpesčius, ligas, kenčiančius tėvynėje, darbų stovyklose, psichiatrinėse ligoninėse ar įvairių šalių ligoninėse ir senelių namuose, gyvenimo palaužtus, savo tautiečius. Džiaugėmės gyvenamo krašto politikų mums tartais žodžiais, duotais pažadais...

Gal vienas kitas ir blaiviau pagalvojam kiek verti tie visi užtikrinimai, tie gražūs žodžiai. Juk ir Taivano žmonės tikėjo JAV vadovybės pareiškimais, gyveno viltimis... Deja, JAV prezidentas pripažino komunistinę Kiniją, su ja užmezgė diplomatinį ryšius, palikdamas Taivano žmones neaiškiam likimui. Vieni prezidento žingsnį giria, kiti peikia, studentai ruošia protesto demonstracijas. Mes lietuviai tur būt geriausiai suprantam Taivano tragediją, labiausiai atjaučiam jų žmones ir su baime pagalvojam — šiandieną jie, o kas rytoj?

Ar neverčia tie visi įvykiai mus pagalvoti, kuriuo keliu einame mes, kuriuo keliu mus veda mūsų organizacijų vadovaujantieji asmenys? Pasiskaitykime tik kai kurių lietuviškų kolonijų korespondencijas. Ar tikrai mes esame broliai, seserys vieni kitiems, tos pačios tautos vaikai? Ar nepasmerks istorija daugelio mūsų už savos partijos, savos organizacijos išaukštinimą virš visų kity, už galvojimą, kad visi kiti privalo mums paklusti. Visi norime, kad mus matytų, tik mus girtų, tik mes esame elitas, o kiti tai liaudis, kuri turi sekti išrinktuosius.

Prieš trisdešimt metų atvykę į šį kraštą buvome visi lygūs, kibome kurti geresnį, sotesnį rytojų, neturėjom tiek laiko rietenom. Kiek atkūtę, pradėjom spaudoj niekinti nepriklausomos Lietuvos buvusius vadovus, savo buvusį prezidentą nupiešdami tokiom spalvom, kad ir tautų žudikas Stalinas, atrodė ne toks baisus. Dauge-

lis džiaugėmės, kad mūsų vaikai dar maži ir tų šmeižtų neskaito. Laikui bėgant, rašeivos susirado kitas temas, pamiršo "kruvinojo Smetonos", kuriam prezidentaujant jie sėmėsi mokslo lietuviškose gimnazijose, laikus.

Atsirado nauji rašeivos, jų temos kitos, bet tulžies užtenka. Skaldomės, riejamės, ir rėkiame "mes teisūs, jie nesukalbami". Susitikę nebesiveikinam, praeinam pasipūtę, lyg povai, o mūsų jaunimas, mūsų vaikai stebi ir seka tėvelių ir vadovų pavyzdžiu... Jei abejojat, pasekit kiek mokinių pasveikina savo buvusius mokytojus, kiek skaučių, skautų pasisveikina su savo buvusiais vadovais, kiek ateitininkų vaikų dar laikosi elementarinių mandagumo taisyklių. Nekaltinkime amerikietiškos mokyklos ir gyvenamos aplinkos, pasirauskime savoj sąžinėj ir suprasim, kalti esam patys. Kada daugelis pralobo, apsigyveno ištaigingose rezidencijose, pradėjo didžiulius savo užimamom pozicijom, savo didelėm pajamom, pamiršo savo kaimiečių tėvelių įskiepytus mandagumo principus, pradėjo nebematyti kity, tapo tautos "bajorais", prieš kuriuos kiti privalo lenktis, juos pagarbiai sveikinti. Mus auklėjo, kad jaunesnis privalo pasveikinti vyresnį, vyras — moterį, vaikas — suaugusį. To laikomės.

Turime daug organizacijų, kiekviena jų skirtinga, kiekviena reikalinga, jei jos nariai dirba pozityvų darbą, dirba iš meilės savai tautai, siekdami jai laisvės, skleisdami savo kultūros spindulius, šviesdami savo atžalyną, skiepydami jose sveikos dorovės principus. Blogai tada, kai nebesidaliname veiklos sferom, užimamom vietom. O veikimo laukas toks platus, tiek daug reiktų padaryti.

Ar pagalvojam kaip jaučiasi mūsų apleisti, gyvenimo naštos palaužti seneliai, ligoniai. Ar nelaiikas pasirūpinti kiekvienoj didesnėj lietuvių kolonijoj tinkamais lietuvių senelių namais, kur jie, savųjų tarpe, savo paruošto personalo priežiūroj, būtų daug laimingesni, nei išsimėtę įvairiose vietose, dažnai sunkiai susikalbėdami angliškai, laukia mirties. Tiesa, Putname lietuvis

seselės turi Matulaičio Namus, prie Čikagos yra Lietuvos Senelių Namai, bet ir Detroite, Klevelande ir kituose didmiesčiuose gyvena lietuviai, jų tarpe nemaža senelių, kurie buvo savo laiku jauni, savo duoklę tautai atidavė ir nekartą pagalvoja, kur tie visi jų buvę mokiniai tarnautojai, bendraminčiai, kuriems jie savo laiku padėjo. Ar daugelis aplankom lietuvių ligonį, paguodžiam jį, pasiteiraujam ar jam nereikia kokios pagalbos. Juk tai mūsų visų pareiga, o ypač mūsų vadovaujančių asmenų, tuo pasirūpinti ir nuširdžiai susirūpinti, nes šiandien kenčia jie, o gal ryt poryt, mūsų laukia toks pat likimas. Aš manau, visi girdėjom pasaką apie vieną sūnų, kuris savo seną tėvą išvežė į mišką ir paliko. Jį lydėjęs berniukas prašė tėvą nepalikti miške vežimuko, kuriuo jis senuką išvežė į mišką. Nustebęs tėvas paklausė berniuką, kam jam vežimukas reikalingas. Berniukas žiūrėdamas į tėvą paklausė: "O, kaip aš tave, tėtė, išvešiu į mišką, kai tu pasensi, jei neturėsiu vežimuko?"

Savo rietenom, apsileidimu kaikiuriose srityse, nepiktinkim savojo jaunimo, nes jis stebi ir daro savo išvadas.

Tur būt, daugelis Lietuvoj skaitėme vokiečių poeto Lessingo eilėraštį "Die Drei Ringe", ten poetas išryškina mintį — nesmerkime kitų pažiūrų žmonių, nes nežinome, kuris žiedas yra tikrasis, gerbkime kitus, jų įsitikinimus, tvirtai laikykimės savų principų, o kai sugyvensime, daug daugiau padarysime, nes nebus laiko pešty-nėms savo tarpe.

Darydami Naujųjų Metų nutarimus, pasiryžkime būti broliais, sesėm vieni kitiems, parodyti daugiau meilės, elementarinio mandagumo, būsime laimingesni ir kiti mus už tai gerbs.

NADAS RASTENIS

GĖLYNO TAIKA

Čia meilė ir taika gėlyno —
Čia žiedas žiedą glosto —
Ranka, kuri jį susodino,
Sukūrė sielai sostą.

Ak, atsakai, tai tik poetai
Tokius sapnus sapnuoja.
Bet dienos bėga, slenka metai —
Sapnai tikrove stoja.

Žitūri į jį, ir mintys plinta
Į tolumos žvaigždynus;
Krūtinėj pasidaro šventa,
Kai ji ir nusiminus.

Žieduočiai amžius sugyvena
Be rietenų už dažą,
Ir jie atgimdo viltį mano
Apie pasaulį gražų...

Ateis laikai, sutiks ir žmonės,
Kaip palankus gėlynas,
Taika bus dėjos — ne svajonės —
Bedalį šelpš kaimynas.

Viena tauta ties ranką kitai —
Ne kardą, ar durtuvą —
Atminimus gaus tiems trimitai,
Kurie už laisvę žuvo.

Kraštai, karų atsižadėję,
Ars duonai žemės plotus,
Ir žmonės, taip ilgai kentėję,
Bus ir laisvi ir sotūs...

BRANGIOS SESĖS IR MIELI BROLIAI ŠAULIAI

Širdingai sveikinu su šv. Kalėdų ir Naujųjų Metų šventėmis. Linkiu jums visiems džiaugsmo ir ramybės.

Kristus gimė gyventi. Augo, brendo ir kentėjo, ir visas savo kančias nugalėjo. Dirbkime ir mes. Mūsų šauliški darbai yra garbingi, dirbdami, atrasime ramybę ir viską nugalėsime. Būkime vienas kitam sesuo ir brolis, padėkime ir tieskime vienas kitam savo rankas ir širdį.

Linkiu visa savo gilia širdimi, nes to reikalauja mūsų brangi Tėvynė Lietuva.

Visa širdimi Jūsų

STASĖ CECEVIČIENĖ
L.Š.S.T. Moterų vadovė

Tautos šventė Čikagoje

Vytauto Didžiojo laikais Lietuvos valstybė buvo pasiekusi aukščiausią savo stiprybės ir garbės laipsnį. Nei viena Rytų Europos valstybė negalėjo susilyginti su tuometine Lietuvos galybe. Jos sienos siekė nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų ir beveik, nuo pat Maskvos, iki maždaug dabartinių Lenkijos rytinių sienų, jas kiek pastūmėjus į vakarus. Nežiūrint Lietuvos valstybės sienų pločio ir jos karinės galybės, pagal lenkų įtaigojimus, Vakarų Europos valdovai Lietuvą vadino ne karalija (karalyste), bet kunigaikštija. Vytautas Didysis pasiryžo šitą Lietuvai ir jos valdovui daromą skriaudą atitaisyti. Jis nutarė vainikuoti Lietuvos karaliumi. Tam jo žygiui pritarė ir rėmė Šv. Romos imperijos imperatorius Zigmantas Liuksemburgietis. Vainikavimosi diena buvo paskirta 1430-ųjų metų rugsėjo 8-oji. Toms iškilmingoms paruošė reikalingus diplomus ir karaliaus vainiką ir per savo pasiuntinius pasiuntė į Vilnių.

Prie Lenkijos sienos lenkai pasiuntinius sulaukė, iš jų atėmė diplomus ir karaliaus vainiką, o pačius pasiuntinius apdaužė, kaip sako istorikai, pasiuntė atgal. Vytauto vainikavimasis Lietuvos karaliumi 1430 m. rugsėjo 8 d. nebeįvyko.

Vytautas su Jogaila ir palydovais tą pačių metų spalio 17 d., vykdamas iš Vilniaus į Trakus, jau būdamas apie 80 metų senukas, nukrito nuo arklio, susitrenkė ir to pat mėnesio 27 d. mirė, nebeapsivainikavęs Lietuvos karaliumi. Tai buvo lietuvių tautai ir valstybei nebeatitaisoma skriauda ir nelaimė. Pagal istoriką J. Puzyną, Vytautas buvęs lenkų nuuodytas.

Lietuvos didybei prisiminti, jai paminėti ir pagerbti, nepriklausomoje Lietuvoje Rugsėjo 8-oji buvo paskelbta tautos švente.

Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje, tęsdama nepriklausomos Lietuvos tradicijas, tą tautinę šventę kiekvienais metais rugsėjo 8 d. iškilmingai švenčia.

„Vytauto Didžiojo“ šaulių rinkt. Čikagoje, š.m. rugsėjo 10 d., sekmadienį, surengė tos Tautos šventės iškilmingą minėjimą. Brighton Parko lietuvių parapijos bažnyčioje buvo atlaikytos iškilmingos pamaldos. Šv. Mišias atnašavo 3 kunigai — kun. Kuzminskas, kun. Rimšelis ir kun. Kireilis. Tai diena pritaikyta pamokslą pasakė kun. Rimšelis. Mišių metu pakaitomis giedojo solistė Kucienė ir tos parapijos lietuvių choras. Abu savo partijas atliko pasigėrėtinais gražiai. Bažnyčia buvo prisirinkusi pilna maldininkų.

Tų visų iškilmių minėjimo pamaldų mecenatas buvo šaulys Ant. Vengrys.

Po pamaldų minėjimas buvo tęsiamas Šaulių namuose. Minėjimą, į sceną įnešus vėliavas, įvadiniu žodžiu atidarė rinktinės pirmininkas Vl. Išganaitis. Paskaitą skaitė Šaulių S-gos tremtyje pirm. K. Milkovaitis, trumpai nušviesdamas vytautinę Lietuvą, kaip galingiausią tuometinę Rytų Europos valstybę. Savo paskaitos pabaigoje paminėjo ir pabrėžė, kad lietuvių susiskaldymas niekam daugiau nepatarnauja, kaip Lietuvos okupantui.

Pasibaigus paskaitai rinkt. pirm. Vl. Išganaitis pavadėmis išsaukė prie scenos visus tuo šaulius, kuriems šiemet suėjo 50 metų, kaip jie priklausė Šaulių S-gai ir kitus pasižymėjusius šaulius, bei sportinio šaudymo dalyvius, kurie š.m. rugsėjo 9 d. šaudymo rungtyne laimėjo pirmąsias vietas. Buvo šaudoma 22 kal. šautuvais iš 50 jardų atstumo. Visiems 50-mečiams ir pasižymėjusiems šauliams ir šaulėms, Šaulių S-gos Moterų vadovė St. Cecevičienė ir pirm. K. Milkovaitis įteikė atitinkamus pažymėjimus — žymenis, o šaudymo rungtynių laimėtojams — „Vytauto Didž.“ šaulių rinkt. skirtas vertingas dovanas. Pereinamąją dovaną jau antrus metus iš eilės laimėjo Kęstutis Petrauskas. Individualiniame šaudyme pirmą vietą laimėjo šaudymo vadovas V. Brazas, antrą — dr. Al. Milašius, trečią — A. Vengrys. Moterų grupės šaudyme dovaną laimėjo

Rinkt. pirm. Vl. Išganaitis atidaro Tautos Šventės minėjimą, deš., prie vėliavų, garbės sargyba. Nuotr. jung. A. Pleškio

Vig. Norvaišaitė ir jaunių šaulių — studentas R. Juodis.

Tautinių šokių šaulių ansamblis, kuriam vadovauja Jūratė Jasaitytė, o šokių mokytoja yra Violeta Smieliauskaitė-Atkinson, gražščiai ir meniškai pašoko kelis tautinius šokius.

Visą tą oficialiąją šventės programos dalį, foto aparatu įamžino šaulys fotografas C. Genutis. Toliau sekė draugiškos, malonios ir kuklios vaišės.

A. Pleškys

Daumantiečių šaulių iškyla

„Juozo Daumanto“ šaulių kuopa, kaip ir kiekvienais metais, surengia iškylą į gamtą, kur praveda šaudymo pratybas ir varžybas.

Vyresnieji šauliai yra patyrę šaudyme, nes buvo šaulių gretose ar kariuomenėje nepriklausomos Lietuvos laikais. Todėl ir dabar domisi šia sporto šaka.

Prie šios sporto šakos mielai jungiasi studentai-akademikai (skautai), kurie vyksta kartu su vyresniaisiais šauliais. Tokios šaudymo iškylas yra rengiamos kiekvienais metais gražioje kalnų papėdėje Valencia, apie 50 mylių nuo Los Angeles.

Šiais metais jau buvo surengtos trys šaudymo varžybų iškylas San Francisco slėnyje, būtent, liepos 22 d., rugsėjo 16 d. ir spalio 21 d., vadovavo sporto vadovas Kazys Rakūnas. Ta proga pravedė šaudymo varžybas sportiniais šautuvais. Iš „Villa Trakai“ automobilių vilkstinė riedėjo pro Griffith Parką, į Golden State greitkelį vakarų šiaurės kryptimi, pravažiudama apsuptą kalnais kelią, kurį gaubia iš abiejų pusių aukšti Hollywoodo ir Burbank nusagstyti kalnagubriai, o plokštumoje tarp jų guli gražūs miestelis. Kelias puikus, lygus kaip stalias.

Santamonikiečiai šauliai, gyvenantieji prie Ramiojo vandenyno, irgi sukilo anksti ir drožė automobiliais tiesiai per Brendwoodo kalnus į San Diego greitkelį, kol pasiekė Golden State kelią ir Valencia apylinkes. Taip, po geros valandos važiavimo, susitikome ir pasiekėme garsiąją Silmar vietovę, kuri buvo sukrėsta žemės drebėjimo 1971 m. ir kur žuvo virš 60 žmonių. Buvo daug apardytų rezidencijų ir sugriauta visiškai nauja, moderni ligininė, sugriuvo mūrinės tvoros, suskilo žemė ir keliai. Ir kai važiujame pro šalį Silmar, visuomet pri-

simename tą šurpų žemės drebėjimą ir tas nelaimingas aukas. Taip praslinkome automobiliais šią liūdną vietą ir priartėjome kalnų lyg vainiku apsupty, Valencia miestelį. Aplinka graži. Keliai moderniškai miestelio technika išvedžioti, medžiais apšodinti ir prie jų lygūs ūkininkų laukai, kur slėnyje pristatyta daugybė naujų modernių rezidencijų, miestelio savivaldybė, mokyklų ir smulkesnių biznio įstaigų, krautuvių ir t.t. Šiame gražiame miestelyje gyvena ir kelios lietuvių šeimos: žinomieji skautų veikėjai p. Vilkai, sav.-kūrėjas, Vyčio Kryžiaus kavalierius mjr. Petras Starevičius su ponia ir mūsų lietuvių kolonijos judrioji žurnalistė Rūta Kleva Vidžiūnienė su vyru ir kiti.

Iš greitkelio pasukome į Valencia bulvarą, perskrodėme miestelį ir už jo važiuojame apie 8 mylias vingiuotais papėdės keliais, kurie susisukę lyg džinglių gyvatės, kol pasiekėme San Francisquito Canyon.

Šiais metais Kalifornijoje buvo labai daug lietaus, kuris pridarė apylinkės žmoniems nuostolių, ypač gyvenantiems slėniuose ir kalnų papėdėse. Kalnai ir slėniai nuo gausaus lietaus gražiai sužaliavo ir pražydo gražiausiais laukų gėlių žiedais, bet atėjo negailestinga vasara, saulė savo spinduliais sudžiovė visą žaliąją augmeniją, nurudavo kalnai, slėniai, kaip po gaisro. Liko raudoni, pilki granito kalnai ir slėniai. Tai tikra dykuma. Kalnų slėniuose nyku ir neįjauku keliauti, juose veik niekas negyvena, o tik stūkso pliki kalnai ir ruduoja smėlis tarp sudėgusių krūmokšnių. Kur ne-kur prabėga sudžiūvusi stirmelė, kiukoksi mažas kiškėlis ir kalnų maži žvėreliai nardo po akmenėtas uolas, bet niekur nesimato skraidančių paukščių, nė kalnų erelių, bet bičių darbsčiųjų yra. Jos kopinėja iš apdžiūvusių žiedelių medų ir taip lekia kelias mylias į savo bitynų avilius, kuriuos žmonės laiko prie savo sodelių, rečiau apgyventose vietovėse.

Diena buvo pasakiškai graži, saulėta ir šilta, apie 100 laipsnių šilumos, bet buvo sausa ir nereikėjo prakaituoti. Sustojome su automobiliais kairėje pusėje kelio, slėnio plokštumoje. Kaikuriuos vietos jau buvo užimtos sportininkų, kurie be paliovos pyškino iš šautuvų, automatų į savo taikinius. Jų šautuvai gražūs, modernūs, brangūs. Tik kas mane nustebino, kad amerikiečiai atvyksta į šaudymo apylinkes su šeimomis ir moko šaudyti įvairaus kalibro revolveriais, šautuvais savo žmonas ir priaugančius vaikus. Kas turėtų būti draudžiama pagal valdžios nuostatus Kalifornijoje, ypač jaunamųjų mokymas šaudyti... Amerikiečiai mėgsta

įvairų sportą ir dažnai vyksta į šaudymo iškylas bei medžiokles.

Šiose ir kitose kalnų slėnių vietovėse yra leidžiama laisvai, be leidimo, šaudyti įvairaus sportinio kalibro šautuvais. Bet čia dažnai pravažiuoja automobiliais laukų priežiūros policija, kuri prižiūri apylinkes ir jas kontroliuoja. Tačiau, mažiau ne kartą, kaip policija pravažiuoja savo automobiliais ar praskrenda malūnsparniais ir mato prie kalnų sportininkus šaudant į kalnų slaitus, bet, rodos, nesidomi ir drožia savo keliais po šalį, lyg nieko nematydama...

Sustojome prie šaudymo vietovės, šalia amerikiečių sportininkų. Pasirinkome savo buvusią seną vietą, pasiskirstėme pareigomis, teisėjais ir apsauga. Šaudymo vadovas K. Rakūnas atvežė tris taikinius ir juos išstatė prie statuso kalno slaito. Taikiniai dideli su gražiais spalvotais žiedais, kas iš tolo akimis puikiai matoma. Kiekvienam šauliui sporto vadovas išdavė po 20 šovinių, kuriuos suvartojome šaudydami gulomis ir stačiomis sportiniais šautuvais.

Nuvykome geras būrys šaulių, jų tarpe ir keli jaunieji. Pirmą atlikome šaudymo praktiką. Po to, pradėjome atskirai kiekvienas šaudyti iš savo taikinius varžybose, patyrę ir jaunieji šauliai: gulomis ir stačiomis, apie 450 pėdų nuo taikinių. Jaunieji pasiekė gerus rezultatus, bet šį kartą patyrę šauliai pralenkė jaunius, nes jų mažai dalyvavo kitose dviejose iškylose. Praeitais metais jie žymiai pralenkė vyresnius šaulius, nes jų daugiau dalyvavo šiame šaudymo sporte.

Šiais metais negalėjo dalyvauti visi jaunieji šauliai varžybose, nes jie buvo išvykę į skautų VI-ąją Tautinę stovyklą, kuri vyko prie Bostono, o antroje iškyloje irgi negalėjo dalyvauti, nes jaunimas tą dieną kopė su misija į Kalifornijos kalnus.

Vyresnieji šauliai pradėjo pirmieji šaudymo pratybas: Vladas Račius pasiekė 197 taškus, (svečias) adv. Romas Rakūnas — 188, Juozas Narkevičius — 180, Alfonsas Petrauskas — 161, Kazys Rakūnas — 161, Simas Kvečas — 159, Kazys Šešupė — 152, Stasys Paplauskas — 92, Juozas Paplauskas — 84; jaunieji šauliai: Gintaras Prišmantas — 179, Edmundas Brinkis — 165, Vincas Skirius — 133, ir kiti po mažiau taškų. Edmundas Brinkis yra jauniausias šaulys kuopoje, tik 15 m. amžiaus. Jis yra adv. Žibutės ir dr. Zigmo Brinkių sūnus.

4 val. po pietų baigėme šaudymo varžybas. Geroje nuotaikoje palikome gražius kalnus, daubas, slėnius ir leidomės automobiliais, tais pačiais vingiuotais keliais, į triukšmingą Los Angeles miestą.

Kazys Karuža

Kalifornijos šaulių balius

Los Angeles šv. Kazimiero parapijos didžiojoje salėje, rugsėjo 30 d. 7:30 val. vakare, "Daumanto" kp. šauliai surengė tradicinį, rudeninį koncertą - balių.

Kuopa palaipsniui auga ir plečia savo veiklą, nors dar vis iš šalies atsiranda asmenų, kurie su išskaičiavimu prilaiko šaulių veiklą ir uniformų įsigijimą. Nežiūrint kliūčių, kuopos veikla gyva.

Ir šiame parengime kuopos pirmininkas K. Karuža priminė susirinkusiems svečiams, kad į šaulių kuopą vis daugiau įstoja narių, įstoja ir vienas-kitas iš jaunimo — akademikų. Valdyba deda pastangas įtraukti į šaulių gretas daugiau jaunimo, kuris papildys savo būrį, ypač tų, kurie domisi šaudymo sporto pratybomis.

Po to, parengimo vadovas Karuža pasveikino atvykusius svečius, brolius ir seses šaulius: Lietuvos gen. garbės konsulą inž. Vytautą Čekanauską su ponia, organizacijų pirmininkus bei atvykusius svečius iš toli: iš Australijos Vacj Zavalį su ponia, kuris praleido savo atostogas pas savo pažįstamus šaulius p. Sturonus, svečių iš Klevelando šaulį Vytautą Raminį, kuris atvyko aplankyti savo senų tėvelių, gyvenančių Los Angeles mieste. Jo tėvas, savanoris-kūrėjas, sunkiai susirgo širdies priepuolio liga ir yra paguldytas į ligoninę, kur jį stropiai prižiūri "Ramovės" skyriaus pirmininkas Vladas Šimoliūnas.

Meninę dalį atliko mūsų kolonijos žymieji menininkai: pianistė Raimonda Apeikytė ir solistas Antanas Pavasaris, kuris gražiai padainavo keturias dainas. Publika jas palydėjo gausiu plojimu. Menininkams po gėlę prisegė saulė Erna Šatnerytė. Kuopos pirm. Karuža pranešė, kad su šaulių baliumi sutampa R. Apeikytės gimtadienis. Jai buvo įteikta kuopos dovana — Pūtvio raštai, o publika atsisotai ir sudainavo jai "Valio, valio, ilgiausių metų".

Po meninės dalies sekė vaišės. Sesės šaulės paruošė skanų maistą ir iškepė pyragus.

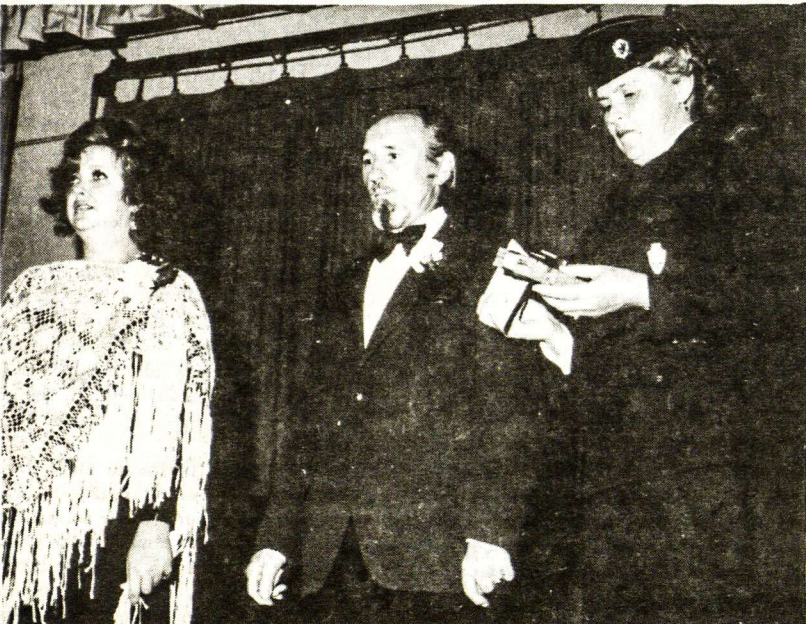
Šokiams grojo puikus Viktor Wagner orkestras, veikė bufetas, kurį aptarnavo A. Trečiokas ir J. Venckus. Šauliai prinešė loterijai fantų, dail. J. Andrašūnas padovanojo vertingą aliejinį paveikslą. Bilietus loterijai pardavinėjo: R. Barauskaitė, D. Kaškelienė, P. Sakas ir J. Naujokas.

Vaišių ir šokių pertraukų metu, buvo pristatyti ir apdovanoti pasižymėję šaudymo varžybose vyresnieji ir jaunieji šauliai premijomis: I premija buvo įteikta Vladiui Račiui, kuris jau yra pasižymėjęs šaudymo varžybose šaulių gretose, taramdamas kariuomenėje ir policijoje

Virš.: "J. Daumanto" šaulių kp. baliuje buvo įteiktos premijos pasižymėjusiems šaudymo varžybose 1978 m. Iš d. į k.: I premija — Vladas Račius, II — Juozas Narkevičius; Jauniai šauliai I — Gintaras Prišmantas (nedalyvavo) premiją priėmė š. Erna Šatnerytė ir II — Edmundas Brinkis (nedalyvavo) jo premiją priėmė jo močiutė A. Balsienė, pirm. K. Karuža, 2-as iš k.

Apač.: Baliaus meninės dalies dalyviams, pian. Raimondai Apeikytei ir sol. Antanui Pavasariui prisega gėles Erna Šatnerytė. Nuotr. J. Kanto

nepriklausomos Lietuvos laikais, II — Juozui Narkevičiui, II A — (svečiui) adv. Romui Rakūnui, knyga, parašyta buvusio Lietuvos gen. garbės konsulo a.a. Juliaus J. Bielskio "The Battle of Grunwald", III — Alfonsui Petrauskui, "Nepriklausoma Lietuva", knyga parašyta buvusio šaulio a.a. Rapolo Skipičio; jauniai šauliai: I premija Gintarui Prišmantui ir II — Edmundui Brinkui (jauniausias šaulys kuopoje, tik 15 m. amžiaus). Vyresnieji šauliai buvo baliaus metu pagerbti už dalyvavimą šaudymo varžybose su jauniais. Kiek pastebėta, šaudymo pratybomis labai domisi jaunimas, bet ir vyresnieji varžosi tarp savęs ir žada kuo skaitlingiau dalyvauti ateityje iškylose.

Loterija nusišypsojo laime šauliui Aleksui Maskoliūnui, kuris laimėjo dail. J. Andrašūno paveikslą ir juo papuošė savo namus; kiti fantai atiteko kitiems svečiams.

Valdybos vardu K. Karuža padėkojo už gražiai atliktą meninę dalį: pianistei Raimondai Apeikytei ir solistui Antanui Pavasariui, už paveikslą dail. J. Andrašūnui, š.m. vadovei V. Paplauskienei, sesėms šaulėms už kruopščiai paruoštą maistą, pyragus, ir svečiams dalyvavusiems baliuje, kad parėmė šaulius, kurie dirba kultūrinį ir visuomeninį darbą.

Visų talkininkų, prisidėjusių darbu, fantais ir aukomis, susidarė didelė eilė, virš 30 asmenų. Tas parodo šaulių kuopos susiklausymą ir darnų bendradarbiavimą.

K. K.

Naujosios Anglijos šaulių rinktinė

Darbo Dienos savaitgalis tapo tradiciniu ruošti Naujosios Anglijos šaulių rinktinės kultūrinį savaitgalį. Tad šių metų rugsėjo 2, 3, 4 dienomis, į gražią ir svetingą tėvų pranciškonų vasarvietę, Kennebunkport, Maine, suvažiavo šauliai praleisti paskutinį vasaros savaitgalį šauliškoje dvasioje ir kartu pailsėti.

Stovyklos vadovybę sudarė rinktinės valdybos nariai: viršininkas — rinktinės pirm. A. Zenkus, komendantas ir išdinininkas — P. Tyla, sekretorė — E. Gorodeckienė ir kiti nariai — J. Stašaitis, Vl. Gedmintas ir B. Šakenienė.

Rugsėjo 2 d., 10 val. ryto, sesės A. Maskeliūnienė ir E. Gorodeckienė prie registracijos stalo laukė atvykstančių šaulių. Pirmasis pasirodė rinktinės pirm. A. Zenkus ir taip rinkosi, vienas po kito, visi stovyklautojai. Viso užsiregistravo 48 šauliai. Malonu buvo, kad New Yorko "Simo Kudirkos" kuopos atvyko net 4 broliai ir 2 sesės.

12 val. išsirikiuojama stovyklos atidarymui ir iškilmingam vėliavų pakėlimui.

Viršinkininkas sveikino visus susirinkusius ir kvietė geroj ir darbingoj nuotaikoj praleisti savaitgalį, nes nuo mūsų pačių priklausys stovyklos pasisekimas. Toliau perskaitė ta proga gautus sveikinimus. Sveikino: Sąjungos pirm. K. Milkovaitis ir dvasios vadas kun. Borevičius. Gauti sveikinimai iš Kanados "Vilniaus" rinktinės, "Juozo Daumanto", "Vl. Pūtvio" ir "St. Butkaus" šaulių kuopų.

Papietavę, 2 val. visi rinkosi — vieni dalyvauti, kiti stebėti prizinį šaudymą. Šaudymą pravedė P. Šaulys. Taškus skaičiavo sesės O. Tarailienė ir O. Pajėdienė. Suskirstyta į tris grupes: vyrų, moterų, jaunimo ir svečių.

8 val. vakaro vyko literatūros vakaras, šokiai ir vaišės. To vakaro programą sudaryti buvo pavesta "Dr. Vinco Kudirkos" kuopai, todėl programą pravedė kuopos kultūros reikalų vadovė A. Maskeliūnienė. Savo kūrybą skaitė: E. Juciūtė — "Centas", A. Maskeliūnienė eilėraščius "Pėdos smėly", "Mylimasis" ir "Ilgesys" ir A. Zenkus — "Dugnas" ir "Dvynukai". Po programos šauliai ir visi atsilankę svečiai buvo kviečiami prie kavutės, kurią paruošė rinktinės sesės.

Rugsėjo 3 d. po pusryčių vyko visos rinktinės susirinkimas tolimesnei veiklai aptarti. Susirinkimą ir diskusijas pravedė pirm. A. Zenkus. Pasiūlyta turėti rinktinės dvasios vadovą. Susirinkimas pritarė ir buvo nutarta atsiklausti tėvą R. Šakalį, ar jis sutiktų. Siūloma praveisti naujų narių verbavimo vajų. Kanados šaulių rinktinė spalio 7-8 dienomis švęs savo 10 metų veiklos sukaktį. Nutarta kuo gausiau dalyvauti.

11:30 val. šauliai dalyvavo pamaldose su kuopų vėliavomis, uniformuoti, sesės pasipuošę tautiniais rūbais. Šv. Mišias atnašavo ir dieniai pritaikytą pamokslą pasakė tėvas L. Andriekus, OFM, kviesdamas visus melstis už žuvusius šaulius ir kovotojus.

4 val. p.p., Tautos Šventės minėjimas. Minėjimo programą sudaryti buvo pavesta "Jono Vanagaičio" kuopai. Kuopos pirm. J. Stašaitis perskaitė Maironio eilėraščių "Nedaugel mūsų" ir tomis mintimis pradėjo minėjimą. Pagrindiniu kalbėtoju buvo kviečiamas tėv. K. Butkus, OFM. Jis nekartojosi istorijos faktų, kurie visiems žinomi, bet kalbėjo tema "Gyvoji tauta". Vaizdžiai ir išsamiai jis nagrinėjo kas palaiko tautos gyvybę. Tauta tol bus gyva, kol vartos savo kalbą, laikysis papročių, puoselės savo kultūrą. Visomis savo dvasios ir kūno jėgomis, savo sąmone ir pasąmone, turime būti lietuviais — tai ir mūsų tauta neišnyks. Po paskaitos buvo pasiūlyta ją ištaisai išspausdinti. Toliau buvo pereinama prie

Naujosios Anglijos šaulių rinktinės Kultūrinio savaitgalio, kuris įvyko rugsėjo 2-3-4 d.d. Kennebunkporte, Me., dalyviai žygiuoja į pamaldas. Prieky komendantas P. Tyla. Nuotr. St. Urbono

meninės dalies. A. Maskeliūnienė paskaitė savo kūrybos, dieni pritaikytų eilėraščių. J. Griauslytė ir L. Kontautaitė padainavo dvi liaudies dainas. J. Šaulienė su įsijautimu padeklamavo B. Brazdžionio eilėraščių "Šiaurės pašvaistė" ir pabaigai pianistas S. Cibas paskambino Šopeno "Baladę". Minėjimas buvo baigtas Tautos himnu.

8 val. vakaro vyko bendras šaulių ir svečių laužas. Laužą praveisti ir programą sudaryti buvo pavesta B. Šakenienei. Simbolinę žvakutę, prisiminti žuvusius tremtinius Sibire, uždegti pakvietė buvusią politinę kalinę, Sibiro tremtinę, E. Juciūtę. Programą atliko šauliai ir svečiai: tėvas R. Šakalys, E. Juciūtė, A. Maskeliūnienė, J. Griauslytė, J. ir P. Šauliai, J. Šaulienė. Bendras dainas pravedė P. Šaulys, kurios galingai skambėjo, nes dainavo visi, šauliai ir svečiai stovuklautojai. Laužas buvo baigiamas daina "Lietuva Brangi" ir visi nenoromis skirstėsi į savo kambarius, nes daina jungė visus į vieną bendrą šaulišką šeimą.

Ketvirtoji rugsėjo, paskutinė stovyklos diena. Pu pusryčių, šauliai ir svečiai rinkosi į didžiąją salę paskutinį kartą, kultūrinio savaitgalio uždarymui. Viršinkininkas A. Zenkus apžvelgė atliktus darbus, pasisekimus ir nepasisekimus ir pranešė linksmą žinią, kad tėvas R. Šakalys sutiko būti rinktinės dvasios vadu ir tuo patėu įstojo į rinktinę nariu. Pakviestas tėv. R. Šakalys, kuriam buvo

prisegtas šauliškas ženklelis. Dėkojo vie-nuolyno vadovybei, ypatingai tėv. L. Andriekui, už suteiktą globą ir pagalbą stovyklos metu. Tėvas L. Andriekus kvietė ir kitus metus pasirinkti šią vasarvietę būsimam kultūriniam savaitgaliui, o gal net ir visai savaitei. Toliau A. Zenkus dėkojo visai stovyklos vadovybei, ypatingai komendantui P. Tylai už puikiai atliktas pareigas. Visiems programų atlikėjams, o ypatingai paskaitininkui tėv. K. Butkui, OFM, už turiningą paskaitą. Tarė ačiū visiems broliams ir sesėms šauliams ir svečiams, kurie kantariai visur dalyvavo.

"Simo Kudirkos" šaulių kuopos New Yorke vardu, sveikino š. K. Bačasukas, linkėdamas vieningai dirbti, rengti kultūrinis savaitgalis, nes tai yra didelis įnašas šauliškoj veikloj.

Toliau sekė šaudymo varžybas laimėjusiems trofėjų įteikimas. Vyrų grupėj I vietą laimėjo Stasys Urbonas, II — Juozas Stašaitis ir III — Petras Pulminskas. Moterų — I — Edith Pulminskienė, II — Julė Šaulienė ir III — Birutė Šakenienė. Jaunimo grupėj — I — Lidija Kontautaitė ir II Petras Pulminskas jn. Svečių grupėj — I — tėv. Rafaelis Šakalys ir II — S. Cibas, kuriam įteikta knyga "Žemaičių Didysis".

Uždarymas baigtas malda, kurią sukalbėjo naujasis dvasios vadas tėv. R. Šakalys. Iš salės buvo žygiuojama prie vėliavų, giedamas himnas, paskutinį kartą

jos nuleidžiamos, atsiveikinama su vilimi, kad kitais metais dėl suvažiuosim ne tik poilsiui, bet ir šauliškam darbui.
e. g.

"Dariaus ir Girėno" šaulių kuopos (Australijoje) susirinkimas

Rugsėjo 3 d., Lidcombe, parapijos salėje, įvyko Sydnejaus "dariaus ir Girėno" šaulių kuopos narių eilinis susirinkimas, kurį pradėjo kp. pirmininkas S. Pačesa, sekretoriauti pakvietė šaulį K. Daniškevičių. Pateikta darbotvarkė: pirmininko pranešimas, valdybos narių darinkimas, šaulio J.P. Kedžio pranešimas šaudymo sporto reikalais, einamieji reikalai ir susirinkimo uždarymas. Darbotvarkė buvo priimta be pakeitimų.

Kuopos pirmininkas S. Pačesa savo pranešime pareiškė, kad atsiranda atskirų asmenų, kuriems šaulių organizacija tremtyje nesuprantama ir jie ją ignoruoja; skleidžia įvairius nepagrįstus gandus ir kartais skaudžiai pažeidžia šaulių dalinio reikalus, todėl su jais tenka kovoti, nes jie trukdo organizacijai augti, klestėti ir vykdyti užsibrėžtus tikslus. Tokie asmenys yra trumparegiai, nes jie nežino šaulių organizacijos iš praeities, Lietuvos nepriklausomybės laikų ir nežino organizacijos tikslų tremtyje. Nežiūrint to, kad vietinėje spaudoje buvo nemažai rašyta ir aiškinta, kad šaulių organizacija tremtyje yra reikalinga, turi kilnias idėjas ir jos pagrindinis tikslas kovoti už nepriklausomą Lietuvą atstatymą ir lietuvišbės išlaikymą. Bet tas nepakankamai gelbėjo, matomai, yra dar asmenų, kurie lietuviškos spaudos neskaity, arba jei ir skaito, tai nenori suprasti kam ta organizacija reikalinga ir kokia iš jos nauda. Išlaikyti garbingos šaulių organizacijos orumą, kvietė visus šaulius būti vieningais ir kovoti su kenksmingais asmenimis — ignorantais. Be to, ragino šaulius būti drausmingesniais, skaitlingiau dalyvauti susirinkimuose, minėjimuose — tautinėse šventėse, kultūriniuose rengimuose, skaityti savo laikraštį "Tremties Trimitas", kuris talpinamas mėnesiniame žurnale "Karys", atitinkamai susipažinti su LŠST Statutu ir prisilaikyti jame duotų nurodymų. Ta pačia proga priminė, kad visiems šauliams Australijoje yra būtina atkreipti dėmesį į prieš 20 metų įsikūrusius šaulių dalinius: Amerikoje, Anglijoje, Kanadoje, kur šauliai pavyzdžingai susicementavę ir kultūrinėje veikloje užima pirmą vietą išeivijoje. Pagrindas yra tas, kad šauliai ir ramovėnai, kaip gimininės organizacijos ir tų pačių idėjų, glaudžiai bendradarbiauja, vieningai ruošia kultūrinius parengimus, minėjimus, įvai-

rias šventes, gegužines, kultūrinės savaites ir t.t., todėl ir pasisekimas yra geras. Vieniybėje — galybė!

Šaulių kuopos valdybos darinkimo reikalu pranešimą padarė pirmininkas S. Pačesa. Iš pasiūlytų trijų kandidatų į valdybą išrinkti: J. Makūnas ir Rapolas Jozys. Valdybos kandidatas — Pr. Žitkauskas. Be to, susirinkimas nutarė, moterų šaulių sekcijos vadovės rinkimus atidėti neribotam laikui.

Šaudymo sporto reikalais pranešimą padarė šaulys J.P. Kedys. Jis paminėjo šaudyklų parinkimo vietas ir šaudymo sąlygas, bet tuo tarpu, konkretaus nutarimo nebuvo padaryta.

Einamuose reikaluose pirm. S. Pačesa iškėlė klausimą apie šaulių daliniui vėliavos įsigijimo reikalingumą. Susirinkimas tam pritarė. Be to, pasikalbėta kitais organizacijai liečiančiais reikalais.

S. P.

"Martyno Jankaus" šaulių kp. Brocktone 1978 m. veikla

1978 m. "Martyno Jankaus" kp. šauliai gražiai pasireiškė kultūrinėje veikloje. Nepriklausomybės atkūrimo iškilmingame minėjime, vasario 26 d., uniformuoti "Martyno Jankaus" kp. šauliai, su kp., Lietuvos ir JAV vėliavomis, dalyvavo iškilmingose šv. mišiose šv. Kazimiero bažnyčioje. Šauliai dalyvavo Lietuvos vėliavos iškėlimo ceremonijose Mindaugo aikštėje, kur vėliava plevėsavu visą savaitę. Visą iškilmių vėliavų eiseną tvarkė "Martyno Jankaus" kp. p-kas R. Bielkevičius.

Lietuvos globėjo šv. Kazimiero minėjime, Dievo Kūno procesijoje, bažnyčioj ir salėj, uniformuoti, su vėliavomis, šauliai irgi dalyvavo. Visų organizacijų vėliavų eiseną rikiavo p-kas R. Bielkevičius.

Balandžio 8 d. Sandaros salėje vyko iškilmingas "M. Jankaus" šaulių kp. Pavasario sutikimas — pobūvis su gražia programa, puikiomis vaišėmis, dalyvaujant "Vincu Kudirkos", "Jono Vanagaičio" p-kams, broliams šauliams, vietos ir apylinkių svečiams.

Mirusiųjų pagerbimas buvo gegužės 28 d. iškilmingose pamaldose šv. Kazimiero bažnyčioje. Veteranų buvo užprašytos mišios už II Pasauliniame kare žuvusius ir prie Tukio paminklo aikštėje. "M. Jankaus" šaulių pirm. R. Bielkevičius vėl vadovavo vėliavų eisenai.

Birželio 25 d. įvyko Rytų Apygardos šaulių išvyka į sesės ir brolio Bronės ir Edvardo Martišių sodybą. Joninių minėjime vyko bendros vaišės, sesės Jul. Šaulienės prvestas dainavimas ir šaudymo varžybos, vadovaujant P. Šauliui ir P. Pulminskui. Varžybose I vietą lai-

mėjo dr. Dovydaitis, II — Stašaitis ir III J. Bajerčienė. Gražioje, erdvioje E. ir Br. Martišių sodyboje, muzikai grojant, smagiais šokiais užbaigtas gražus, šauliškas susibūrimas.

Rugsėjo 3-4 dienomis suruoštas Kultūrinis savaitgalis Kennebunkporte. "Martyno Jankaus" šauliai dalyvavo Susipažinimo vakare, Tautos šventės minėjimo iškilmingose pamaldose. Prie laužo sesė Julė Šaulienė deklamavo, su vyru Petru duetą dainavo ir P. Šaulys bendrą dainavimą pravedė. Šaudymo varžybas pravedė šauliai, Petras Šaulys ir Petras Pulminskas. Mūsų kp. pasididžiavimui, vyrų grupėje trečią vietą laimėjo P. Pulminskas, moterų — E. Pulminskienė ir jaunių — Petras Pulminskas (sūnus).

Rugsėjo 10 d. Laisvės Varpas oro bangomis perdavė įspūdingą Tautos šventės minėjimo prauštą specialią programą. Visas išlaidas apmokėjo "M. Jankaus" šaulių kuopa.

Rugsėjo 17 d. šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje buvo suruoštos Tautos šventės ir Šiluvos atlaidų iškilmės. Iškilmėse šauliai ir organizacijos dalyvavo su vėliavomis. "M. Jankaus" šauliai tvarkė vėliavų eiseną.

Rugsėjo 24 d. "M. Jankaus" šauliai, Martišių sodyboje, pravedė šeimyniškas šaudymo varžybas. Varžybas pravedė P. Šaulys ir P. Pulminskas. I vietą laimėjo P. Šaulys, II R. Bielkevičius, III P. Pulminskas. Taip pat daug taškų surinko J. Šaulienė ir E. Pulminskienė. Po varžybų sekė vaišės ir kp. narių susirinkimas. Svarstyti ateities veiklos planai, pramatyta pavasariop suruošti kultūrinį parengimą ir kiti sumanymai.

Metų bėgyje valdyba turėjo daug posėdžių, kurių metu buvo svarstomi įvairūs pasiūlymai ir sumanymai. Posėdžiai vyko p.p. Bielkevičių, Freimanų, Šaulių ir Gofensų butuose. Po svarstymų bei nutarimų būdavo vaišės, kurių metu būdavo toliau svarstomi sumanymai.

"Martyno Jankaus" kp. nariai yra vieningi, veržlūs visuose lietuviškuose renginiuose Brocktone ir apylinkėse, dalyvauja, seka ir remia lietuvišką spaudą

Virš.: Aušros Vartų parapijos choras, atlikęs programą Kariuomenės Atkūrimo minėjime lapkr. 25-26 d. Hamiltone. Choro dirigentė Darija Deksnytė-Powell.

Apač.: Hamiltono "DLK Algirdo" kp. šauliai, padedant vainiką prie Lietuvių Kankinių kryžiaus lapkričio 26 d. Nuotraukos J. Miltenio

ir daro viską, kad laisvė ir teisingumas viešpatautų tėvynėje ir pasaulyje.
Visa Nepriklausomai Lietuvai!
E. Ribokienė.

Hamiltono šaulių žinios

“DLK Algirdo” šaulių kp. Hamiltone ir “Ramovės” skyrius, lapkričio 25-26 d.d. suruošė Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą. Šeštadienį vyko oficialioji dalis ir meninė programa. Minėjimą pradėjo kuopos p-kas P. Kanopa, gražiai apibūdinamas šią šventę. Pagerbus įnešamas Kanados, Lietuvos, veteranų ir šaulių vėliavas ir tylos minute prisiminius žuvusius už laisvę, kun. St. Kulbis, SJ, sukalbėjo invokaciją. Šaulės prisegė gėles salėje buvusiems savanoriams: Br. Milašiui, J. Mačiulaičiui ir Inkratui, Šaulių S-gos pirm. K. Milkovaičiui ir ramovėnų skyriaus pirm. A. Ruzgiui. Šventės dalyvius sveikino telefonu Los Angeles “Juozo Daumanto” šaulių kp. pirm. K. Karuža ir žodžiu — KLB Hamiltono apylinkės vicepirm. K. Deksnys ir Baltijos karo veteranų vardu — ramovėnų skyriaus pirm. A. Ruz-

gys, ragindamas visas pavergtas tautas burtis į bendrą kovą prieš pavergėją.

LŠST centro v-bos pirm. K. Milkovaitis savo paskaitoje atpasakojo Lietuvos kariuomenės istoriją ir šios šventės prasmę. Paskaita buvo įdomi. Hamiltono šauliai tikisi išgirsti daugiau Šaulių S-gos p-ko paskaitų.

Meninę programos dalį atliko tautinių šokių “Gyvataro” grupė, paruošta Jolantos Jokubynaitės, pašokdama Malūną, Gyvatarą, Šustą ir Čigonėlę. Aušros Vartų parapijos choras padainavo 5 dainas. Chorui dirigavo muz. Darija Deksnytė-Powell; nors pirmą kartą išėjusi viešumon, ji pasirodė pajėgi choro vadovė. Chorui akomponavo Rimas Klevas. Abiejų grupių vadovėms įteikta gėlių. Po to, tęsėsi vaisės, šokiai ir loterijos (smulkių dalykų ir staliukų).

Sekmadienį pamaldose dalyvavo šaulių, veteranų, ateitininkų ir skautų vėliavos. Po pamaldų šventoriuje buvo padėtas vainikas prie lietuvių kankinių kryžiaus pagerbti žuvusius karius, šaulius ir partizanus.

ad.

Kariuomenės šventė Toronte

Toronte, Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą rengė “Vlodo Pūtvio” šaulių kuopa, vadovaujama energingojo Stasio Jokubaičio. Minėjimas įvyko lapkričio 25 d., 7 val. vak., Toronto Lietuvių Namuose, didžiojoje salėje. Oficialioji dalis: atidarymas, vėliavų įnešimas, invokacija, sveikinimai, paskaita, tautos himnas ir vėliavų išnešimas. Meninė dalis — koncertas. Šią dalį atliko estų orkestras “Estonia”, diriguojamas muz. U. Kook, kuriam lietuviškų kariškų ir liaudies dainų pyne paruošė muz. A. Pralgus.

Kariuomenės šventės garbės svečiai: dr. Jonas Žmuidzinai, Lietuvos Generalinis konsulas Kanadai, kun. Petras Ažubalis, Lietuvos Kankinių parapijos klebonas, kun. dr. Pranas Gaida, “Tėviškės Žiburis” redaktorius, Tėv. Kornelijus Bučmys, OFM — Prisikėlimo parapijos atstovas, Brigita Paliulytė — KLB Toronto Apyl. V-bos vicepirm. ir sekretorė, Grybienė — Toronto “Šatrijos” skaučių tunto tuntininkė, A. Grinius — žurnalistas iš Detroito, J. Šarapnickas —

Savanoriai-kūrėjai Vl. Kazlauskas ir S. Banelis apdovanojami gėlėmis, kurias prisega Toronto “Vl. Pūtvio” kp. šaulės I. Pečiulienė ir M. Jokubaitienė. Nuotr. S. Dabkaus

Lietuvos Kar. Atkūrimo 60 m. sukakties minėjimą Toronte atidaro S. Jakubaitis. Scenoje "Estonia" orkestras, sav.-kūrėjų, ramovėnų ir skautų vėliavos. Nuotr. S. Dabkaus

"Ramovės" St. Catharines skyr. pirm., su vėliava, A. Šetikas — "P. Lukšio" šaulių kuopos pirm., su vėliava, Antanas Rinkūnas — pedagogas- visuomenininkas, Marijonas Šnapštys — paskaitininkas, dipl. teisininkas, Šaulių S-gos Garbės Teismo pirm., August Nommik — estų kariuomenės gen. štabo kapitonas, karo veteranų atstovas Kanadoje, Edmunds Ozols — latvių kariuomenės ir "Daugavas Vanagai" atstovas.

Lietuvos kūrėjus-savanorius atstavo, darbštūs, nepavargstantieji brangūs mums: Alfonsas Zubrys, Stasys Banelis, Vladas Kazlauskas, Jonas Dūda, Antanas Jakimavičius, Antanas Paciūnas ir Ljudas Vaštokas. Pagerbiant juos, išsiri-kiavusius prie vėliavos, šaulės prisegė visiems po gėlę.

Toronto "Vlado Pūtvio" šaulių kuopos pirm. St. Jokubaitis atidarė minėjimą.

Kun. Petriui Ažubaliui perskaičius pritaikytą minėjimui patriotišką invocaciją, žuvusiems tautos didvyriams kūrėjams-savanoriams, kariams ir partizanams pagerbti, estų orkestras pagrojo giesmę, "Marija, Marija". Tai buvo jautrus susikaupimo momentas, prisime-

nant sudėtas brangias kraujo aukas laisvę ginant.

Generalinis konsulas J. Žmuidzinas, kaip visada, nevalgindamas svečių, trumpai ir taikliai savo sveikinimus ir linkėjimus perdavė klausytojams. Konsulas minėdamas karius, savanorius-kūrėjus priminė ir 1944-54 metų partizanus, ir palygino juos su senovės graikų didvyriais.

Estų atstovas kpt. Nommik, savo sveikinime iškėlė Lietuvos kariuomenės narsumą, susipratimą ir jos reikšmę Lietuvos gyvenime.

Latvių atstovas Ozols siūlė lietuviams imtis šių dienų, naujos taktikos. Rengti triukšmingesnes demonstracijas. Daugiau reikštis viešose vietose, gatvėje, prie pavergėjo ambasadų ir konsulatų. Daryti spaudimą atsakingiems vyriausybės pareigūnams ir reikalauti pavergtai tautai laisvės. Kanados latviai šešiasdešimtmečio nepriklausomybės proga, lapkričio 18 d. buvo surengę demonstraciją prie Sovietų Sąjungos ambasadų Otavoje.

Dipl. teis. M. Šnapščio paskaita buvo labai aktuali ir kruopščiai paruošta.

Paskaitoje buvo iškeltos naujos idėjos ir siūlymai joms vykdyti. Tikiu, kad paskaita bus paskelbta atskirai spaudoje.

Po paskaitos oficialioji dalis buvo baigta sugiedojus tautos himną, pritariant estų "Estonia" orkestrui. Minėjime dalyvavo 8 organizacijų vėliavos. Mūsų skautai visada nepailstamai prisideda prie reikšmingesnių bendruomenės minėjimų. Pagarba skautams.

Meninę minėjimo programą atliko "Estonia" estų 30 asmenų orkestras. Orkestre dalyvauja ir keletas jaunų mergaičių. Šis orkestras susiformavo 1956 m. Estijoje buvę orkestrantai sudarė nedidelį muzikinį ansamblį, kuris greitai išaugo į pilną orkestrą. "Estonia" orkestras yra vienas iš didžiausių naujųjų ateivių orkestrų visoje Šiaurės Amerikoje. Su žymiais solistais ir choralis orkestras "Estonia" dalyvauja įvairiuose festivaliuose ir parengimuose. Orkestro dirigentas Uno Kook yra žymus estų muzikas. Potpuri "Trimitų Aidai", parašė ir instrumentavo muzikas A. Pralguskas-Pralgus. Jis Lietuvoje lankė konservatoriją, grojo ir vadovavo 8-to p.p.

dūdų orkestrui, vėliau grojo Lietuvos radiofono ir operos orkestre. Jis yra sukūręs — instrumentavęs keletą muzikos veikalų ir maršų.

Orkestras išpildė: Lietuva brangi, Gaudžia trimitai, Ei, Lietuvos kareivėliai, Geležinio vilko maršas ir daug kitų lietuviškų kūrinių.

Nusimanančiųjų apie muziką teigiami pasisakymai įrodo, kad "Estonia" orkestras puikiai išpildė vakaro programą. Atsilankę į minėjimą tautiečiai ir svečiai buvo labai patenkinti programa. Tai rengėjų nuopelnas. Parinktų lietuviškų dainų, kariškos, ilgesingos ir romantiškos melodijos, sujaudino klausytojus ir nuskraidino ne vieną į malonią jaunatvišką, laisvą praeitį. Pasibaigus koncertui, padėkos žodį rengėjams, garbės svečiams ir atsilankiusiems į minėjimą tautiečiams, tarė jauna Toronto LB apylinkės atstovė Brigita Paliulytė.

Įvykęs Toronte kariuomenės atkūrimo minėjimas buvo gerai paruoštas. Dalyvaujančių minėjime skaičius siekė iki 300. Teko girdėti nusiskundimų dėl mūsų kariškių, kurių, deja, minėjime labai mažai tesimatė, ypač buvusių kadro karininkų, nekalbant apie atsarginius — rezervą.

Išblaškyti po visą žemės rutulį, buvę kūrėjai-savanoriai, šauliai ir kariškiai su pasididžiavimu išsvermingai tęsia įkvėptas jiems tėvynėje tradicijas ir dirba laisvos Lietuvos gerovei. Liūdna tik, kad jų gretos su kiekvienais metais retėja, ypač savanorių. Jie dalyvauja kiekviename tautiniame minėjime, demonstracijose, leidžia knygas, žurnalą "Karys", remia finansiniai lietuviškas institucijas ir religines organizacijas. Be savanorių, šaulių ir kariškių, visa lietuviškoji išeivijos bendruomenė būtų daug mažiau naši, veiksminga ir kovinga.

Stepas Varanka

"Vytauto Didž." šaulių rinktinės aukos

Š.m. spalio 8 d. įvyko rinktinės valdybos posėdis. Posėdis buvo tikrai darbingas. Tame posėdyje valdyba nutarė įvairiems lietuviškiems reikalams, lietuviškai spaudai, mokykloms, televizijos, radijo programoms ir kaikiurioms liet. organizacijoms skirti stambesnę auką, sumoje 550 dolerių. Aukos buvo paskirstytos sekančiai: dienraščiui "Naujienos" — 50 dol., "Draugui" — 50 dol., "Laisvai Lietuvai" — 25 dol., "Sandarai" — 25 dol., žurn. "Lituanus" — 25 dol., A. Kairio "Po Damoklo Kardu" knygai išleisti anglų kalba — 25 dol., Radio "Margutis" — 50 dol., Radijo Sofija Barkus — 50 dol., Radio "Lietuvos Aidai" (K. Brazdžionytė) — 25 dol. "Donelaičio" lituanistinei mokyklai — 50 do.,

Brighton Parko lituanistinei mokyklai — 50 dol., BALFui — 50 dol., Lietuvių Fondui nežinomojo šaulio sąskaiton — 100 dol. Viso 550 dol.

Taip pat tame pačiame posėdyje, į rinktinės šaulių eiles buvo priimta 12 naujų narių.

Be to, rinktinės valdyba nutarė 1979 m. rugsėjo 15-16 d.d. surengti "Vytauto Didž." kuopos, dabar jau rinktinės 25 metų įkūrimo sukakties minėjimą.

A. Pleškys

Burės ir Varikliai

Tokiu pavadinimu pasirodė jūrų skautininko Broniaus Stundžios parašyta 266 psl. knyga, kurią prisiūsdamas, j.s. Stundžia tarp kitko man rašė: "Ją ruošdamas praleidau 10 metų..." Bet užtat knyga išėjo labai vertinga ir būtina mūsų jūrininkystės mylėtojams.

Knygos turiny: Sportiniai ir pramoginiai laivai, Buriavimas, Varikliai, Saugumas krante ir plaukiojant, Navigacija, Astronominė navigacija, Elektroninė navigacija, Potvyniai, atoslūgiai ir srovės laivyba, Papročiai, Oro atmainos, Slidinėjimas ant vandens, Valtys ant priekabų, Įvairūs leidiniai.

Knygos gale pridėtas trumpas, jūrininkystės reikalu, žodynėlis lietuviškai, angliškai, vokiškai ir ispaniškai, o taip pat ir tarptautinis vėliavų signalizacijos raištas su skaitmenų gairėmis.

Knygoje labai daug brėžinių, iliustracijų ir praktiškų žinių — patarimų.

Knyga — vadovėlis labai naudingas lietuviams buriuotojams, motorlaivių ir jūrininkystės mėgėjams ir įpatingai jūrų šaulių ir jūrų skautų padaliniams. Kaina 6 dol., kietais viršeliais 9 dol. Kny-

ga gaunama Kanadoje pas autorių: Br. Stundžia, 53 Yorkleigh Ave., Eston, Ont., M9P 1Y3, o JAV — jūrų skautų-čių vienetuose ir pas "Gen. Daukanto" jūrų šaulių kp. pirm. Ed. Vengianską, 3931 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632.

Stepas Paulauskas

Pietinės Floridos šaulių kuopa

Neseniai įsikūrusi Pietinės Floridos šaulių kuopa pradėjo savo kultūrinę veiklą. Lapkričio 19 d., Miami Lietuvių Klubo patalpose, kuopa suruošė Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą.

Atidarydamas minėjimą, kp. p-kas pabrėžė didelę Lietuvos kariuomenės reikšmę atstatant Lietuvos nepriklausomybę. Be kariuomenės nebūtų ir Lietuvos laisvės. P-ko pakviesta solistė A. Dambrauskaitė sugiedojo JAV himną. Šaulių kp. kultūrinių reikalų vadovė (LŠST garbės narė) pristatė Lietuvos kariuomenės savanorius: dr. K. Pautienį, K. Karvelį ir V. Sameną. Jiems buvo prisegtos gėlės. Taip pat pristatyta 101 metų mokytoja S. Mošinskienė, kuri daug nusipelnė atkuriant Lietuvos nepriklausomybę.

Šaulys inž. Varnas savo paskaitoje išryškino Lietuvos kariuomenės svarbą nepriklausomybės kovose ir karių heroiskumą. Š. K. Kodatienė paskaitė savo eileraštį skirtą Lietuvos savanoriams.

Meninę dalį atliko pianistė G. Liugminienė. Minėjime dalyvavo ir Amerikos veteranai, kurie buvo susėdę prie atskirų stalų. Po Lietuvos himno sekė vaišės, kurias paruošė klubo šeimininkės. Minėjime dalyvavo apie 250 žmonių.

Gruodžio 6 d., 1 val., Lietuvių Klube

Naujos šaulių kuopos nariai prie Miami Lietuvių Klubo

šauliai suruošė parengimą. Dr. K. Pautienis skaitė medicinišką paskaitą. Buvo priešpiečiai ir turtinga loterija.

Gruodžio 17 d. 2 val. Pompano Beach, šv. Danieliaus parapijos salėj, šauliai demonstravo filmus apie širdies ligas ir vėžį. Paaiškinimus davė dr. K. Pautienis. Saulės svečius vaišino kava ir saldumynais.

K. P.

“Dr. Vinco Kudirkos” šaulių kuopa Worcesteryje neteko veiklaus nario

1978 metų spalio 27 d., sunkios ligos išsvargintas, mirė š. Albinas Parulis. Šaulių Sąjungos nariu jis buvo jau nepriklausomaj Lietuvoj. Worcesteryje įsisteigus šaulių kuopai, abu su žmona Izabele tapo jos nariais. Už veiklą kuopoje ir visuomenėje, buvo apdovanotas Šaulių Žvaigždės medaliu. Buvo kuopos garbės šaulys.

Laidotuvių koplyčioje prie karsto abu vakarus stovėjo šaulių garbės sargyba. Atsisveikinimas su a.a. Albinu įvyko spalio 31 d., kurį pravedė kp. pirm. Vl. Gedmintas. Kuopos vardu jis tarė jautrų žodį ir išreiškė užuojautą žmonai š. Izabelei. Naujosios Anglijos šaulių rinktinės vardu kalbėjo pirm. A. Zenkus. Albinas priklausė ir dirbo dar ir kitose organizacijose. LB vardu atsisveikino Worcesterio apylinkės pirm. Vl. Židžiūnas, L.M.M. Ratelio vardu V. Roževičius, o Labdaringos Draugijos vardu K. Adomavičius. Kadangi jis priklausė šv. Kazimiero parapijos chorui, tad mišių metu giedojo choras ir solo — V. Roževičius. Nors buvo darbo diena, bet jį kapines palaidėjo ilga vilkstinė automobilių, nes buvo darbštus, draugiškas, tėvynę mylįs lietuvis.

Žurnalistą ir visuomenininką a.a. Vladą Selenį prisiminus

Po ilgos ir sunkios ligos, ankstyvą rugsėjo 20 d. rytą, atsiskyrė su šiuo pasauliu “St. Butkaus” š. kp. šaulys, buvęs energingas žurnalistas, “Draugo” korespondentas Vladas Selenis.

Vladas Selenis buvo gimęs 1913 m. balandžio 1 d. Maskvoje, Rusijoje. Grįžęs Lietuvon, gimnazijos mokslus ėjo Kretingos ir Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazijose. Buvo didelis sporto entuziastas. Žaidė futbolą ir krepšinį. Buvo baigęs Kūno Kultūros tautinių šokių instruktorių kursų ir su Lietuvos reprezentacine komanda 1938 m. dalyvavo Sakalų sąskrydyje Čekoslovakijoje ir šoko Prahoje Masaryko stadione.

Gyvendamas Lietuvoje buvo valstybės tarnautojas-valdininkas ir dirbo mokesčių inspekcijose: Vilkaviškyje, Šauliuose ir Kretingoje. 1941-44 m. buvo Kretingos apskr. pramonės įmonių direktorius. Vlado Selenio, antras po sporto mėgia-

mas darbas, buvo spauda. Jis, turėdamas 15 metų, įsijungė į spaudos darbą ir bendradarbiavo net keliuose laikraščiuose. Nuo 1930 m. tapo nuolatiniu “Lietuvos Aido” bendradarbiu Šiauliuose, o vėliau Kretingoje.

Gyvendamas Vokietijoje, 1946-48 metais Muenchene studijavo ekonomiką, o 1949 m. baigė Augsburgėje dantų technikos mokyklą. Rašė į laikraščius.

Atvykęs į Ameriką ir apsigyvenęs Detrote, kurį laiką buvo namų pardavimo agentas. Vertėsi prekyba — turėjo krautuvę. Pardavęs krautuvę, įsigijo motelį ir su žmona Brone sėkmingai jame dirbo. Prieš išeinant į pensiją, nusipirko prie Mančesterio miestelio, netoli Dainavos, žemės sklypą, pasistatė gražius namus ir pardavęs motelį, persikėlė į juos gyventi.

Gyvendamas Detrote, La Salle Extension universitete baigė atskaitomybės mokslą ir Mičigano universitete baigė biznio mokslus.

Buvo energingas visuomenininkas, šaulys ir žurnalistas. Atvykęs į Ameriką, pradžioje rašė į “Naujienas”, “Dirvą” ir nuo 1964 m. tapo nuolatinis “Draugo” bendradarbiu, kuriame labai nuosekliai aprašydavo Detroito lietuvių gyvenimą.

Vladas Selenis visuomeninėje veikloje yra buvęs: LŽS-gos Centro Valdybos išdininkas, LŽS-gos Detroito skyriaus pirmininkas, LB Detroito apylinkės pirmininkas, BALFo direktorių tarybos pirmininkas. Be šių organizacijų dar priklausė ramovėnams, “St. Butkaus” šaulių kuopai, Dariaus-Girėno klubui, Lietuvių Namų d-jai, SLA 352 kuopai ir kitoms organizacijoms.

Vlado Selenio kūnas buvo pašarvotas R.G. & G.R. Harris laidotuvių koplyčioje. Rugsėjo 22 d. susirinkusieji, tarp kurių buvo trys kunigai: Kazimieras Simaitis, Domininkas Lengvinas ir Viktoras Kriščiūnevičius, sukalbėjo rožinį ir tvarkiusi laidotuves, Jolanda Bauza Zaparackienė, pravedė atsisveikinimą. Atsisveikinime žodį tarė ir šeimai užuojautą pareiškė: Jolanda Zaparackienė, LŽS-gos Detroito skyriaus pirmininkas Stasys Garliauskas, LF VK p-kas, LB Detroito spylinkės valdybos narys ir PLB Kontrolės Komisijos pirmininkas Vytautas Kutkus, BALFo 76 skyriaus pirmininkė, Centro valdybos pirmininkė Marijos Rudienės ir savo vardu, Rožė Ražauskienė, savanorių, ramovėnų ir Klaipėdos Krašto vaduotojų vardu, Jonas Šepetys, Lietuvių Melodijų radijo valandėlės — vedėjas Algis Zaparackas, “St. Butkaus” šaulių kuopos pirmininkas Vincas Tamošiūnas. Tariant atsisveikinimo žodį Vincui Tamošiūnui, garbės sargyboje stovėjo: Juozas Augaitis

A.A. Vladas Selenis

ir Juozas Leščinskas. Vincas Tamošiūnas ir Petras Bliūdžius, buvusią prie karsto Lietuvos vėliavą, perdavė Vlado Selenio žmonai Bronei. Atsisveikinimas baigtas visiems sugiedant Lietuvos himną.

Rugsėjo 23 d. velionis buvo atlydėtas į Dievo Apvaizdos parapijos bažnyčią. Koncelebruotas mišias už velionio sielą atnašavo parapijos klebonas Viktoras Kriščiūnevičius, kun. Kazimieras Simaitis, kun. Domininkas Lengvinas ir kun. Alfonsas Babonas. Labai gražų ir jautrų žodį apie V. Selenio gyvenimą ir jo atliktus darbus pasakė kun. Viktoras Kriščiūnevičius. Mišių metu giedojo sol. Danutė Petronienė, vargonais grojo Vidas Neverauskas.

Po mišių, ilgos automobilių vilkstinės buvo nulydėtas į amžiną poilsio vietą, į šv. Kapines. Atskaičius kun. V. Kriščiūnevičiui, kun. K. Simaičiui ir kun. D. Lengvinui laidojimo maldas, žodį tarė buvęs LŽS-gos Detroito skyriaus vicepirmininkas dr. Kazys Karvelis. Po jo kalbos sugiedota Marija, Marija ir atsisveikinta su velioniu, visiems ant karsto uždėdant po raudoną rožę. Karsto nešėjai, pagal ją pareiškštą paskutinį norą, buvo: dr. Kazys Karvelis, Stasys Garliauskas, Pranas Turūta, Balys Gražulis, Antanas Grinius ir Alfonsas Nakas.

Pasiliko dideliame nuliūdime žmona Bronė, sūnus Robertas, brolis Liudas su šeima, gyv. Ann Arbor, Mich., 3 seserys: Jadvyga Baltuonienė su šeima gyv. Montrealyje, Kanadoje, Viktorija Gurcienienė su šeima gyv. Santa Monica, Kalifornijoje, Bronė Kaušienė su šeima, gyv. Kaune, Lietuvoje, kiti giminės, draugai ir pažįstami.

“Stasio Butkaus” šaulių kuopos valdyba reiškia užuojautą.

A. Grinius

— Laser (Light Amplification Stimulated by Emission of Radiation) spinduliai bandomi pritaikyti priešlėktuvinei apsaugai. Kelių šimtų kilovatų galingumo impulsas, galės suardyti lėktuvo konstrukcijos dalis didesniais atstume. Šis įrengimas tebėra bandymų stadijoje.

— Naujos amerikiečių strateginės raketos M-x, numatomos įrengti Minute-man šulinuose, ant motorizuotų platformų ir lėktuvuose. M-x raketos numatomos pastatyti dar šiais metais.

— Prancūzai pardavė egiptiečiams AMX-30 tankų, "Mirage" — F-1 naikintuvų, "Crotale" priešlėktuvinių raketų, helikopterių ir radaro įrengimų už kelis šimtus milijonų dolerių. Iš Saudi Arabijos egiptiečiai gavo 36 "Mirage" III naikintojus, kuriuos pirkto iš prancūzų 1973 metais, nes aprūpinimas rusų ginklais pasidarė nepatikimas, nors pastaruoju laiku buvo gauta keletas MiG-23 naikintuvų.

— Birželio mėn. pirmoje pusėje, amerikiečiai paleido žemės orbiton, 60 milijonų dolerių vertės, "Nimbus" satelitą, kurio kelias eina per žemės polių, apie 685 mylių aukštyje. "Nimbus" skirtas meteorologiniams tyrimams — stebėjimams. Skrisdamas poliarinėje orbitoje, perduos visos žemės paviršiaus informacijas du kartus paroje; tas įgalins meteorologus nustatyti oro pasikeitimus dviem savaitėm pirmyn, palyginamai dideliu tikslumu. "Nimbus" surinks meteorologinius duomenis iš vandenynuose plaukiojančių oro stebėjimo stočių, taip pat iš balionų, esančių 65,000 pėdų aukštyje ir perduos sekimo stotims žemėje. "Nimbus" yra apie 10 pėdų ilgio ir 5 pėdų pločio; panašus į plaštakę.

— Amerikiečiai planuoja pastatyti transportui skirtą lėktuvą, varomą atominė energija. Lėktuvas būtų du kartus didesnis už turimą C-5A. Lėktuvo kilimui ir nusileidimui būtų naudojamas normalus kuras, tik tiesiam skridimui būtų naudojama atominė energija.

— Rusai laiko didelius kiekius taktinių raketų SS-N5, tolinasos 700 mylių ir SS-CI tolinasos 200 mylių, rytinės Afrikos uostuose, Berberijoje ir Somalijoj. Minėtos raketos skirtos aprūpinti

povandeninius laivus, esančius Indijos vandenyne ir Persijos įlankos srityje. Tie laivai gali kontroliuoti išėjimus iš Persų įlankos, Sueso kanalo ir Raudonosios jūros. Atidarius Sueso kanalą, rusams būtų pagerintas kelias tarp Juodųjų jūrų ir Indijos vandenyno laivynų. Pastebėtina, kad amerikiečiai tebesvarsto, ar verta rengti bazę Diego Garcia saloje, esančioje Indijos vandenyne.

— Prie šiandieninės technologijos ginklavime, yra labai svarbu išvystyti, iki šiol neįprastą, puolimo greitį, kad atsiekus netikėtumą, kitaip sakant, "paleisti pirmą šūvį" anksčiau už priešą, perimant iniciatyvą, ir nemažinant greičio, intensyviai veikti iki pergalės. Pastaruoju laiku, didesnių valstybių kariuomenėse, pav. bataliono apmokyje, į kautynių veiksmus, kaip žvalgyimą, puolimą ar gynybą pereinama tiesiog iš žygio, galimai trumpesniu laiku puolant priešą ugnies taškus, ypatingai prieštankinius ginklus. Priešo gynyba, ugnivietės, atsparos punktai ir jų pajėgumo susekimas, atliekamas labai organizuotai, pagal aplinkybes, panaudojant aukštesnių skaidinių pagalbines priemones, kai nepakanka savų. Gynyboje — didesnių dalinių baruose, nustatymui priešą telkinių, naudojami žemės satelitai, kur negalima pasiekti oro žvalgybai. Paminėtina, kad ir labiausiai maskuota gynybos sistema paslėpti nuo priešą akių neįmanoma: radaras, laserio ir kitų elektroninių įrengimų pagalba lengvai surandama gyny-

bos sistemos apybraižas, rezervų išdėstymai. Šia proga pravartu pabrėžti judrios gynybos svarbą. Svarbu laiku pastebėti priešą persigrupavimus, kad nukreiptas puolimo smūgis būtų prasmingas, arba ginantis, laiku nukreipti reikiama kryptimi rezervus priešpuoliams. Žvalgyimo ir sekimo žinios turi būti patiektos laiku — pavėluotos yra klaidinančios ir turi neigiamos įtakos vado sprendimui.

Naudojant branduolinės energijos ginklus, motorizuotų dalinių vadai turi žinoti kada, kur ir kokio dydžio ginklai bus naudojami, kad puolimas būtų vykdomas atitinkamu laiku ir atitinkamoje vietoje, neįsivieliant į didelės koncentracijos radiaciją, taip pat siekti išvengti galimų priešą rezervų priešpuolių, arba užklupti priešą rezervus iš nelauktos pusės ir juos neutralizuoti. Frontinis puolimas, šiuo atveju neįprastai — pagrindu yra skubus ir lankstus manevras, pagal susidariusias aplinkybes ir vietovės sąlygas, reikalui esant apeinant nesunaikintus, ar dar pajėgius atsparos punktus, taip juos išjungiant iš gynybos sistemos.

Greito puolimo esmė ir yra laisvas manevras siekiant bendro tikslo, lankščiai pergrupuojant jėgas uždavinio apimtyje. Čia paminėtina, kad spartinė apsauga, siuntimas didesnių jėgų sparninėn apsaugon, silpnina pagrindinių jėgų galingumą, maži prieštankinės apsaugos ir paslankūs sekimo — žvalgyimo daliniai tam labiau tinka. Pajėgų sugrupavimas neprivalo varžyti išskyrimo reikiama dalinių kiekiu, reikalui ištikus, sparniniams veiksams. Betkokie nenumatyti kautynių pasikeitimai, neprivalo gaisinti puolimo eigos, laukiant nurodymų veikimui iš aukščiau. Reikia veikti neatidėliojant, pagal susidariusias aplinkybes, ir informuoti aukštesnę vadovybę.

Greito puolimo didesniai sėkmingumui, naudotini desantai ir helikopteriais kilnojami daliniai, su kuriais žemės daliniai turi sudaryti galimai greitesnį ryšį ir sąlytį.

Ilgemečiui Lietuvos Dalinių buv. Vyr. Ryšių Karininkui prie Vyr. JAV Karinės Būstinės Europoje, Heidelberge

dipl. inž. JONUI AUGUSTAČIUI

mirus, jo dukras prof. dr. Dainę ir Galindą, jų šeimas, giminaičius, jo mokslinės bei šakotos visuomeninės ir kultūrinės veiklos bendradarbius širdingai užjaučia ir kartu gedi

Jo pirmtakas minėtoji Būstinė
dipl. teis. Marijonas Šnapštys

Lietuviai karys ..... atkelta iš 23 psl. divizija, tai daugelis pateko į ją, o kiti į kitas armijas. Visi jaunuoliai komisaraiat siunčiami tyčia į tolimesnes Rusijos dalis: Kaukazą, Ukrainą ir Sibirą. Yra rusų sudaryta Pabaltijo karinė apygarda, kurion siunčiama daug mūsų vyrų ir čia atlieka karinę prievolę.

B.B.: O jei jaunuolis nenori atlikti karinės prievolės, kas tada jam gali būti; jis gi Lietuvos krašto pilietis?

V.L.: Atsisakymų negali būti. Lietuva jau "inkorporuota" į SSSR, tai įstatymai galioja visiems. Už nestojimą — 3-5 metai kalėjimo.

B.B.: Ar karinis paruošimas dabar vykdomas Lietuvos mokyklose ir universitetuose?

V.L.: Taip, karinis apmokymas vyksta nuo pat okupacijos pradžios. Dabar — nuo 8 klasės gimnazijose. Mokyklose išmokinami įvairių komandų lietuvių kalba, paskui jau vien rusų. Moksleiviai jau parengiami pirminio apmokymo eisenų ir kitų dalykų. Ir dabar vyksta į universitetų karo mokyklas, o kurie negali, vyksta į rusų armijas.

B.B.: Kaip lietuviai jaunuoliai jaučiasi, eidami savo tautos pavergėjams tarnauti ir gyvybes aukoti?

V.L. Jaunuoliai ir tėvai jaučia didelį nepasitenkinimą, kad juos siunčia į Rusiją, o nepalieka Lietuvos.

B.B.: Į kokias karines sritis daugiausia lietuvių patenka?

V.L.: Pirmiau vengdavo lietuvius ir latvius skirti aviacijon, dėl politinių priežasčių. Tiesa, tik po 10 metų okupacijos rusai nežidūrėjo jokių pataikavimų ir jaunuolius šaukia priverstinai atlikti prievolės.

B.B.: Kai grįžta iš karinės prievolės, ar jaunuoliai yra moraliskai ir fiziškai sveiki, kai įsipilietina į civilį gyvenimą?

V.L. Grįžę į Lietuvą, jei jie išeidami buvo dori ir supranta gyvenimą, tai lieka toki ir po 3-4 metų karinėje tarnyboje. Tačiau vis tiek esti ir žalos. Būnant kariams atskirtiems nuo savo krašto, tarp svetimų. Todėl yra ir tokių, kurie pripumpuoti rusiško šovinizmo, dvasios, tas jaučiama jų galvosenoj; negu prieš išeinant į karinę tarnybą. Nes jaunuoliams išplaukami smegenys, ypač kurie Lietuvos mažai kreipė dėmesio į patriotizmą, tie grįždavo prosovietiški.

B.B.: Ar dabar sovietų tarybinėje armijoje yra lietuvių karininkų, puskarininkų, nuolat tarnaujančių, kaip mes vadindavom — liktiniais?

V.L.: O taip, yra nemažai virštarnybinių, ypač daug jų buvo lietuvių divizijoje. Lietuvių galima sutikti kariniuose daliniuose visur, ne tik Rusijoje, bet

ir Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Bulgarijoje. Budapešte teko, ir dar neseniai, sutikti lietuvių karininkų. O kai ten buvo sukilimas, tai keleta jų buvo tyliai parvežti į Vilnių ir Rusų kapinėse palaidoti.

B.B.: Kai vyko Budapešto sukilimas, kas Jūs buvotė?

V.L.: Tuo metu buvau Vilniuje, aš tą faktą savo akimis mačiau. Vėliau moterys dažnai ateidavo prie kapo ir verkdamo. Išsikalbėjus su viena, jinai apverkė netekusi savo sūnaus.

B.B.: Ačiū, p. V. Liberti, tikiu, kad tamstos šios pareikštos mintys ir faktai mūsų visuomenei suteiks pilnesnį vaizdą apie gyvenimą pavergtame krašte.

Kariuomenės Atkūrimo Minėjimas Ročester, N. Y.

Šių metų lapkričio 26 d., Ročesterio ramovėnų skyrius šventė 60 metų Lietuvos kariuomenės atkūrimo sukaktį.

11 val. ryto, Šv. Jurgio parapijos bažnyčioje, šia proga buvo atlaikytos šv. mišios už žuvusius už laisvę karius, partizanus ir visus Lietuvos kankinius. Dalyvavo su vėliavomis ramovėnai, skautai ir ateitininkai. Klebonas, tėvas J. Vaškys pasakė pritaikytą šventei pamokslą.

3 val. p.p., salėje įvyko oficialus minėjimas. "Ramovės" pirmininkas Aleksas Beresnevičius tarė žodį ir tuo švente pradėjo. Savanoriai: Petras Drušėkis, Edvardas Petkevičius, Raimondas Liormonas ir Zigmas Arlauskas buvo pakviesti į garbės prezidiumą ir apdovanoti tautiniais ženkleliais. Buvo sugiedota Amerikos ir Lietuvos himnai. Toliau sekė profesoriaus dr. Antano Klimo paskaita apie Lietuvos kariuomenės reikšmę Lietuvai. Jis sulygino mūsų buvusius karius su dabartiniais lenkų kariais. Mat jis lankėsi Lenkijoje kaip Ročesterio Universiteto atstovas tarptautinėje lingvistų konferencijoje. Nors Lenkija ir ne savistovi valstybė, bet kariai priminė jam mūsų buvusių karių uniformas ir jų patriotinį nusiteikimą.

Po paskaitos, bendruomenės choras, vadovaujamas Jono Adomaičio, padainavo gražius, melodingus lietuviškus dainus. Chorui akomponavo jaunas muzikas Raymondas Obalis.

Pasibaigus programai, visi dalyviai buvo pavaišinti užkandžiais, kava, pyragaičiais ir vynu. Vaišes paruošė Danguolė Klimienė ir Agnė Beresnevičienė.

Dalyvė

Kariuomenės Šventei Klevelande praėjus

LKVS "Ramovės" Klevelando sk., kaip ir kasmet, lapkričio 18 d., Lietuvių Namų viršutinėje salėje, surengė Lietuvos kariuomenės atsikūrimo 60-ties metų minėjimą.

Sk. pirm. V. Stuoģis atidarė minėjimą minutės atsistojimu, pagerbiant žuvusius-mirusius Lietuvos karius, partizanus, šaulius ir kitus, kurie dėl tėvynės vienu ar kitoku būdu paaukojo savo gyvybes. Pristatė svečius: LKVS "Ramovė" CV-bą, šv. Jurgio parapijos 65 posto veteranus, svečius iš Pitsburgo, Lansing, Mičigano ir Kanados.

Birutiečių pirm. J. Budrienė, aistuojant ramovėnų sk. vicepirm. E. Pranckui, prisegė birutiečių ir "Žalgirio" šaulių kp. moterų sekcijos vadovės P. Mikulskienės paruoštas gėles, Lietuvos kariuomenės savanoriams-kūrėjams. Gaila, mūsų garbingųjų veikėjų eilės kasmet mažėja, vieni iškeliauja į amžinybę, kiti, ligos ar senatvės palaužti, nebegali į minėjimus atvykti. Skyriaus pirm. V. Stuoģis su birutiečių p-ke J. Budriene prisegė gėlių skyriaus garbės narei, p. I. Plechavičienei. Toliau p-kas pakvietė kalbėti "Ramovės" CV p-ką A. Jonaitį. Prelegentas trumpoj, bet gerai paruoštoj kalboj apibūdino Lietuvos kariuomenės atsikūrimą ir kariuomenės atliktus darbus. Meninę programą atliko Ramovėnų Vyrų choras, vadovaujamas kuz. J. Kazėno, akomponuojant pianistei G. Karsokienei.

Po programos sekė vaišės ir šokiai, grojant R. Strimaičio orkestrui, iki vėlyvos nakties. Atėjus laikui skirstytis, publika skirstėsi nenoriai.

Klevelando skyr. valdyba skyr. vardu širdingai dėkojo CV p-kui ir prelegentui A. Jonaičiui už pasakytą kalbą, meninės programos atlikėjams, Ramovėnų Vyrų choro dainininkams, muz. J. Kazėnui ir akompaniatoriui, pianistei G. Karsokienei. Nuoširdi padėka skyr. garbės narei I. Plechavičienei už dovanotas rožių valsių gėles, birutietėms, "Žalgirio" šaulių kp. moterų sekcijos vadovei O. Mikulskienei, savanoriams-kūrėjams, dovanų loterijai aukotojams: V. Degučiai, birutietėms, P. Vyšniauskui, Superior Savings bankui, Lietuvių Namų direktoriams — Lietuvių Klubui, Sidabrinii Žirklių grožio saliono savininkui, Parmos bankui, Parma floor covering co., Patrijai, ponams Venciams, p. Liutkui, "Ramovės" choristams ir šv. Jurgio parapijos 65 posto veteranams.

Didelė padėka šeimininkėms už paruošimą skanios vakarienės, p. Mainelienei ir p. Skirpstienei.

E. Pranckus

KLEVELANDO RAMOVĖNŲ VYRŲ CHORAS

Daina ir giesmė yra brangiausias mūsų tautos turtas. Didinga istorija, praeitis, tautos sunkios vergijos kančios, persekiojimai, gražiausios tautos tradicijos, papročiai, džiugesys, laimė, kovos dėl laisvės ir tikėjimo, visa tai atspindi mūsų neįkainojamuose deimantuose — dainoj ir giesmėj. Su jomis džiaugiamės didinga tėviškės praeitimi, alsuojame gražiausiais tėvynės laisvės prisiminimais, išgyvename jos dabartines kančias ir liūdesį, liūdime matydami nekaltai kankinamus mūsų brolius ir seses ir kiekvieną dieną su jomis siunčiame savo ilgesį ir meilę brangiai tėvynei Lietuvai. Ir kaip džiugu, kad šiandien dar vis nepalūžta dainininkų sparnai ir jie, kaip tie svajūnai ereliai, plaukdina mus visus po plačias erdves savo mielų dainų ir giesmių garsais, bei melodijomis.

Vienas iš tų pasišventėlių yra Klevelando Ramovėnų Vyrų choras, kuris šiais metais, 1978 m. spalio 21 d., atšventė savo 5-rių metų veiklos sukaktį. Tai nedidelis skaičiumi choras, tačiau dideliu pasiryžimu stengiasi kuo ilgiau deginti tą brangų dainos ir giesmės meilės žibintą, kad jis amžina savo šviesa, kuo ilgiau šviestų mūsų tautiečių širdyse ir žadintų neužgesančius tėvynės meilės jausmus ir prisirišimą brangiai Lietuvos žemei.

Ramovėnų Vyrų choras buvo įkurtas 1973 m. rugsėjo 12 d. Tais metais, kad iškilmingiau atšventus garbingą 55-rių metų kariuomenės sukaktį, Karių Veteranų Sąjungos Klevelando skyriaus pirmininkas A. Jonaitis, iškėlė mintį, sukurti iš buvusių karių ir jiems pritariančių vyrų chorą. Chorą organizuoti apsiėmė muz. Julius Kazėnas. Pagalbai ir bendron talkon buvo pakviesta akompaniatorė Genovaitė Karsokienė. Po poros mėnesių darbo, 21 vyras ir 3 jauni akordeonistai,

lapkričio 20 d. išėjo į sceną pirmajam koncertui. Senos karių dainos, galingai praskambėjo iš vyrų krūtinių. Visi susirinkusieji sutiko šį naują dainos vienetą su dideliu džiaugsmu. Nesigailėta komplimentų, linkėjimų ir pageidavimų, kad šis choras būtinau tęstų ir toliau savo darbą. "Ramovės" skyriui, pažadėjus savo paramą ir globą, vyrai, nors ir nelengvomis sąlygomis, tęsė savo pradėtą veiklą.

Per penkerius metus, choras dainavo 16-tos Vasario, spaudos atgavimo, baisiųjų birželio išvežimų ir tautos švenčių minėjimuose. Per svarbesnes tautines šventes, ar kitais ypatingais atvejais, giedodavo lietuvių parapijų bažnyčiose. Kiek sąlygos leido, choras aplankė ir kitas lietuvių kolonijas: St. Catharines, Hamiltoną, Ročesterį, Detroitą, Čikagą ir Baltimore. Važiuodamas į kitas kolonijas, choras važiuoja be jokio honoraro, nes žino, kad šiandien jau sunku, ypatingai senesnio amžiaus žmonėms, finansiniai atsilyginti, kurie, tačiau, yra visuomet išsiilgę savo mielos dainos garsų. Ta daina, kaip sielų ramintoja, sklisdama iš dainininkų lūpų, džiugina jų širdis, šluosto ilgesio ašaras ir budina visus, kad savo meile ir prisirišimu, niekad nepamirštų savo brangios tėviškės.

Per penkerius metus choras turėjo 50 pasirodymų: 21 viešą koncertą ir 29 bažnytinius. Šiuo metu chorą sudaro 23 asmenys. Repertuare turima 52 dainos ir 12 giesmių. Choro veiklą nuolatos remia vietos karių veteranų "Ramovės" skyrius ir privatūs rėmėjai: p. Nagevičienė, Astrauskas, Tarutis Gaižutis, Raulinaitis, Smelstorius, Karalius, E. Stempuzienė, Baldauskai, Knistautai ir P. Tamulionis. Repeticijoms kambarį duoda veltui, veiklusis parapijos klebonas G. Kijauskas. Chorui, nuo pat įsteigimo iki šių dienų, vadovauja muz. J. Kazėnas, akomponuoja ir padeda repeticijose Genovaitė Karsokienė, administruoja pirmininkas A. Liutkus.

A. L.

P.L.P. Karo Mokyklos bendrakursiui

A.A. DR. BRONIUI RADZIVANUI

mirus, jo žmoną Apoloniją, sūnų su šeima, giminaičius, profesinius ir visuomeninių barų bendradarbius, širdingai užjaučia ir kartu liūdi

Marijonas, Nijolė, Vytė ir Rata Šnapščiai

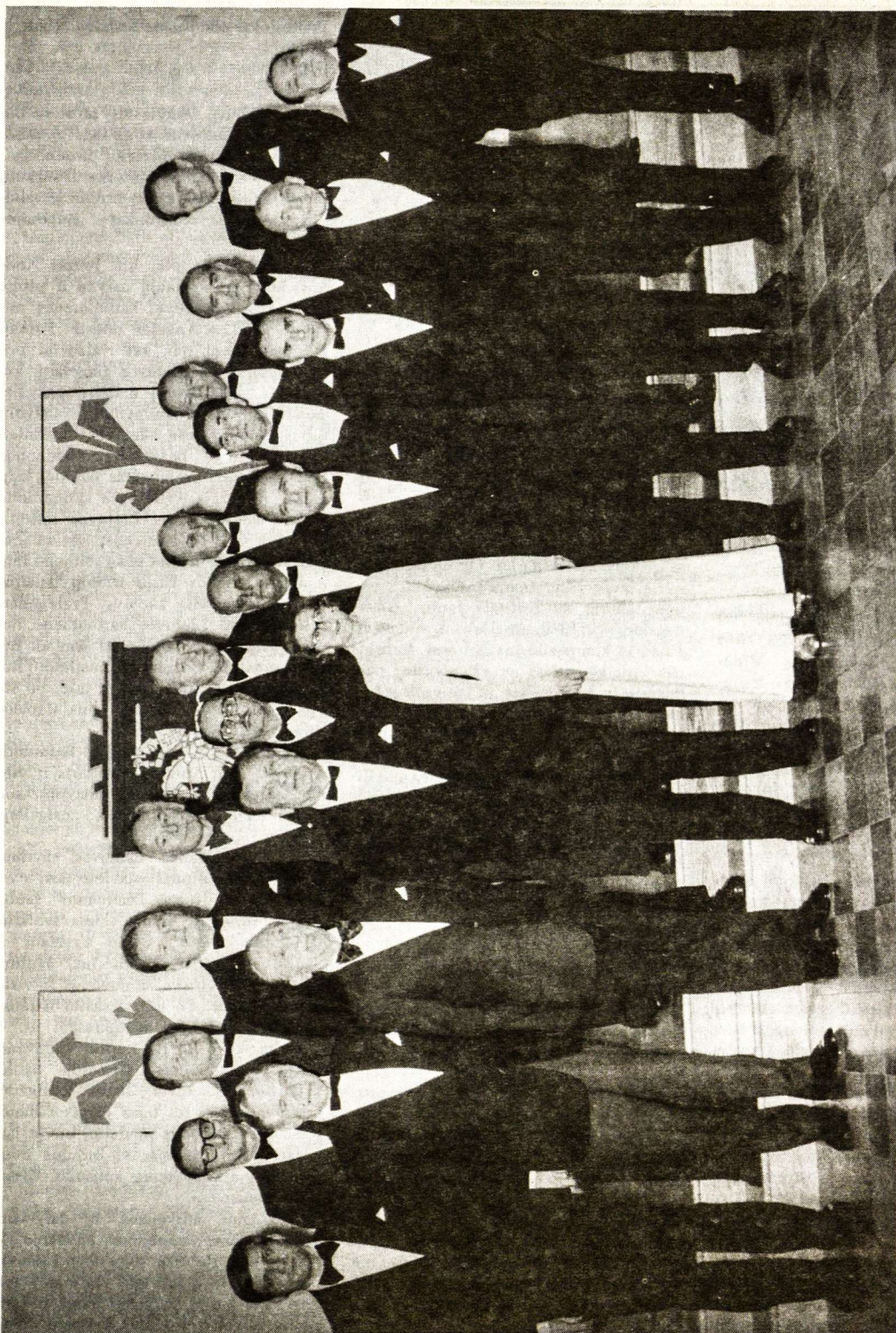
Dailininkui

A.A. JUOZUI PAUTIENIUI

mirus, jo žmoną Stasę, dukrą Teresę, seserį Zuzaną, brolių dr. Kazį, gimines, artimuosius ir bendradarbius širdingai užjaučia ir kartu liūdi

Marijonas, Nijolė, Vytė ir Rata Šnapščiai

Klevelando Ramovėnų Vyrų Choras

Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo sukakties minėjimas prie Ramiojo Vandenyne

Lietuvos kariuomenės atkūrimo 60 metų sukakties minėjimas įvyko 1978 m. lapkričio 19 d., sekmadienį. Minėjimą suruošė ramovėnai, šauliai ir birutietės šia tvarka: 10:45 val. ryto — vėliavų pakėlimas parapijos kieme; 10:30 val. šv. mišios Šv. Kazimiero bažnyčioje. Su vėliavomis dalyvavo ramovėnai, šauliai ir ateitininkai. Aukas rinko š. Sof. Vizgirdienė, birutietė Gasparonienė, š. r. Ant. Pinkus, š. St. Paškauskas ir J. Venckus.

Prie mišias bažnyčioje specialią kalbą pasakė prel. Jonas Kučingis. Jo kalba buvo ilga, tačiau ryški. Prel. Kučingis nušvietė Lietuvos partizanų ir karių kovas dėl Lietuvos laisvės, paryškino, kad šalies jaunimas ėmėsi ginklo atkovoti laisvę 1918-1920 metais. Po Nepriklausomybės atgavimo, džiaugėsi Lietuvos žmonės išsivadavę iš caro priespaudos ir numetę vergijos pančius, kurie slėgė šalį virš 100 metų. Lietuva atsikūrė ir pradėjo naują gyvenimą. Bet ne ilgai džiaugėmės Lietuvos laisvę. Pavergė tautą Rusijos raudonoji armija, nekaltus žmones NKVD areštavo ir ištrėmė mirčiai į Sibirą. Tik dalis pasitraukė, su ašaromis, į Vakarus nuo raudonojo siaubo. Jie šiandien kovoja prieš Lietuvos okupantą. Baigdamas savo kalbą, prel. J. Kučingis pabrėžė: "Negausi laisvės be kraujo ir kovos. Todėl, mieli broliai ir sesės, ruoškimės šiam žygiui, kad Dievas palaimintų mūsų kovos darbus ir atgautume Lietuvai laisvę".

Šv. Mišias atnašavo ir pamokslą pasakė kun. dr. Algirdas Olšauskas. Bažnyčia buvo pilna žmonių. Giedojo parapijos choras su solistais Janina Čekanauskiene ir Rimtautu Dabšiu, vadovavo žinomas kompozitorius Bronius Budrūnas. Atlaikė mišias ne už žuvusius partizanus ir karius, bet už privačios šeimos gimines. Gaila, kad rengėjai nepasirūpino, kad būtų atnašaujamos mišios už Lietuvos Laisvės kovose žuvusius.

12:30 val. įvyko akademinis minėjimas Šv. Kazimiero parapijos didžiojoje salėje. Minėjimą pravedė "Ramovės" skyriaus pirm. ltn. Vladas Šimoliūnas. Pirmiausia, jis paprašė įnešti vėliavas į salę. Vėliavoms vadovavo š. kp. vicepirm. Justinas Naujokas. Sol. Antanas Polikaitis sugiedojo Amerikos himną. Po to, atsistojimu buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę. "Ramovės" skyr. pirm. Vl. Šimoliūnas pasveikino savanorius-kūrėjus, Vyčio Kryžiaus kavaliarius, konsulą Vyt. Čekanauską, organizacijų atstovus ir minėjime dalyvavusius losangeliečius. Toliau sekė savanorių-kūrėjų pagerbimas. Pagerbti: plk. ltn. Juozas Andrius, plk. ltn. Bronius Basiulis, plk. Tomas Sereika, plk. Jonas Andrašius, mjr. Petras Starevičius, mjr. Jonas Puikūnas, kpt. Gregoris Radvenis, virš. Vladas Bajalis, grand. Jonas Čekanauskas ir eil. Mykolas Barauskas. Lietuvos gen. garbės konsulas Vytautas Čekanauskas prisegė savanoriams, tos šventės progai išleistus, specialius ženklus su tautinės vėliavos spalvomis ir įrašu: 1918-1978 — LIETUVA — 60 — Nepriklausomos Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo Sukaktis.

Paskaitininkas plk. Juozas Andrius. Nuotr. J. Kanto

Po to, buvo pakviestas tarti sveikinimo žodį Lietuvos kon. inž. Vytautas Čekanauskas ir organizacijų pirmininkai: ALTos — Antanas Mažeika ir skautų vardu, Šaulių Žvaigždės ordino kavaliarius, vyr. skautininkas Eugenijus Vilkas.

Paskaitą skaitė plk. ltn. Juozas Andrius, kuris įnešė naujų dalykų ir pirmą kartą, kiek yra buvę, kariuomenės minėjimuose Los Angeles mieste. Paskaita buvo įdomi tuo, kad vaizdžiai pristatė nubraižytą Lietuvos žemėlapi, kuris buvo padalintas į 6 dalis, pažymėdamas miestus ir kaimyninių valstybių rubežius. Kai kurie Lietuvos didesnieji miestai buvo pažymėti raudonomis žvaigždutėmis. Prelegentas parodė, kaip raudonoji armija įvedė savo kariuomenę ir kur išdėstė bazes Lietuvos teritorijoje 1940 ir 1941 metais, vėliau dar papildė įvesdami apie pusę milijono raudonosios armijos karių ir taip palaipsniui okupavo visą Lietuvą. Prelegentas priminė, kad Lietuvos kariuomenė norėjo pasipriešinti raudonajai armijai. Bet karo vadai ir vyriausybė nusileido Rusijos duotam ultimatumui ir taip, be šūvio, kapituliavo. (Paskaita bus išspausdinta KARYJE. Red.).

Meninę dalį atliko: pianistė Raimunda Apeikytė, sol. Antanas Pavasaris ir viešnia, atvykusi iš rytinių valstybių, sol. Armonienė. Jiems publika nesigailėjo plojimų.

Po meninės dalies "Ramovės" skyriaus pirm. Vl. Šimoliūnas pakvietė tarti sveikinimo žodį "Juozo Daumanto" šaulių kuopos pirm. K. Karužą, kuris sveikino savanorius-kūrėjus, Vyčio Kryžiaus ir Šaulių Žvaigždės kavaliarius, šaulius, šaules, birutininkes, ramovėnus ir visus losangeliečius. Po to, perskaitė ištrauką iš Šaulių Sąjungos aplinkraščio nr. 1, 1978 m. kovo 15 d., kuriuo apdovanojamas už nuopelnus literatūroje, Šaulių Sąjungai ir Lietuvai, Šaulių Žvaigždės ordinu, šauly, rašytojas Jurgis Gliauda ir Šaulių Žvaigždės medaliu, buvęs jaunimo būrio įsteigėjas š. Bronius Stančikas. Žyminius įteikė konsulas Vytautas Čekanauskas.

Programos atlikėjams ir dalyviams akademiniam minėjime padėjo V. Šimoliūnas. Publika sugiedojo Lietuvos himną. Svečius pakvietė vaišėms į apatinę salę, kurias paruošė šaules ir birutininkės. Vaišės buvo su šampanu ir nemokamai. Dalyvavo virš 200 žmonių.

Kazys Karuža

Grauz Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas Bostone

Iki šiol tradicinį Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą Bostone kasmet suruošdavo LKV Sąjungos "Ramovės" Bostono skyrius. Šiemet, ramovėnams pasiūlius, šį renginį suorganizavo Naujosios Anglijos lietuviai šauliai-ės. Vyriausioju rengėju buvo "Jono Vanagaičio" šaulių kuopa, vadovaujama inž. Juozo Stašaičio.

Minėjimas 1978 m. lapkričio 19 dieną buvo pradėtas rytmetį Šv. Petro lietuvių parapijos bažnyčioje So. Bostone. Čia šv. mišias atnašavo ir pamokslą, pritaikytą žuvusiems dėl Lietuvos laisvės, pasakė N. Anglijos šaulių rinktinės kapelionas tėv. Rafaelis Šakalys, OFM. Bostono lietuvių organizacijos bažnyčioje dalyvavo su savo vėliavomis.

Pagrindinė Lietuvos kariuomenės 60 metų sukaktuvinė minėjimo dalis buvo atlikta So. Bostono Amerikos Piliesių Lietuvių D-jos namo III-jo aukšto erdvoje salėje. Čia tos šventės rengėjai pateikė gražių naujovių, ypač scenos išpuošime: jos galinėje sienoje nuo lubų iki grindų buvo ištiesta didžiulė Lietuvos Trispalvė; jos viduryje — Lietuvos vytiš, iš abiejų pusių papuošta Šaulių Sąjungos ir LKV S-gos "Ramovė" žymenimis. Prieš vėliavą — aukštokas aukuras, apdengtas lietuviškų raštų audiniu ir jo viduryje lietuviška juosta. Ant aukuro, vazoje, raudonų gėlių puokštė — žvakė. O aukuro papėdėje — didelė baltų kizantemų puokštė.

Žiūrovų salėje taip pat naujiena: vietoje įprastinių kėdžių eilių — baltomis staldengtėmis apdengti stalai, papuošti gėlių puokštėmis. Prieš iškilmių pradžią ir jų eigoje, tarytum kokioje šaulių stovykloje, daug šauliška, tamsiai melsvos spalvos uniforma pasipuošusių vyrų ir moterų. Jų tarpe ir gausus skaičius lietuvių, dvinčių tautinius drabužius.

Minėjimas pradėtas tik kelių minučių pavėlavimu (ir tai ne dėl rengėjų kaltės), tuo sulaužant gėdingą "lietuviško punktualumo" įprotį — nuolatinį ir ilgą uždelsimą pradėti renginį skelbtu laiku.

Minėjimą pradėjo "Jono Vanagaičio" šaulių kuopos vadas inž. Juozas Stašaitis, pasveikindamas Lietuvos savanorius-kūrėjus ir visus į iškilmes gausiai susirinkusius.

Įnešus Lietuvos, Amerikos ir lietuviškų organizacijų vėliavas ir jas scenoje sustačius, iškilmių vadovas inž. J. Stašaitis pakvietė į sceną, vyriausią amžiumi, Bostono savanorių-kūrėjų lietuvių skyriaus pirmininką Povilą Arturą Janavičių uždegti ant aukuro esančią, skirtą prisiminti lietuvius karius ir partizanus, žuvusius dėl Lietuvos lais-

vės, žvakutę. Po to, N. Anglijos šaulių rinktinės kapelionas tėv. R. Šakalys, OFM, sukalbėjo atitinkamą maldą. Kompozitoriui Julijui Gaideliui akomponuojant, buvo sugiedoti Amerikos ir Lietuvos himnai. Tešdamas iškilmių programą, inž. J. Stašaitis jautriu žodžiu pasveikino iškilmėse esančius Lietuvos kūrėjus-savanorius, kviesdamas visus lietuvius juos gerbti ir mylėti. Jų pagerbimui minėjimo dalyviai atsistojo ir, lietuviškos vienybės ženklan rankomis susiėmę, sugiedojo maldą "Marija, Marija".

Iškilmėse buvę Lietuvos savanoriai alfabetine tvarka buvo iškviesti į sceną, kur kiekvienam, tautiniais drabužiais pasipuošusios lietuviškos prisegė po baltą gėlę. Tie pagerbtieji buvo: Antanas Bartašiūnas, Stasys Griezė-Jurgelevičius, Povilas Arturas Janavičius, Silvestras Kontautas, "J. Vanagaičio" šaulių kuopos garbės nariai Kazys Merkis ir Juozas Liutkonis, Vyčio Kryžiaus kavalierius dr. Julius Jakulis, R.I. valstijoje gyvenantis dr. Kriaučiūnas ir Kazimieras Prapuolenis. Čia pat už lietuvišką ir šaulišką veiklą Šaulių Žvaigždė buvo apdovanoti: Julija Grauslytė-Emerson, Povilas Tyla ir Stasys Augonis. Jiems žymenius prisegė N. Anglijos šaulių rinktinės vadas Algirdas Zenkus.

Jis pasakė ir pagrindinę kalbą, kurioje priminė kariuomenės svarbą tautos išsilaikyme ir būtiną reikalą mažesnės tautos susiburti į didesnius federacinius vienetus, norint atsispirti agresyvių kaimynų piktoms užmačioms. Kėlė mintį, kad besilankantieji dabartinėje Lietuvoje vežtų ten ne vien daiktines dovanas, bet ir lietuvišką pasitikėjimą bei laisvės viltį keliančio peno. Baigdamas ragino išsivijus jaunąją kartą ruošti ir kariškai, kad momentui atėjus, ji galėtų dalyvauti Lietuvos vadavime.

Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą susirinkusius sveikino Amerikos Legiono "St. Dariaus" posto vėliavnešys ir Bostono ramovėnų skyriaus narys Juozas Trepenskas, Bostono ramovėnų skyriaus vice-pirmininkas mjr. Kazys Šimėnas, o savanorių vardu padėkos žodį tarė St. Griezė-Jurgelevičius.

Padėkojęs sveikinusiems, inž. Juozas Stašaitis pakvietė buvusią Sibiro kankinę Eleną Jucitę užgesinti ant aukuro degančią žvakutę. Tuo oficialioji minėjimo dalis buvo užbaigta.

Meninę programą atliko Brocktono lietuvių šv. Kazimiero parapijos mišrus choras, vadovaujamas kompozitoriaus Juliano Gaidelio ir Ivaškų vedamas Bostono tautinių šokių sambūris.

Pirmoje dalyje choras sugiedojo "Skaisčiausioji Marija" ir keturias dai-

nas' o antroje dalyje klausytojai gėrėjos lietuviškomis — "Augau pas tėvelį", "Pasėjau dobilą", "Kurteliai sulėjo" ir "Lietuva, mano žemė" — dainomis. Dainų programą pajavairino choristas Kaminskas, padėklamuodamas poeto Bernardo Brazdžionio eilėraščių. Choriui dirigavo pats jo vedėjas J. Gaidelis, o akomponavo jauna pianistė Vida Bederytė.

Ivaškų vedamo Bostono tautinių šokių sambūrio šešios šokėjų poros, trenksmingu tempu ir menine išraiška, parodė lietuviškų šokių — "Gyvataro", "Našlino Jonkelio" ir "Landytinio" grožį. Kiekvieno šokio reiškiama mintį trumpu žodžiu pateikė vyriausioji sambūrio vadovė Ona Ivaškienė, o akordeonu šokiams grojo Edv. Meilus.

Po programos atsilankiusieji vaišinosi šaulių ir ramovėnų ponių suaukotais ir jų pagamintais įvairiausiais skanėstais, ir šoko geros muzikos lydimi. Daugelis laimėjo vertingų dovanų loterijoje, kurią, kaip ir visą minėjimo programą, labai sumaniai pravedė "Jono Vanagaičio" šaulių kuopos vadas inž. Juozas Stašaitis.

Minėjimas buvo įvairus, gerai organizuotas, neišstėtas, užtat nenuobodus. Publikos buvo pilna salė.

J. Jašinskas

Kariuomenės atkūrimo minėjimas ir koncertas Omahoje

Omahos ramovėnai 60 metų sukaktuvinį Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimą sujungė su menine, platesnio masto, programa. Buvo atsikviesta iš Čikagos dvi solistės: Genovaitė Mažeikienė ir Margarita Momkienė, kartu su muziku Aloyzu Jurgučiu.

1978 m. lapkričio 18 d., 6 val. vakaro, parapijos salėje prasidėjo minėjimas, kurį atidarė skyr. p-kas Algis Antanėlis. Buvo įneštos JAV ir Lietuvos vėliavos. Invokaciją sukalbėjo klebonas kun. P. Žarkauskas. Paskaitai kalbėtoju buvo pakviestas kpt. Juozas Sakalas, kuris trumpai, bet labai koncentruotai perbėgo per po I Pasaulinio karo visų trijų Baltijos tautų — estų, latvių ir lietuvių, kovų epizodus, daugiausia apsisistodamas prie tėvynės Lietuvos kūrimosi. Paskaita buvo turininga ir pilnai žinančio apie mūsų Lietuvos atstatymo laikotarpio faktus. Dar turiu pažymėti, kad dabartiniu metu Omahoje J. Sakalas yra vienas iš geresniųjų paskaitininkų. Paskaitą užbaigus buvo sugiedotas Lietuvos himnas ir iš salės išneštos vėliavos. Po trumpos pertraukos prasidėjo koncertinė dalis.

Abi solistės dainavo duetu ir solo ir išpildė eilę lietuviškų ir tarptautinių dai-

Paskaitininkas kpt. Juozas Sakalas. Nuotr. Teresės Gaidelis

nų ir arijų. Publika tiek buvo sužavėta sudainuotom dainom, kad net du kartu iššaukė bisui. Solistėms skomponavo muzikas Aloyzas Jurgutis, jis tarė ir padėkos žodį Omahos lietuviams už visokeriopą jam pagalbą dėl išleidimo iš okupuotos Lietuvos jo žmonos ir dukrelės.

Skyr. p-kas A. Antanėlis nuoširdžiai padėkojo solistėm ir akompaniatoriui už išpildymą taip gražios programos. Negaliu daryti sprendimų apie dainų ir muzikos išpildymą, bet kiek teko girdėti ir pačiam klausytis, tai šį kartą, su visu iškilmingumu ir laisvumu balso skambesyje pasireiškė solistė G. Mažeikienė, žinoma, neatsilikant ir M. Momkienė. Muzikas A. Jurgutis yra dovana išėivijai — nes tokio masto muzikų neperdaugiausiai turime. Po to, sekė šokiai, grojant plokštelių muzikai, kurias parūpino ramovėnas Antanas Pacevičius. Jis dažniausiai be atlyginimo tą atlieka, todėl jam priklauso visų narių padėka.

Veikė baras — šalti ir šilti užkandžiai. Maisto pagaminimą atliko trys valdybos pareigūnų ponios: L. Antanėlienė, V. Kazlauskienė ir O. Kovienė, joms talkininkavo M. Radžiūnienė, V. Jaudėgienė ir O. Kartanienė. Maistas buvo pagamintas skaniai.

Salės sceną dekoravo V. Gaidelis, o prie salės papuošimo prisidėjo tautinių

šokių mokytoja, Gražina Reškevičienė, jai taip pat priklauso visų ramovėnų padėka.

Visus ramovėnus, kurie prisidėjo prie minėjimo ir koncerto savo pagalba, neįvardinsiu, nes, iš dalies, tai ir yra visų mūsų pareiga valdybai pagelbėti.

Už žuvusius karius buvo užprašytos mišios parapijos bažnyčioje. Omahos ramovėnai, dėka veiklios valdybos, surengė platesnio masto koncertą. Linkiu ir ateityje krutėti kiek galint, kad "Ramovės" skyrius egzistuočiau.

Kapsas

Iškilmingas Lietuvos Kariuomenės minėjimas Detroite

Kaip ir kasmet, lapkričio 19 d. Detroite ramovėnai, birutietės, "Stasio Butkaus" ir "Švyturio" jūrų šaulių kuopa Detroito Lietuvių Namuose suruošė iškilmingą Lietuvos kariuomenės atkūrimo 60-tųjų metų minėjimą. Šiemet minėjimo pagrindinė našta teko "Švyturio" jūrų šaulių kuopai.

Iškilmingos šv. Mišios už žuvusius karius, savanorius kūrėjus, šaulius ir partizanus, buvo atnašaujamos šv. Antano bažnyčioje. Vėliavas: lietuviškąją Trispalvę, JAV, savanorių kūrėjų, "St. Butkaus" šaulių kp., "Švyturio" šaulių kp., Dariaus Girėno Klubo ir Baltijos tunto skautų, įvedė "Švyturio" kp. p-kas Alf. Šukys. Iškilmingas mišias atnašavo ir šventei pritaikytą pamokslą pasakė klebonas kun. K. Simaitis. Mišios baigtos giesme "Apsaugok, Aukščiausias".

Iškilmingą minėjimą Lietuvos Namuose pradėjo Alf. Šukys. Jis apibūdino kariuomenės reikšmę. Lietuviškų spalvų rožėmis buvo papuošti savanoriai-kūrėjai ir Klaipėdos krašto vaduotojai: T. Čiunka, K. Daugvydas, dr. V. Misiulis, St. Šimoliūnas, K. Špakauskas, B. Tatarūnas, J. Augaitis, P. Bliūdžius, ir V. Tamošiūnas.

Savo puikiai paruoštoj, gražiai perduotoj paskaitoj "Vlado Pūtvio" kp. Toronte p-kas Stasys Jokubaitis pabėrė daug gražių patriotinių minčių. Paskaita buvo neilga, niekam neprailgo jos klausyti. Paskaitą pajavairino du eilėraščiai, kuriuos padeklamavo Aldona Dargytė-Biškevičienė ir A. Jucienė.

Kadangi neseniai pasirodė monografija apie gen. Plechavičių, istorikas, "St. Butkaus" kp. šaulius Jonas Švoba nušvietė Plechavičiaus asmenį, jo kovas, ir paragino tą vertingą knygą, kurią salėje platino generolo Plechavičiaus sesuo Pranė Balandienė, įsigyti.

Meninėje dalyje pirmą kartą Detroite pasirodė Toronto moterų sekstetas "Antroji Jaunystė", kurioms vadovauja ir jas pianinu palydi gabus muzikas

Jonas Govėdas. Žiūrint į dainininkes A. Siminkevičienę, A. Jankaitienę, A. Jucienę, A. Skilandžiūnienę, L. Mačionienę ir A. Biškevičienę, ir klausant jų dainų, piršosi mintis, kad antroji jaunystė gražesnė už pirmąją, nes nebėra brenimo skausmų ir gyvenimas dar toks gražus. Visos jų padainuotos dainos nu-skambėjo jausmingai ir klausytojai, dainininkėms ir jų talentingajam vadovui, nepagalėjo karštų katūčių. Muz. Govėdas ne tik iškilus muzikas, bet taip pat puikus akompaniatorius. Aišku, prie gražaus skambesio prisidėjo ir puiki Lietuvių Namų salės akustika.

Po minėjimo, kitoj salėj, visus svečius, kava ir įvairiais keptais skanėstais, vaišino birutietės, vadovaujamos K. Daugvydienės, "St. Butkaus" šaulės, vadovaujamos A. Poderienės ir "Švyturio" j.š. kp. šaulės, vadovaujamos A. Šukienės. Prie stalų susėdė svečiai dalinosi įspūdžiais. Daugelis apgailestavo, kad nebuvo nei vieno iš LB valdybos, tiesa, dalis jų buvo išvykę į Vašingtoną, į prezidento žmonos Rosalynn Carter suruoštą lietuviams priėmimą, bet buvo likusių ir Detroite. Juk tai buvo neeilinis, bet 60 metų kariuomenės atkūrimo minėjimas, diena buvo graži, keliai puikūs, laikas patogus, visi galėjo suspėti. Kaip jautėsi dar mūsų tarpe esantieji savanoriai-kūrėjai, kurie su tokiu entuziazmuėjo tėvynės ginti, kai jų šventę nepasirodo tie, kurie tų savanorių aukos dėka augo jau nepriklausomoj Lietuvoj. Bet svečių šventę tikrai nemaža buvo, nors, aišku, turint omeny kiek daug Detroite ir apylinkėse lietuvių gyvena, galėjo būti dešimteriopai daugiau.

A.A. SAVANORIS-KURĖJAS VINCAS ALKEVIČIUS

Vinco tėvai, Jonas ir Ona Alkevičiai, buvo pasiturintys ūkininkai ir išaugino gausią šeimą: 4 sūnus ir 4 dukras, kurie dabartiniu laiku ne visi yra gyvųjų tarpe. Amžinos atminties savanoris-kūrėjas Vincas išvydo šį pasaulį 1900 m. rugpjūčio 20 d.

Išgirdęs Lietuvos šauksmą stoti savanoriu ir ginti savo tėvų žemę, su keliais draugais iš jų apylinkės, Majausku ir Bogušausku, aštuoniolikmetis Vincas 1918 metais jau buvo gynėjų eilėse 2-ram pėstininkų pulke. Dalyvavo bolševikų, bermontininkų ir lenkų frontuose. Kad ir jaunas buvo, bet sumaniai pildė duotus uždavinius. Jam pasiūlė stoti į mokomąją kuopą, kurios buveinė buvo toliau užfrontėje. Nesutiko, nes nenorėjo palikti savo kovos draugų, kurie kartais ir nelygioj kovoj kojo su gausesniu priešu.

Laimė jį lydėjo bolševikų, bermonti-

ninkų frontuose, bet su lenkais bekovodamas pateko į nelaisvę, kurioje išbuvo iki pasikeičiant belaisviais. Nelaisvės prisiminimas buvo skaudus ir žiaurus. Jis buvo laikomas Galicijoje, moraliai ir fiziniai skriaudžiamas. Nors neperilgiausiai buvo nelaisvėje, bet daug jo draugų iš bado atsiskyrė su šiuo pasauliu, o keli paleistieji išbadėję, neatsargiai stipriau užvalgę, mirė savojoj žemėje. Išbadėję ir pavargę, per Lankiją jie turėjo daryti "žygį" po 21 km. per dieną. Draugai gelbėdavo, nors patys vos kijas pavilkdami. Ne vienas belaisvis, perėjęs rubežių, skiriantį laikinai Lietuvą nuo Lenkijos, atsiklaupę bučiavo savo gimtąją žemę, su ašaromis akyse džiaugėsi, kad pasibaigė jų kančios ir niekinotojų pasiliko nepasiekiami.

Apžiūrėję lignonius ir išbadėjusius karius, lietuviai daktarai paliko dar kurį laiką ligininēse ir tik tai tada paleido atostogų sveikatai pataisyti, o po jų į savo dalinius.

Atlikęs kariuomenėje tarnybą, Vincas grįžo namo, perėmė iš tėvų nemažą ūkį ir 1928 m. vasario 12 d. vedė Mariją Lukoševičiūtę. Susilaukė sūnaus Kazimiero ir dukros Uršulės. Manė, kad jau bus laimingas ir galės savo gyvenimą tvarkyti iki pašauks Aukščiausias pas save. Bet deja... Užgriuvo bolševikiškas tvanas, sugriovė visus svajotus planus, nes reikėjo laviruoti, kad kaip buvęs savanoris nepatektų Sibiran kaip daugelis jo giminių ir pažįstamų.

Nors gyvendami su dideliais nepriekliais antroje, rudoje okupacijoje, jautėsi ramiau, kad ir nešdami sunkų jungą, bet su mažesniu pavojumi.

Traukiantis vakarų link vokiečių kariuomenei, turėjo apieisti savuosius namus 1944 metais. Prie Vokietijos sienos, jo šeima, su mažamečiais, paėmė savo "globon" rudžiai. Ten jie turėjo dirbti visus užfrontės darbus, kęsti šaltį ir maisto nedateklių, ypač mažamečiai. Besitraukdami kartu su savo "globėjais", atsidadė Tiuringijoje pas vieną ūkininką, kuris patalpino visus nežmoniškosiose patalpose. Turėjo dirbti visus ūkio darbus, nors su dideliais maisto trūkumais. Amerikiečių kariuomenei užėmus tą kraštą, Vincas iš Rudolstadt ieškodamas kur yra lietuvių, užtiko savo šeimą nežmoniškosiose sąlygose gyvenant. Amerikiečių karinės valdžios atstovas davė susisiekimo priemones ir visi lietuviai iš Tiuringijos buvo išvežti į amerikiečių zoną ir patalpinti lageriuose. Jie pateko į Muencheno stovyklą. Joje išbuvo iki 1949 metų.

Atvykęs į Ameriką ir gyvendamas Grand Rapids, buvo darbštus ir taupus, dirbo įvairiose dirbtuvėse. Susitaupeš,

nusipirko namus ir išleido į mokslus sūnų ir dukrą. Manė jau dabar galės ramiai praleisti savo gyvenimo saulėlydį, pailsės senatvėje. Tačiau, sunkūs išgyvenimai suardė sveikatą ir turėjo atsigulti ligininė, iš kurios jo palaikus jau paėmė Barto laidojimo koplyčios savininkas, suteikęs jam paskutinį patarnavimą, palydėjo į Šv. Petro ir Pivilo kapines.

Barto koplyčioj buvo gausiai susirinkusi visuomenė atsisveikinti su savanoriu-kūrėju.

Apylinkės valdyba nutarė jį pagerbti atitinkamomis apeigomis. Visoms apeigoms, tiek laidojimo koplyčioj, bažnyčioj ir kapinėse, vadovavo apyl. pirm. Pr. Turūta. Spalio 29 d. 7 val. vak., pilnoje žmonių koplyčioje garbės sargyboje stovėjo ats. mjr. J. Rauba ir J. Jonaitis, tautine vėliava karštą padengė ats. viršila ir Vyčio Kryžiaus kavaliarius J. Petrauskas, o pasižymėjimo medalius padėjo ant karsto v-bos pirm., tuo pačiu metu taręs atsisveikinimo žodį. Baigęs kalbą, pirm. įdėjo karstan Lietuvos žemės žiupsnelį, kurį parūpino p. Astrienė. Apeigas baigė Lietuvos himnu. Vėliavą parūpino V. Paovienė.

Iš laidojimo koplyčios karstas buvo išlydėtas su savanorių-kūrėjų garbės palyda. Pamaldas atnašavo ir pamokslą pasakė kun. A. Greška. Pamaldų metu, susibūręs balsingų žmonių būrys, giedojo lietuviškas giesmes.

Nors buvo darbo metas, į kapines jį lydėjo ilga vilkstinė automobilių. Kapinėse kun. Treška atkalbėjo lietuviškai maldas, savanoris J. Petrauskas, nuėmęs nuo karsto tautinę vėliavą, įteikė našlei Marijai Alkevičienei. Pabaigai buvo sugiedota Marija, Marija. K. Alkevičius šeimos vardu padėkojo kun. Treškai už maldas ir palydėjimą, savanoriams, kurie teikėsi padaryti paskutinį patarnavimą savo kovos draugui, o bendruomenės valdybai, ypač jos pirmininkui ir visus pakvietė gedulingoms vaišėms į Lanning restoraną.

p. t.

A.A. MJR. O. BLUMCHENAS

1978 m. lapkričio 2 d., Vakarų Vokietijoje, Bad Kreuznacho mieste, sulaukęs 79-rių metų amžiaus, mirė Lietuvos kariuomenės savanoris-kūrėjas, atsargos adm. majoras Ottonas Blumchenas.

Velionis įstojo savanoriu Lietuvos kariuomenėn 1919 m. vasario 22 dieną. Kurį laiką tarnavo 4-me artilerijos pulke ginklininku. Vėliau dirbo Ginklavimo Valdyboje. Prieš išeidamas atsargon, buvo Ginklų Sandėlio Nr. 3 viršininku, bataliono vado teisėmis. Į pirmąjį karininko laipsnį buvo pakeltas 1920 m. birželio 3 dieną.

Buvo baigęs artilerijos karininkams parengti kursus, dvejus ginklininkų kursus ir parengiamuosius ginklavimo karininkų kursus. Iš kariuomenės atsargon buvo paleistas 1940 m. rugsėjo 1 dieną.

Po II-ro Pasaulinio karo tarnavo "Vytauto Didžiojo" sargybų kuopoje prie USA Armijos Vakarų Vokietijoje, pradžioje kuopininku, vėliau būrio vadu ir nuo 1953 m. birželio mėn. iki 1954 metų, tos kuopos vadu.

Velionis buvo ramaus būdo, labai pareižingas ir pavaldinių mėgiamas. Labai mėgo gamtą ir jos tvarinius, ypatingai paukščius.

Paliko žmoną Mortą.

V.V.

A.A. PRANAS SEKMOKAS

Lietuvos kariuomenės kavalerijos vachmistras, mirė po trijų operacijų ir labai ilgus bei sunkios ligos.

Išėjęs iš kariuomenės, tarnavo Kauno apygardos teismo raštinėje ir labai uoliai dirbo jaunalietuviuose ir šaulių sąjungoje.

Antru kartu raudonajai armijai okupuojant Lietuvą, bėgo nuo jos kuo toliau ir sustojo Prancūzijoje. Užėjus amerikie-

čių kariuomenei, dirbo pas juos ir gavo seržanto laipsnį. Kai amerikiečiai iš Prancūzijos pasitraukė, atvyko į Belgiją, dirbo metalo fabrike, taip pat aktyviai įsijungė ir į visuomeninę veiklą. Buvo išrinktas Belgijos Lietuvių Bendruomenės Liežo apylinkės, o vėliau ir centro valdybos pirmininku.

Atvykęs į JAV, taip pat nevengė visuomeninio darbo. Priklausė Amerikos Lietuvių Tarybai, Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungai, Registruotai Lietuvių Bendruomenei, o ypatingai gausiai rėmė Vasario 16 gimnaziją. Kartą jai įtekė visą 1,000 dolerių. Labai rūpinosi, kai mokinius metai iš metų, ėmė vežti į komunistų kursus okupuotoje Lietuvoje.

Sekmoka buvo gimęs 1906 m. Žemiuose, mirė 1978.XII.13 d., padaidotas gruodžio 16 d. Čikagoje, Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse, sekcija 62, blokas 8, sklypas 13, kapas 10.

Išėkis ramybėje.

S. Paulauskas

A.A. JUOŽA VALICKA atsisveikinant

Savanoris-kūrėjas J. Valickas gimė 1893 m. kovo 12 d. Bobriškėse, Alytaus apskrity. Stojó savanorių į karininko Ant. Juozapavičiaus Alytaus savanorių kuopą. 1919 m. vasario 13 dieną, Alytų puolant bolševikams, prie tilto per Nemuną žuvo Valicko kuopos buvęs vadas, karin. A. Juozapavičius, pirmasis Lietuvos kariuomenės karininkas. Lenkams veržiantis į Lietuvą, J. Valickas kovėsi su priešais Seinų-Suvalkų frontuose. Pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, J. Valickas dirbo Bobriškių pašto agentūroje. Sukūręs šeimą su Julija Aliuolonyte, išaugino 4 dukteris: Aldoną, Laimą, Angelę ir Birutę. 1944 m. rusams okupuojant Lietuvą, Valickų šeima pasitraukė į Vokietiją, 1952 m. atvyko į Ameriką ir įsikūrė So. Bostone. Juozas aktyviai dalyvavo lietuviškose organizacijose: savanorių, ramovėnų, šaulių. Kol jo sveikata leido, buvo uolus Bostono "Ramovės" skyriaus vėliavos globėjas ir nešiotojas visuose parengimuose. Mirė 1978 m. lapkričio 3 d., savo dukros Birutės Šakenienės namuose. Palaidotas Kalvarijos kapinėse, po gedulingų pamaldų, kurias atlikė kun. Kontautas, vargonais pritariant komp. Juliiui Gaideliui. Paskutiniame velionio J. Valicko atsisveikinime, Lubino laidojimo koplyčioje, lietuvių organizacijos, savanoriai, ramovėnai, uniformuoti šauliai, nešė prie karsto, uždengto Lietuvos Trispalve, garbės sargybą. Atsisveikinimo žodį prie karsto, koplyčioje lapkričio 7 d. tarė, savanorių vardu — rašyt. St. Santvaras, ramo-

vėnų — J. Vizbaras, L. B-nės — Paliulis, šaulių — J. Stašaitis. Prie velionio kapo buvo sugiedotas tautos himnas ir Lietuvos Trispalvė, šaulių "Vanagaičio" kuopos pirmininko Stašaičio buvo įteikta dukrai — šaulei Birutei Šakenienei.

Po laidotuvių, Lietuvių Piliečių klubo kavinėje, velionio dukros, Aldona Vilutienė iš Kanados, Laima Kontautienė ir Birutė Šakenienė, surengė šermėnų dalyviams pusryčius, kuriuose dalyvavo 70 asmenų.

J. V. Soduvas

LAIŠKAI KARIUI

Didžiai Gerbiamieji,

Mano a.a. vyrui, Justinui Valiui, tragiškai žuvus, aš nežinau, kada baigiasi KARIO prenumerata. Siunčiu 12 dol. nuo kada patys spręskite, pažiūrėję į jo kodą.

Mane, 12 metų mergaitė, tėvelis nuvedė pas pulkininką Kalmantą ir aš jo prašiau, kad mane prirašytų į šaulius. Kaip tik tuo laiku visi šauliai rengėsi į poligoną, už Kauno ribų. Aš prašiau mane paimti drauge. Pulkininkas Kalmantas paklausė, ką aš, tokia jauna, ten veiksiu. Aš jam atsakiau, kad bulves skusiu. Pulkininkui patiko mano atsakymas ir mane priėmė į šaulių būrį.

Taigi, esu šaulė ir skautė nuo mažų dienų, o jūsų KARYJE daug apie mano brangius šaulius ir skautus rašo. Pati buvau kario savanorio-kūrėjo žmona. A.A. brangus mano Justelis daug savo tėvynei aukojosi. Už tai ir KARYS man brangus ir įdomus. Prašau KARI siųsti man ir toliau.

Širdingiausių linkėjimų jums visiems šv. Kalėdų ir Naujųjų, 1979 Metų progą, gyvuokite ilgai, ilgai.

Jus gerbianti,

Aldona Valys

IR KUR TŲ LIETUVIŲ NEBŪTA?

Lenkų karininko, Slavomir Rawicz'o, komunistų išvežto į Sibirą, stebuklingo pabėgimo knygoj "The Long Walk", (Harper and Bros., N.Y.), kalbama ir apie Zacharijų Marčinkovą, 28 ar 29 metų, "kuris būtų galėjęs būti sėkmin-

A. A.

Leitenantui ALFONSUI DAUGĖLAVIČIUI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame žmoną, seserį S. Cipliauskienę su šeima ir kartu liūdime

Karo Mokyklos XVIII laida

Varganų dienų Vikičijoj bičiuliui, mielam mažlietuviui,

A.A. MARTYNUI BUNDELIUI

išvykus į Anapilį, jo žmoną Oną, dukrą Renatą, giminaičius ir tautinių bei kultūrinių barų bendradarbius, širdingai užjaučia ir kartu liūdi

Marijonas, Nijolė, Vyte ir Rūta Šnapščiai

gu architektu jo gimtoj Lietuvoj, jeigu rusai nebūtų atėję ir jį pagavę". Jis mirė, kai pabėgėlių grupė, perėjusi net baisią Gobi dykumą, artėjo prie Tibeto. "Palaidotas" tyruose — ar tai buvo Marcinkus, lietuvis, ar tik Lietuvos pilietis (Zacharijus būtų nepaprastas vardas lietuviui)? . .

Paul Brickhill, "The Great Escape" knygoj, rašo apie bėglius belaisvius iš Vokietijos Stalag Luft III, 1944 metais. Dauguma bėglių vaidino užsieniečius darbininkus, beveik iš visų Europos kraštų. Tim (vardas) apsimetė lietuviu. "Ir kas atsitiks, prašau", paklausė Marcinkus, kuris tikrai buvo lietuvis (R.A.F. — Anglijos oro laivyno narys), "jeigu gestapas tave sugaus? Kiek tu gali kalbėti lietuviškai?" "Visai nemoku lietuviškai", atsakė Tim, "bet taip pat aš nemanau, kad gestapo galvijas lietuviškai moka" . . .

Reinhard Gehlen, Hitlerio geriausias šnipas Rusijoje, ne nacių, Amerikiečiams atėjus į Vokietiją gavo iš jų geras patalpas ir bene \$600,000 "asmeniškam" biudžetui metams ir tarnavo Amerikai su savo privačia organizacija, išlikusia po karo. Daug daugiau pinigų buvo išleidžiama tarnautojams, vyrams ir moterims (4,000 tarnautojų išaugo per metus), kuriuos jis pasirinko iš savo buvusio Abwehr Ost, iš "išnacintų" gestapo narių ir daugelį iš išvietintųjų (DP): ukrainiečių, gudų, lenkų, latvių ir lietuvių.

"Mūsiškis", "profesionalas", lagery: aukso dantimis, spalvotais rūbais, iš naujo kalinių transporto, klausiamas kokia kita jo pavardė greta "Semionov", atsako — "Makarovas". Kokia dar? "Baltrušaitis". Dar? "Pribilenko". Jis gavęs tik 5 metus. Sukčius, ne politinis. "Ar eisi dirbti?" — "Taip, aš neatsisakau darbo — siuntinių skyrių. Žinai mus, seržante, mes nedirbame šeštadieniais. O mums profesionalams kiekviena diena yra šeštadienis" . . . (Iš Aleksandro Solženicyno sceninio veikalo "Meilmerga ir Nekaltasis").

Airio admirolo Brown padėjėjas, "Oriental Argentino" laivo kapitonas, buvo lietuvis Dautartas. Po 1795 m. galutinio Lietuvos pavergimo emigravęs Airijon ir iš ten atvykęs, prisidėjo prie Argentinos laisvės iškovojo. Jis mirė skurde, kaip ir daugelis jo kovos draugų.

Vakarų Rusijos ruso atsiminimuose radau žodžius "na cvintare", kur jis kalba apie šventorių. Ar tai ne liekana iš

praetities, kai Lietuva tuos kraštus valdė? . .

Senajame Peterburge buvo Kauno skersgatvis — "Kovenski Peretlok".

"LIETUVIŲ DIENOS"

"Lietuvių Dienų" rugsėjo numeris skirtas pagerbti naujai išrinktą PLB valdybos pirmininką inž. Vytautą Kamantą. Kun. dr. J. Prunskis pateikia žinių apie jo asmenį, išeitą mokslą ir visuomeninius darbus. Be to, kun. dr. J. Prunskis pravedė su juo pokalbį, kuriame paliesti visi aktualūs PLB reikalai bei darbai, planai, naujoji valdyba, aptartas kiekvienas tos valdybos narys, ir ateities klausimai. Žurnalo viršelį puošia inž. Vytauto Kamanto nuotrauka.

Muzikas Algis Šimkus rašo apie Pasaulio lietuvių dienas ir apie Penktąją dainų šventę. Primenama XXVI europinė lietuviškųjų studijų savaitė, sėkmingai vykusį Vak. Vokietijoje. Poetas Alfonsas Tyruolis pateikė savo naujausius eilėraščius. Rašytojas J. Slavėnas, gyvenęs Australijoje, pateikė naują savo novelę. Ig Medziukas recenzuoja J. Venclavos knygą "Lietuviai žilų senovėj". Duodama nuotrauka lietuviško kryžiaus, pastatyto Onos ir Vaclovo sodyboje, esančioje Vistoje, Ca., ir kurį padarė dail. Pr. Gasponis. Anglų kalbos sekcijoje pateikiami reportažai apie Pavergtųjų tautų savaitę ir paduodama JAV prezidento J. Carterio tos savaitės deklaracija. Jonas Skirius recenzuoja knygą "Lithuanians in Multi-Ethnic Chicago". Dr. P. Vileišis pateikia skiltis, kur kaltina Sovietų Sąjungą padarytais didžiuliais nuostoliais lietuvių tautai.

"Lietuvių Dienas" leidžia Antanas Skirius, redaguoja Redakcinė Kolegija.

Metinė prenumerata 15 dol., atskiras numeris 1.50 dol.

AUKOJO KARIUI: Lapkritis, 1978

\$855.76:

Ramovėnai, šauliai, birutininkės ir savoriai-kūrėjai, Chicago, IL

\$315.00:

LŠST Vytauto D. Š. R-nės šaulės, Chicago, IL

\$300.00:

LŠST Centro Valdyba, Chicago, IL

\$25.00:

Ada Neverauskas, Chicago, IL
6 pėst. Žemaičių Kun. Margio pulko
ltm. Edmundo Jankausko dviejų metų
mirties sukaktį prisiminti

\$21.00:

P.L.I.G.F., Glendale, CA

\$20.00:

Liet. Kūrėjų-Sav. S-ga, Chicago Sk.

\$15.00:

Oželis K., Chicago, IL

\$14.00:

Sadauskas I., Chicago, IL

\$10.00:

Dabulevičius K., Chicago, IL
Jasinskas J., Treasure Island, FL

\$9.00:

Gudelis A., So. Australia

\$7.00:

Urbanavičius A., Delhi, Canada

\$6.00:

Stanevičius St., Arva, Canada

\$5.00:

Burneikis Pov., Chicago, IL
Dimas A., Middle Village, NY
Eidukevičius Vyt., Rich. Hill, NY
Kizis Myk., Tecumseh, Can.
Matulionis Pr., Sturgis, Can.
Rimkus J., Vittoria, Can.
Smigelskis A., St. Petersburg, FL
Strazdas Z., Palm Beach Gardens, FL
Vidūnas J., Worcester, MA

\$4.00:

Brazauskas L., Cleveland, OH
Skopas A., Cicero, IL
Tomkus J., France

\$2.00:

Česna J., St. Petersburg, FL

\$1.00:

Čerkauskas P., Chicago, IL
Jasulevičius J., Seattle, WA
K. A., Hope, Can.

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

Alfonsas Šmigelskis praneša savo žieminį adresą:

6467 First Palm Point St.
St. Petersburg Beach, Fla. 33706

AUKOJO KARIUI:

Guodis, 1978

\$29.00:

Pabrėža L., Chicago, IL

\$25.00:

Stankūnas J.G., Harbert, MI

\$20.00:

Bobelienė A., Woodhaven, NY

\$14.00:

Noreika P., W. Germany

\$10.00:

Balzaras L., Chicago, IL
Kontrimas S., Centerville, MA
Namikas M.L., Glendale, CA
Šešplaukis A., Dr., Chicago, IL
Truškūnas J., Chicago, IL

\$9.00:

Melienė M., Chicago, IL
Oželis Vyt., Malartic, Can.
Tamauskas P., Paterson, NJ

\$6.00:

Bulika J., Chicago, IL
Sapetka K., Waterbury, CT
Tiškevičius St., Chicago, IL

\$5.00:

LKVS "Ramovė" W.A. Sk., Australia
Adomaitis A., Manchester, CT
Bulota A., Los Angeles, CA
Gesius A., St. Petersburg, FL
Jurgaitis St., Cleveland, OH
Kuginis P., Longmont, CO
Lizdas Alg. A., Omaha, NB
Noakas Eug., Dr., Fresh Meadows, NY
Ramas J., Elizabeth, NJ
Šepetys J. Detroit, MI
Zubavičius A., Hot Springs, AR

\$4.00:

Baniulis S., Cicero, IL
Beresnevičius A., W. Webster, NY
Byla J., Waterbury, CT
Byla J., Rahway, NJ
Deikis A., Stamford, CT
Dubauskas V., Woodhaven, NY
Gircys B., Chicago, IL
Mašiotas J.J., Lemont, IL
Matekūnas P., Rich. Hill, NY
Musteikis Gražina, Chicago, IL
Nenortas Vac., Hartford, CT

\$4.00:

Numgaudas V., Chicago, IL
Pimpė Alf., Chicago, IL
Povilaitis M., Woodhaven, NY
Pučius M., Rochester, NY
Puškarskis M., Chicago, IL
Ramonas K., Chicago, IL

Salys J., Oxnard

Skeivelas J., St. Catharines, Can.
Smelstoriū Myk., Euclid, OH
Stankauskas V., Cleveland, OH
Stelmokas J., Landsdowne, PA
Tarvydas J., Hamilton, Can.
Tyla Pov., Foxboro, MA
Vasikauskas V., Richmond Hill, NY
Vinclovas M., Cleveland, OH
Zarauskas J., Richmond Hill, NY
Židžiūnas Vl., Centerville, MA

\$3.00:

Ramoška J., Chicago, IL

\$2.00:

Andrašūnas J., Los Angeles, CA
Balsys A., Naugatuck, CT
Čėsna K., Worcester, MA
Mockus A., Hartford, CT
Ramančionis L., Woodhaven, NY
Šidlauskas A., Woodhaven, NY

\$1.00:

Grinius A., Detroit, MI
Klinavičius J., Farmingdale, NY
Lungys J., Chicago, IL
Musteikis A., Detroit, MI
Ulbinas S., Niagara Falls, Can.
Valaitis St., Kenosha, WI
Valys Aldona, Gulfport, FL

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

Vilnius, Didžioji gatvė

Ivairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Cekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.